

శ్రీ లక్ష్మణుడు

చిత్రకారుడు: పి. రామకృష్ణమూర్తి.

చండమామను గనుటెంత సంబరంబో
సలిల కలశంబు చెప్పఁగాఁ జాలకున్నఁ
బొడఁగనిన మూత్ర ముప్పొంగి పోవుచుండు
కలశవారాళిఁ గనియైనఁ జెలిసికొనుఁడు.

—కావ్యకుసుమావళి.

27-6-38
1938

పురుష నర్సులు

మద్రాసు స్టాన్లీ మెడికలు కాలేజీలో ఆరోగ్యశాఖామంత్రి గా. రాజనుగారి చిత్ర పటాన్ని బహిరంగపరుస్తూ, అడ్వోకేటు జన రలు శ్రీ అల్లాడి కృష్ణస్వామయ్యగారు మంత్రి గారి ఘనతనుగూర్చి ఉపన్యసించినారు. వారణి సాహసముతో ఆరోగ్యశాఖలో గావించుతూఉన్న కృషిని శ్లాఘించినారు. కాని మంత్రిగారిటీవలనే ప్రవేశపెట్టిన పురుష నర్సుల పద్ధతినిగురించి ప్రసంగిస్తూ, 'మంత్రి గారే ఉద్దేశముతో 'మగనర్సుల' పద్ధతిని ప్రవేశపెట్టినారోగాన, ఎంత ప్రవీణులైన పురుషనర్సులున్నా నే ననారోగ్యము గా ఉన్నపుడు ఉపచర్య చేయడానికి మాతల్లి గారినే అంగీకరిస్తాను" అన్నారు.

అల్లాడివారికేగాదు, అఖిలప్రపంచాని కంతా అల్లాడివారి హృదయమూ, ఉద్దేశ మూ ఉన్నట్టు కనబడుతుంది యీ విషయ ములో. అందుచేతనే అందరు మాతృమూర్తి ని - స్త్రీమూర్తిని - అనారోగ్యకాలమున ఉపచరించడానికి ఉద్యోగరీత్యా నర్సులనుగా తయారుచేసినారు. శాంతితో, ఓషికతో, ఆదరణతో, కరుణతో, రోగబాధితుల కారోగ్యానందాలు కలిగేటట్టు ఉపచరింప గల ఉన్నతతక్తి ప్రకృతిసిద్ధముగా స్త్రీలో మూర్తీభవించినదని లోకమే అంగీకరించినది. ఎంత ఉదారుడైనా, ఉన్నతగుణాలు కలవా డైనా, పురుషుని కట్టి ప్రకృతి అలవడు తుందని అనుకొనడానికి ఆధారాలు లేవు.

అయినా అకస్మాత్తుగా కాంగ్రెసు ప్రభుత్వ ములో స్త్రీ ప్రకృతిని పురుషుడుకూడా పొంద కలిగినాడు మరి !

అక్టోబరు 27వ తేది ప్రభుత్వాజ్ఞ ప్రకటి తమయింది—నర్సింగ్ డిపార్టుమెంటులో పురుషులు కూడా చేర్చుకొనబడతారని. ఇపుడున్నది ప్రజాప్రభుత్వం గనుక ప్రపంచంలో ఆదరణపొందని పద్ధతులను ప్రవేశ పెట్టేటపుడు ప్రజాభిప్రాయం కనుగొన వలెను. పోనీ ఇది వారికేమి తెలుస్తుందని ప్రభుత్వం అనుకునేపట్ల ఆవిషయాన్ని బాగా ఎఱిగిన ప్రవీణులనైనా సంప్రతించివుంటే బాగుండేది. ఇదేమీ చేసినట్టే కనబడదు. సంప్రతించే జరిగివుంటే వైద్యప్రపంచాభివృద్ధిని, రోగుల మేలునూ కోరేవారెవరూ ఇటువంటి పద్ధతుల సంగీకరించి వుండరు. అందుకే ఇది ప్రకృతివిరుద్ధమూ, శాస్త్ర విరుద్ధమూ, లోక విరుద్ధమూ అయింది.

ఇకమీదట హాస్పిటలులోని రోగులకు పురుష స్త్రీ సర్పు లిద్దరూ ఉపచరిస్తారు. పిల్లలను స్త్రీలను స్త్రీ సర్పులు చూచుకుంటారు. పురుషులకు పురుషసర్పులు ఉపచరిస్తారు—ఇంతవఱకు 'నర్స్' అంటే స్త్రీ పరముగానే వాడే వారము. ఇపుడా స్థానము లోనికి పురుషులుకూడా ప్రవేశించినారు కాబట్టి భేదము తెలుపడానికి నర్స్ పదానికి ముందు స్త్రీయని, పురుషుడని చేర్చవలసి వచ్చింది ! మంత్రిగారు ఉపచారకవర్గములో చేరబోయేపురుషులకు వేరుపేరైనా సృష్టించి వుంటే బాగుండేది-ఈ పద్ధతి చిత్రవిచిత్రాలకు

పుట్టయిన భారతీయుల బుద్ధివిశేషాని కొక నిదర్శనము.

ఈ పద్ధతివలన పురుషుల కుపచరింపవలసిన కష్టము స్త్రీలకు తొలగిపోతుందని మంత్రిగారంటారు. అయితే నర్సుసంఖ్యలు మాత్రము యీ ప్రభుత్వశాసనము అన్ని విధాలా తమ అభివృద్ధి కాటంకముగా వుండని గోలచేస్తూవున్నారు. మంత్రిగారి మాటలలో వారికి గౌరవము లేనట్లుంది.

మంత్రిగారి మాటలను గౌరవించి మగ సర్పులవల్ల రోగులకు కలిగే మహదానందాన్ని జుట్టుకొందామన్నా ఎన్నో సందేహాలు కలుగుతాయి. సర్పుల శిక్షణ కంగీకరింపబడే వారంతా 18-22. సం. రాలకు లోబడిన యువక ప్రపంచము. నిరుద్యోగ భూతాని కెరయినవారే ఇందులో ఎక్కువ చేరుతారు. తక్కినవారు వినోదానికి చేరవచ్చు. ఎవరి ఆధీనములోనున్నా, వారేస్థితిలో వున్నా, పై వయస్సు వారి కెంత శాంతి, ఓపిక, విచక్షణ, ఉపచరణ బుద్ధి ఇస్తుందో ప్రపంచానుభవం గల అందరికీ తెలుసు—అందులోనా జీతాలు తక్కువైనపుడు, కఠిన నియమాలకు లోబడే విధువకుండా ప్రతిదినమూ పన్నెండు గంటల కాలము పనిచేయవలసి వచ్చినపుడు !

ఈవయస్సేకల యువతులకు మాత్రం పైగుణాలెలా కలుగుతాయని ఎవరూ ప్రశ్నించరు. ఎందుకంటే పదిహేను సంవత్సరాల యువతి రెండింతలు వయస్సుగల భర్తతో సంసారంచేస్తూ, కుటుంబ విషయా

లన్నింటినీ నిర్వహించుకొనడం లేదా? అందుకే చెప్పడము, వారికాశక్తి ప్రకృతి సిద్ధముని.

ఇది పురుషుల నిరుద్యోగతనను కొంత వఱకు తగ్గిస్తుందేమోగాని స్త్రీలకున్న అవకాశాన్ని కూడా దోచుకుంటూ వుంది. వారి కెక్కువ అవకాశమున్నవీ, వారు జయప్రదంగా పనిచేయ గలిగేవీ—ఇప్పటికి—వైద్య, విద్యాశాఖలు రెండే. ఒకశాఖలో అవకాశము తగ్గించితే ఇతర శాఖలలో కూడా వారికి పురుషులతో సమానావకాశము లిస్తారా మంత్రులు?

ఈ సూతన పద్ధతి ప్రకారము ఇకమీదట నర్సుల నెల జీతాలు తగ్గింపబడ్డాయి—అంటే వార్డుసిస్టరుకు రు. 157-10 నుండి రు. 62-10 కు, స్టాఫ్ నర్సుకు రు. 93-14 నుండి రు. 42-10 కు, తగ్గించినారు. శిక్షణ కాలములో నర్సులకు సగటున నెలకు 27 రు. చేసినారు. ఇదివఱకు వున్న జీతాన్ని బట్టి చూస్తే వారికి శిక్షణ కాలములో మొదటి సంవత్సరము, నెలకు రు. 21-14, రెండో ఏడు రు. 31-14, మూడో ఏడు రు. 41-14 నష్టము.

ఇప్పుడు సాధారణ నర్సులకు ఇస్తూవున్న జీతాలు ఎక్కువనడానికి వీలులేదు. ఎందుకంటే వారు చేసేపని ఎటువంటిది? అది దినాని కెన్ని గంటలు? సహజముగా దయా దాక్షిణ్యాలు, శాంతిక్షమలు వున్నవారు కూడా అసహ్యించుకునే పనులను సంతోషముగా చేసి నర్సులు రోగుల కుపచరిస్తారు. వారు

మెలగేది కఠిన నియమాలక్రింద, పనిచేసేది విరామము లేకుండా పన్నెండు గంటలు. ఇంతకాలము విశ్రమకుండా ఇలాంటి పని చేయడం మరియే యితరశాఖలోనైనా వుందా? చేస్తున్నదానికి తగిన జీతాలైనా వద్దా? ఇంత అవస్థపడుతూ వారు ధనాభావముచేతకూడా బాధపడాలంటే తరువాత రోగులగతి యేమిగావలెను?

వారింకేమైనా పైగా సంపాదించుకొనాలని రోగులను వీల్చి పిప్పిచేస్తే? నానా రోగాలతో బాధపడుతూ హాస్పిటల్ను చేరే రోగులకికమీదట యీ బాధ కూడా పడవలసివస్తే—శాంతం పాపం.

తమకు సంబంధములేని విషయాలలో 'లంచా లివ్వకండి' అని ఉపన్యాసా లివ్వవచ్చుగాని నానారోగాలతో హాస్పిటల్ను చేరి డాక్టర్ల ఔషధాలకంటే నర్సుల ఉపచారమే ఎక్కువ ఆవశ్యకముగా గావలసి వుండే రోగుల కెంతవఱకు ఈ సూత్రం ఉపకరిస్తుందో, 'లంచాలివ్వకూడద'నే నియమాన్నే అక్కడ ఆచరణలో పెట్ట ప్రయత్నించినవారి గతి ఏమయిందో, ఏమవుతుందో, ఏమి కాబోతుందో హాస్పిటల్ను చూడని వారికి తెలియదు! ఇక నర్సులకు జీతాలు కూడా తగ్గించితే?

సంతానములేని వితంతువులు— ధర్మశారము పాసయి, 22 సంవత్సరములకు మించకవుంటే—ఇకమీదట నర్సుల శిక్షణకు ప్రథమయోగ్యులుగా అంగీకరింపబడుతారు. ఇది శ్లాఘనీయమే.

అయితే సంతానవతులుగా వుండేవారి మాటేమిటి? దిక్కు-మొక్కులేక పిల్లల సంరక్షణార్థమే, వారు సర్వుల శిక్షణ ప్రవేశింపవచ్చు— ఇందవకాశముంది గ ను క. ఆలాంటివారికీ నిషేధమంత ఆశాభంగము!

చంటి పిల్లలతోనున్న వితంతువులకు యీ శిక్షణార్హతలేకుండ చేయవచ్చును గాని ఏదేనిమిదేండ్ల వయసుగల బిడ్డలున్న వారికాటంక ముండకూడదు.

శిక్షణకాలములో, ఉద్యోగములో నున్న వుడు వారి బిడ్డలు వేరుగానుండుటకు కావలసిన ఏర్పాట్లు వారే చేసుకుంటారు. ప్రభుత్వ నియమము ప్రకారము ఆ కొన్ని సంవత్సరాలు ఉద్యోగముచేసి తరువాత విరమించుకొని స్వగ్రామాలకు వెళ్లి శిక్షణ సహాయముతో కుటుంబ సంరక్షణ చేసికొనవచ్చును. కాబట్టి సంతానమున్న వితంతువులకు కూడా శిక్షణకర్హతను కల్పించవలెననిమాపుద్దేశము.

దీ పాలు

శ్రీ దువ్వూరి సూర్యనారాయణమూర్తిగారు

“వెలిగించవే తల్లి! వెలిగించవే;
పసిడివెలుగుల జ్యోతివెలిగించవే”

౧

ఏటి తరగలపైన
ఈదులాడుచుపోయి
కలకలా సప్తచును
మిలమిలా మెరయగను || వె ||

౨

వెండి వెన్నెలమిసిమి
వెగటుగా తినియుమిసి
కృత్తికలు తెలిసేట
కులుకుచూ నినుచూడ || వె ||

౩

కార్తిక చంద్రికలు
కరిగి వెలవెలబార
పాటల జ్యోత్స్వలే
పారువేకువ వేళి || వె ||

౪

పసుపు పూసిననడు
బంగారు మోముపై
పరుగులిడు తరళతర
భవ్యరుచి కలికలటు || వె ||

౫

నీదుసౌభాగ్య సౌవర్ణవర్ణములట్లు
నీచిరంతన ధర్మనిరతి బీజములట్లు
నీదుతోలిసోము రత్నాల పంటన్నట్లు
కార్తికము కోటికన్నులు విచ్చినినుచూడ || వె ||

స్త్రీ-ధర్మం

శ్రీమతి వల్లభనేని రంగాదేవిగారు

మహిళోన్నతియందే మానవసంఘోన్నతి మిళితమైయున్నది. మహిళోన్నతి కాగనే గృహము స్వర్గమయమగును. మహిళోన్నతే మానవసంఘమునకు నూతనత్వం. అంటే సంపూర్ణత్వ మందినదన్నమాట. స్త్రీజాతి పున్నతిజెందిననాడే యీదేశం కల్యాణమయమగును. ఎందువల్లనంటే మానవసంఘానికి రెండంగాలు. ఒకటి పురుషులు. రెండు స్త్రీలు. యీ యిరువురి జీవితం కలస్తేనే సాంఘిక జీవితమగుచున్నది. యీ రెంటిలో నొక యంగమును నిర్లక్ష్యంగా జూచినయెడల సంఘానికి పక్షాఘాతం కలుతుంది. రెండంగాలనూ ఒకేమాదిరిగా వికసించులాగ జూచినయెడల నేడు స్త్రీసమన్వయవిధంగా ఆందోళన కాకరముగాదు. నేడు మహిళోద్ధరణ నారీజనోద్ధరణ అంటూ స్వతంత్రంగా చర్చలు సాగుచున్నవి. దీనికి కారణం వర్తమాన సాంఘిక దురవస్థ, సాంఘికజీవితమూ, పారివారికజీవితమూ అసహ్యముగాయుండబట్టే నేడు స్త్రీసంఘాలు యీవిధంగా పోరాడుట సంభవించినది. గృహజీవితములోనూ, సాంఘికజీవితములోనూ ప్రేమాన్నతైక్యము రావాలి. అదే గనకవస్తే యీ సమన్వయ న్యాయానికై యింత యాలోచనే అవు సరంలేదు. సమత్వం-యిది ఆదర్శంగా నక్కరలేదు. స్వాభావికపరిణామంగా,

ప్రేమ, ఐక్యము పున్నచోట యీ విషమస్థితి నామరూపాలేవుండవు.

కాని నేడు సాంఘికావస్థ విషమస్థితియందున్నది. స్త్రీలు పరాధీనులై, అక్రతులై, అజ్ఞానదశలోయున్నారు. పురుషులకంటే సంస్కరించబడినప్పటికీ స్త్రీలు తేజోవంతముగలేరు. స్త్రీస్వభావము కోమలముగను, ప్రేమమయముగను, అహింసాన్వితముగను వుండును. స్త్రీలు వీటిని వికసింపజేసారు. హింస, అడవి మనుష్యుల కృత్యమూ, అహింసావృత్తి సంస్కారలక్షణమూ అయితే స్త్రీలే సంస్కారవతులు ఉద్ధరింపపడినవారు. స్వచ్ఛందముకన్న సంయమమే శ్రేష్ఠమైన భారతదేశమున స్త్రీవర్గమే యున్నతస్థాన మాక్రమించెను. స్వార్థాన్ని జంపి పరోపకారానికే ప్రాధాన్యమిస్తే కాటుంచితజీవితంలో అంగనదే యగ్రస్థానం. స్త్రీకి చెడుదశయేమన పరావలంబనము. స్త్రీ స్వాతంత్ర్యురాలైతే సమస్త సద్గుణములతో గూడిన హృదయోన్నతి యొక్క సారిగా ప్రజ్వలిస్తుంది. అంటే స్త్రీలుకూడా పురుషుల్లాగ జీవననిర్వహణాచింతలో పడమని నాకోర్కెగాదు. నాదృష్టిలో పురుషులకంటే స్త్రీజననేవయే శ్రేష్ఠమైనది.

సంఘము మారాలంటే మానవస్వభావంలో పరివర్తన రావాలి. న్యాయత్రాసు స్వార్థవైషమ్యాలను దూరంజేసి శాంతి

స్థాపన చేయాలి. కాని “ధర్మం” అంటే న్యాయం కాదు “దయ”. యీ దయా ధారముననే సంఘరచనకు పూనుకోవాలి. హత్యకు ప్రతిహత్య చేయుటే న్యాయం. కాని హత్యలు పెరిగినవిగాని, న్యాయం జరిగిన క్లెక్కడా తోచదు. న్యాయాన్ని సాధించునది వీరులు. శ్రీమాశీల యాచరణకు యోధులకంటే యుచ్చకోటికి జెందిన వీరు లావశ్యం. ఆ వీరత్వ మొకరు జెప్పగలది గాదు. ఎవరి చేతులు హత్యలతో నవవిశ్రము గాకున్నవో, ఎవరు నివయంగా తమ పున్నతపథమును పొందిరో, ఎవరు సేవామార్గమున స్వార్థత్యాగులైరో, ఆ నారీనమాజం యీ శ్రీమాశీలమును సాధించగలదు. సంఘోద్ధరణ యేనాటికైనా స్త్రీల వల్లనే కావాలి. అహింసా ధర్మార్థముల గ్రహించగలుగునది స్త్రీలు. స్త్రీలే దానిని పాలించునది, ప్రచారము జేయునది. అహింసావ్రతధారణ కవసరమగు గుణములు స్త్రీలయందున్నవి. కాని దాని కావశ్యకమగు జ్ఞానం కొంత నేర్చుకోవాలి. స్త్రీలయం దహింసయున్నది. కాని అది స్వాశ్రయమై, నిర్భయమై మెలంగునప్పుడే ప్రకాశించును. మే ముబలల మనుమాట స్త్రీలయం దంతరించాలి. సంఘ మెదుట గడ్డకట్టియున్న గడ్డుప్రశ్నల కుత్తరమీయ తయారై యుండాలి.

సంఘోద్ధరణ ధర్మంవల్లనే గాని జరుగదని యెల్లరకూ విదితమే. కాని సంఘ

మెదుట శుద్ధస్వరూపమైన ధర్మంలేదు. స్త్రీలకు చాలవరకు—కాదు—అన్నీని పురాతనాభిప్రాయాలే ధర్మాలై నిలచినవి. నాస్తవమునకు సహిష్ణుత యుదారత భాత్య భావం లేనివి ధర్మాలేగావు. ధర్మంవల్ల విరోధం మాయమగుచున్నది. దేని పేరు మీద విరోధోత్పన్నమగునో యది ధర్మమే గాదు. యేకారణంచేస్తేనా అందు తృణ సమానమగు లోపాలుంటే వాటిని ధర్మ సంస్కారులు పెకలించాలి. అదికూడా తర్కబుద్ధితో గాదు—శుద్ధహృదయంతో.

ధర్మసంస్కారమైన పిమ్మట సాంఘిక రీతి రివాజాల సరిజేయు టాక వింతగాదుగా? సాంఘికదోషాలను దూరంజేసే కష్టంకంటే దోషోత్పన్నము గాకుండానే చూడటం మంచిది. సులువు. సాంఘికత్యాచారములను ధర్మద్వారానే మార్పుచూపచ్చారు. అది కూడా స్త్రీలే. స్త్రీలు ప్రతివస్తువును హృదయంతో పరీక్షించెదరు. ఇందు వల్లనే హిందూదేశంలో యే యహింసాధర్మము తృప్తమైనా దానిని స్వీకరించి ప్రచారము జేయు భారము స్త్రీలు వహిస్తూవచ్చిరి. మరియు నేటివరకు తమ జీవితమందు స్త్రీలు యీ యోగ్యతనుపొంది దానిని వికసింపజేసారు. నేడు కూడా స్త్రీలు—సోదరీ మణులు—దానిలోనే తమ యావచ్ఛక్తిని వినియోగింతురుగాక యని ప్రార్థించుచుంటిని.

మెట్ట వేదాంతం

శ్రీమతి తెన్నేటి. రత్నావళిగారు

ఆంధ్రదేశములో వేదాంతము పెరిగి వృద్ధి
ముదిరిపోతుంది. అందువలన పదేండ్లబిడ్డ
మొదలు 70 యేండ్ల వృద్ధులవరకు ఒకటే
వేదాంతం !! “బ్రతికేది మూడుదినములు
యేమిటికాశ్వతం” అని యెవరినోట వినినను
యిదే వేదాంతం ఇదేమాట !!

ముసలమ్మలందరు గూఢి ప్రాద్దుటనే
నాలుగుగంటలకు లేవడము స్నానంచేసి
దీపముపెట్టి ముక్కుమూసికొని ఆరుగంటల
వరకు ఒకటే కొంగజపం తర్వాత భగవద్గీత,
ఆదిత్యహృదయము మొదలైన పుస్తక
ములు చదువడం. అంతవఱకే వారి వేదాంత
ములు. ఆ తర్వాత మాటలవేదాంతము తప్ప
క్రియ సూత్రం. పిమ్మట కోడండ్రమీద
వేదాంతమంతయు ప్రకాశింప చేస్తారు.
కోడండ్లు కాఫీతాగగూడదు అనేమాట
వారి వేదాంతములో ముఖ్యసమస్య.

మైలాపూరునందు మా యింటివద్దనే
ఒక కలెక్టరు ఒకాయనవున్నాడు. ఆయన
భార్య చాలామంచిది; విజ్ఞాని. పేరుసుశీల.

ఆమె ప్రతిదినమును భోజనానంతరము
జడ్డిమెంటు, జ్ఞానావశిష్టం, భాగవతభగవ
ద్గీత, భారత, రామాయణాదులను చదివి
పరులకు వినిపించుచు పురాణకాలక్షేపము
చేయుచుండును. భోజనానంతరము ముస
లమ్మలందరు ముసుగులు సవరించుకొనుచు
పురాణకాలక్షేపము చేయుటకుగాను ప్రతి
దినమును ఈ సుశీలమ్మగారింటికి వెడతారు.
వారు వెళ్లిరని వీళ్లు, వీళ్లు వెళ్లిరని వాళ్లు

పంతులమీద అనేకమంది ముసలమ్మలు
వారి యింటి పెద్దహాలునిండా పురాణము
చదువునప్పటికి చేరుతారు.

విద్యావిశారద, వేదాంతియగు యా
సుశీలాదేవిగారు చదువునపుడు ఒకరిని
మించినఒకరు వేదాంతులవలె అతిశ్రద్ధతో
వింటారు. ఇట్లు ప్రతిదినమును వారిహాలు
అరిగిపోవునట్లు కూర్చొని పురాణమువిని,
పురాణానంతరము వారి యింటిగుమ్మము
వద్దనే ఆవేదాంతమును విడిచిపెట్టి, సుశీలమ్మ
గారిమీదను మరియు ఒకరిమీదఒకరు నేర
ములను చెప్పకొనుచు యిండ్లకోడండ్ర విష
యములు చెప్పకొనుచు మెల్లిగా యింటికి
చేరుతారు.

ఇంటికి వచ్చునప్పటికి కోడలు పువ్వులు
కొన్నదనియో, లేక తనవచ్చునప్పటికి
యింటినద్దలేదనియో, లేక కాఫీతాయాగుగా
లేదనియో యేదోఒకసాకుమీద కారణము
లేనిదే వేదాంతము ముదిరి, పక్కమై, అహం
కారరూపముతో యింటివారిమీద నిష్పలను
కురిపించుతారు.

అక్కడినుండి కొందరు వేదాంతులుకూడి
మరికొందరి వేదాంతమునుకురించి ఆక్షే
పించుచుండురు. కామ, క్రోధ, మద,
మత్సర, ఈర్ష్యా, లోభములను విడిచి
పెట్టమని, గీతలోవున్నది. చూచితిరా
యని చెప్పేడివారే కాని, ఆవిషయములను
ఆచరణలోపెట్టిన వేదాంతి ఒకరునూలేరు.

అగ్గిరామునివలె స్వల్పవిషయమునకే

మండిపడుచు తాము సాత్వికులమని, తామహంకారములను చంపుకొని ఇతరులను చూచి ఈర్ష్యపడకుండ యుంటిమనియు, ఇతరులను అటులనే యుండమనియు ఒకరికి చెప్పెడివారే కాని తాము చేయరు.

“అహింసాప్రథమో వుష్ఠ్యః” యని చదివెడివారేకాని దానిని ఆచరణలో పెట్టువారేరీ? నిర్గుణముతో తనవుపై ఆశపడిచి ఎల్లరియందును సమభావముతో నుండవలసిన వేదాంతములా ఇవి? ముముక్షువులుకాగోరు మహామునులందరును అభ్యసించెడి వేదాంతమును మన మహావేదాంతులందరునుచేరి

నిర్గుణ స్వరూపమైనట్టి వేదాంతమును ఈ విధముగా పాడుచేయుచున్నారు. వేదాంత సారమును గ్రహింపక దానిని దూషించుచు ఒక్కదానినైననూ ఆచరణలో పెట్టక, మేమందరియందును సమత్వము చూపదమనియు, మేమేగొప్ప వేదాంతులమనియు చెప్పెడి వేదాంతులు “ఏమి వేదాంతులు”? పుణ్యముకొరకు చేయు వేదాంతమంతయు తుదకు పాపముగా మారుచున్నది. వేదాంతులెప్పుడును తాము వేదాంతులమని చెప్పుకొనెదరా? మనయొక్క సద్గుణములే వేదాంతములు, సద్గుణములులేని వేదాంతమెందుకు?

భావకణాలు

ఆసువర్ణయుగాల నృపాధి కల్ప
పాదపంబులు కవిపుంగవ ప్రశస్త
శీర్షముల రత్నరాశి వర్షించునప్పు
దామహాత్ముల పూత దేహములయందు
నట్టువలొనర్చి, మురిసి, యానాటి సువి
ధానమున కంజలించు మాతలఁపులెల్లఁ
జివురులెత్తింప మిగిలిన జీవమణుల!
రాజ్యలక్ష్మీకై నిత్య నీరాజనంబు
లోసంగు కత్తులమొసలలో నొదిగియున్న
బలము జయరమాంఘ్రులకు నర్పణము
సేయ

నాహవావని వీర విహారములను
నలుపు నానాటి రాజసింహుల శరీర
గళిత సప్రాణరక్త బిందువుల యివ్వ!!
కళకు మొఱకుల విషమసంగరములందు
రాక్షస వశంగతిన్ భీత రాజ్యలక్ష్మీ
చెమ్మగిలు నయనమ్ము లాశీస్సులొసంగ

శ్రీ కొమ్మనమంచి జోగయ్యశర్మగారు

ధైర్యమూనిన వీరకాంతామతిల్లు
లెందతానాడు వెనుకంజయిడక, ప్రళయ
కదనరంగాల నాడు సింగముల పగిది
నురికి, కీర్తుల దిగ్భిత్తు లొలయఁజేసి,
విజయలక్ష్మీకి స్వాగతం బిచ్చినాఁ!
వారి శౌర్యచరిత్ర శాశ్వత మొనర్ప
“ఆర్ధ్రపురుషుల”న్ బంగరు టక్టరాల
వ్రాసి, దాచియుంచిన దొక్క ప్రకృతి
మాత !!!

పోతుటీగైన చొర నంతిపురులయందు
శాత్రవకిరాత పాదాలనవ్వడి విని,
మానమే జీవనం, బభిమానమే ధ
నంబు, కులగౌరవంబె రాజ్యంబటంచు
వీతిహోత్రుని శరణంబు వేడుకున్న
నెలఁత మిన్నలవసిడి వన్నియలతిభుకు
కుంకుమపుబొల్లె యీరూపు గొన్న

యవియొ !!

శ్రీ మంగళగౌరీ - వరలక్ష్మీ వ్రతాలు

శ్రీమతి ప్రక్తి వెంకాయమ్మగారు

శ్రీమని పేరుగన్న లోకమాతయును, జగన్మంగళకరిన్ని, వరదాత్రిన్ని అయిన వరమేశ్వరి దయవల్ల శ్రీమద్భవభావ్య శ్రావణమాసము మంగళవతులగు మా సోదరీమణులచేత పంతుోషముతోఁ గడపఁ బడింది.

కొత్త పెల్లికూతుళ్లు కొత్త కాసుల చేతనూ, కొత్తచీరలు, రవికలు, నగల చేతనూ ఆదరింపబడి అలంకరింపబడి శ్రీ వరలక్ష్మీవ్రతము యథా కల్పోక్తంగా ఆచరించుకుని మంగళ గౌరీపూజలు చేసు కుని ఆనందం పొందారు.

శ్రావణమంగళవారాల్లో ప్రతి ఊరా మహాలక్ష్మి తాండవమాడుతూ ఉన్నట్లుగా, పుణ్య స్త్రీలంతా తమకున్న కలిమిని ప్రద ర్శిస్తూ బాగా అలంకరించుకొని గుంపు లుగాచేరి “ఇదిగో మహాలక్ష్మి మీయింటికి వస్తోంది” అని చెబుతూఉన్న రీతిని యింటిం టికి పేరంటములకు వెళ్లి సెలగలు సంపాదిం చారు.

మనదేశంలో “సెలగ” అనే మాటకు సమృద్ధి అనే అర్థభావన ఉంది. మామిడి వండ్ల జేరంలో వందపండ్లు కొంటే కొన్న వందకుపైగా అయిదు యెక్కువ యిస్తారు. ఈ యివ్వడాన్నే “సెలగచెయ్యి” అంటారు. అంటే, కోరదగిన దానికంటే కోరిన దాని కంటే యెక్కువ అన్నమాట.

అన్ని కాలాల్లోనూ అన్ని స్థలాల్లోనూ ఉన్న మహాలక్ష్మిని మనదేశంలోనే ఒక్క శ్రావణ మాసంలోనే పూజచేయడం అనగా అర్థం యేమన్నా ఉందా? అసలు పూజంటే యేమిటి? దీనికోకల్పం—ఆ కల్పంలో పూర్వకాలంలో యెవరో యీ నోములు వట్టారనిన్ని యీ పూజలు చేశారనిన్ని, ఆలా నోచి, పూజచేసి కష్టాలన్నీ గడిచి విశ్వర్యం పొందారనిన్ని సుఖవడ్డారనిన్ని ఫలం చెప్పడం—ఇదంతా యేమిటి? పోనీ ఆకల్పంలో చెప్పినట్టు మనకాలంలో మనం యెరిగినచోట యెక్కడైనా గబుక్కువ రాత్రి వగలుగా మారినట్టు దరిద్రులు మహ దైశ్వర్యవంతులుగా గభీలుమని మారారా? అంటే అలాంటిది కనపడదు. మేం యిలా అన్నామని యీ నోములూ వ్రతాలూ వల్ల ఫలంలేదనిన్ని యివి చెయ్య నక్కరలేదనిన్ని మా ఉద్దేశం అని యెవరైనా అనుకుంటా రేమో మా ఉద్దేశం యెన్నటికీ అదికాదు. ఈనోములూ వ్రతాలూ తప్పకుండా చెయ్య వలసిందే అని మా ఉద్దేశం. మేమున్ను చేశాము. చేస్తున్నా. చేస్తాం.

సెలగలు వాయిసం అంటే యీనో ములు పూజలూవల్ల కోరదగినదానికంటే కోరినదానికంటే యెక్కువ విశ్వర్యం తప్ప కుండా లభిస్తుందని సూచించడం అని మా అభిప్రాయం. ఈ వ్రతాలూ నోములూవల్ల

అలాంటి ఉత్తమమైన ఫలమే లేకపోతే యితరకాలం, అనాదిగా చిరకాలం నుంచి మనదేశంలో యీ వ్రతాలు అనుక్రమంగా యిలా ఆచరణలో ఉండడం తటస్థించదు.

ఈ వ్రతాలూ నోములూ పూజలూ అన్నీ యెవరో కొందరు వ్యక్తులు తాత్కాలిక స్వలాభం కోసం కల్పించారనే అభిప్రాయంతో జరిపే వాడుతో మాకు (మనకు) పనిలేదు. అయినా యీ వ్రతాల (నోముల) ఆంతర్యభావాన్ని కొంతవఱకూ తరిచి చూతాం. అలా తరిస్తే, నోముల విధులు చూస్తే—శ్రావణమాసంలో మంగళవార శుక్రవారాలు అనగా వారానికి రెండుసార్లు పుణ్య స్త్రీలంతా యిల్లూ వాకిలీ పరిశుభ్రం చేసుకుని గుమ్మములకు పసుపు కుంకుములు పెట్టి అలంకరించి తాము తలంటుకుని భర్తకు విడ్డబకూ కూడా తలంటి నీళ్లుపోసి తాము సువర్ణ వస్త్రములు (బంగారము, బట్టలు లేక రంగుల్లో కల్లా ఉత్తమమైన రంగు అనతగిన తెల్లని బట్టలు) కట్టుకొని మనస్సులు నిర్మలంగా ఉంచుకొని సువాసనలు వెదచల్లే పువ్వులూ సువాసన ద్రవ్యాలూ సంపాదించి సిద్ధపరుచుకుని, తమయింట్లో చక్కగా గాలి ప్రసరించే స్థలంలో రాతితో కాని కట్టతో కాని చేయించిన గోరీ (లక్ష్మి) చిహ్నమును ఆ పువ్వులు మొదలైనవానితో పూజించి, ఆరోగ్య ప్రదములై రుచికరములైన పదార్థాలతో బంధువులు మొదలైన యిష్టులతో కలిసి లఘువుగా సుఖంగా భోంచేసి, భోజనాలు అయిన తరువాత పుణ్యపరు

లంతా కలిసి అదేరీతిగా పూజలుచేసినవారి యిళ్లకు వెళ్లి, యెవరెవరు యెలా నోములూ వ్రతాలూ చేస్తున్నారో గమనించి, ఆ ఆచరణలో ఉండే మంచిని గ్రహిస్తూ చెడ్డను వదిలేస్తూ క్రమంగా జీవితకాలంలో ప్రతిరోజూ సర్వత్రా యిలాగే జీవితం గడుపుతూ ఉంటే—పూర్ణమైన ఆరోగ్యం—తద్వారా విశ్వేంద్రమూ వృద్ధి అయి సుఖపడడానికి చక్కని అవకాశం కలుగుతుందనిన్ని, యీ అలవాటువల్ల యిల్లూ, వాకిలీ, యింట్లో ఉన్న అన్ని వస్తువులూ, స్వచ్ఛములు గానూ, ఆరోగ్యము చెరిపే క్రిములు దుర్వా యువు మొదలైనవాటికి స్థానములు కాకుండానూ, ఉంచే స్వభావం యేర్పడి అందు మీద తమకు తమవారికి పూర్ణారోగ్యం లభించడంవల్ల ప్రతిపనిన్ని సకాలంలో సక్రమంగానూ యుక్తంగాను పరిపూర్ణంగానూ లాభకరంగానూ చేయ్యడమునకు అవకాశం యేర్పడడమున్ను, అందువల్ల శరీరానికి సుఖం, మనస్సు కానందం తృప్తి లభించడం జరుగుతుందనిన్ని, యీ వ్రతాలు కేవలం శ్రావణమాసంలో మాత్రమే కాక నిత్య వ్రతాలుగా జరుపుకుంటే పైన నెప్పిన మహా ఫలం సర్వదా చక్కగా లభిస్తుందనిన్ని, యీ నోములు వ్రతాలూ పెద్దలచేత యేర్పరచ బడ్డాయని తోస్తుంది.

మఠంలో యీ నోములకు వ్రతాలకూ యెంతవఱకూ సంబంధమూ అంటే, అదిన్ని ఉంది. అందుకే పైన “తృప్తి లభించడమంటూ” ఒకమాట అన్నాము.

శ్రీ మంగళగారి వరలక్ష్మీ వ్రతాలు

ఐశ్వర్యం కలగడంవల్ల యిహ లోకంలో ప్రతి కుటుంబంలోవారూ సుఖంగా కాలం గడవడానికి సాధనములుగా చెప్పబడ్డ యీ వ్రతాలూ నోములుకీన్నీ మోక్షానికి యేమీ బంబంధం కనపడదు. కనుక మోక్షాన్ని గురించి యీ ప్రకరణంలో యేమీ చెప్పకోవక్కర్లేదు.

ఐశ్వర్యమే అన్ని సుఖాలకీ, సంతోషానికి సాధనమంటే—ఆ సాధనానికి ముఖ్య సాధనమైన ఆరోగ్యం విధిగా ఉండీతీరాలి. మనస్సంబంధ మైనట్టిన్ని శరీర సంబంధ మైనట్టిన్ని ఆరోగ్యం అనగా—యేవని యెప్పుడు యేలాగున (యెవరికీ బాధకలుగ కుండా తన యింట్లోవారూ తన యిరుగు పొరుగువారూ తుదకీ లోకమంతా సుఖ భాక్కు లయేటట్టు) చెయ్యగలమో ఆలోచించి నిశ్చయించే శక్తి—ఇది మనస్సంబంధ మైన ఆరోగ్యం—ఇక అలా ఆలోచించి నిశ్చయించిన పనులు యథా నిశ్చితములుగా సకాలంలో చేసే శక్తి శరీర సంబంధమైన ఆరోగ్యం—ఇదిగో యిలాంటి ఆరోగ్యం విధిగా ఉండీతీరాలి. అదీ మేం చెప్పినమాట. తుదకు మనస్సంబంధ మైనట్టిన్ని, శరీర సంబంధమైనట్టిన్ని—శక్తి ఉండాలన్నమాట.

ఈశక్తి అయిశ్వర్యం అనాలి. కాకపోతే పెద్దలు జగదీశ్వరి అయిన లక్ష్మిని శక్తి అని యెందుకంటారూ?

ఈభావం గమనించకుండా యీ నోములు సగలూ చీరలు కూర్చుకోడానికిన్ని, ఖులా సాగా తోటి యిల్లాశ్లతో కాలక్షేపం చెయ్యడానికి మాత్రం సాధనాలనే భావంతో మా సోదరీమణులలో యెవరైనా ఆ యెనిమిది వారాలూ గడిపి మామూలు అపరిశుభ్రత, అసంతృప్తి, యెడ్డెలనం వదలకపోతే, యీ నోములు అలాంటివారికి ఐశ్వర్యం మూట కట్టి తెచ్చి యివ్వజాలవు అని మా నిశ్చితాభిప్రాయం. పైన చెప్పిన ఆరోగ్య శక్తులు పంపాదించుకోవడానికి అనుకూలంగా యిల్లూ ఒళ్లూ ఉంచుకుంటూ, మహాలక్ష్మీదేవి ఐశ్వర్యం యిస్తుందనే భక్తితో నోములు నోచీ అమ్మలు ఆహా! పూజ్యరాండ్రే. సందేహమేముందీ.

త్రోవణ మంగళవార శుక్రవారాలలో లాగే ప్రతిరోజూ యిల్లూ వొళ్లూ ఆరోగ్య శక్తిప్రదాలుగా ఉంచుకోవడానికి అలవాటు పడ్డ యిల్లాశ్లకు యీ నోములూ వ్రతాలూ కల్పవృక్షాలే.

రాధావధూటి

శ్రీమతి అడపా సుగుణమణిగారు

భార్యలను నిజనామాలతో పిలిస్తే ఆయుష్షిణుని అందువల్ల చెట్టుపేలో, గుట్టపేలో పెట్టి పిలవడం మంచిది కొందరు మాతృవధూవరులచే ఒకరిపేరు మరొకరిచేత పలికించడం ఆచారంగావుంది. అది ఆయుష్షిణునికి కారణం అయితే మన పెద్ద లెండు కానియూన్ని పాటిస్తారు. కాబట్టి నిజనామాలతో పిలుచుకోవడమే సచుంజవమని మణికొందరు పురాణాల్లాగు ఇతివృత్తాల్లాగు వున్నట్లుగా “వేయనీ, ప్రాణేశ్వరీ, సిరియా, ప్రాణేశ్వరీ” అని సంభోదించుకోవడం బాగుంటుందని తోచక కొందరు ప్రస్తుతం వాడుకలావున్నట్లుగా “ఏమేవు, వసే, పీయి, ఆ, నిశ్చే, ఇతిగో, ఏం, లేవా ఆక్కడ” అని మాట్లాడడమే ఆచరణీయమని ఇంక కొందరు తమ తమ ఆధిప్రాయాల్ని పెల్లడించేరు. హిందూసంప్రదాయానుసారంగా వివాహకాలంలో కన్యకు అభివరమన్న పేరు మార్చి క్రొత్తపేరుతో అర్జునరు పిలవడం ప్రస్తుతం కొన్నిచాతుర్లు పరిపాటిగావుంది. ముఖ్యదృష్టితో పరిశీలిస్తే ఇవన్నీ కాలానుగుణ్యముగా మార్చబడ్డాయని లేస్తుంది. చూడండి! భార్య పేరుతో కలిసి భర్తపేరు ఉంటుండేది. అప్పుడే అది పూర్తి నామధేయమయ్యేది. ఉదాహరణానికి “నీతారాముడు”, “లక్ష్మీనారాయణుడు”, “పార్వతీపరమేశ్వరుడు”, “శచింద్రుడు” ఇత్యాదులు. అయితే ఏకపత్నీవ్రతస్తుడయిన రాముడిని “నీతారాముడు” అంటే అవ్యయిస్తుందిగాని పార్వతిని, గంగని భార్యలుగా గల్గిన పరమేశ్వరుని “పార్వతీపరమేశ్వరుడని”, గంగాపరమేశ్వరుడని అనకపోవడంబట్టి చూస్తే బహుభార్యలుండేటప్పుడు భార్య ప్రాముఖ్యతనుబట్టి పేరువస్తుండేదని నిర్ధారణ

చేయవలసివస్తుంది. కృష్ణభగవానుడుకి అగ్నిసాక్షిగ వివాహమాడిన భార్యలు, వలచి వలపించుకున్న కాంతులు లెక్కలేనంతమంది. ఇందకిలాను తనపేరుతో సంప్రదించబడ్డది ఒక్కరాధా నామధేయమే. అవవరతము భక్తులచే స్తుతించబడుచున్న ముద్దుల మూటగట్టు ఆపేరే “రాధాకృష్ణ”. పట్టుమహిషి యక్ష్మిని, బ్రహ్మసామ్రాజ్యానికి ఆధిపత్యం కట్టుకోజూచే సత్య ఉంటుండగా ప్రాముఖ్యత పేరునరెవ్వరేని రాధకు ఎట్లావచ్చింది?

వైకుంఠపురంలో ఒకకోణన శ్రీహరి ఆంకరంగిక భక్తులతో ఇష్టాగోష్ఠిచేస్తుంటే ఇంద్రాణి అన్యకారాగ్య రృమై ఆచటికివచ్చి అతని దివ్యమంగళ చిగ్గహన్ని సందర్శించి మోహపారవశ్యముజేసి మనోబాంధుతం నెలవేర్చుకోదానికి పరంధామని ప్రార్థించింది. భక్తవత్సల విరుదాంకితుడగు విష్ణువు ఆమెకోర్కె తెలుసుకొని భూలోకములో తాను దేవకీసనుడేవులకు పుత్రుడై జన్మిస్తానని, శదివిసండునకు చెలియలై రాధ అనే పేరుతో జన్మించమని, కృష్ణవతారమున అందెకోర్కె నెలవేర్చబడుతుందని అనుగ్రహించేడు. ఇంద్రాణి అవతారము రాధయని గీతగోవిందములో చెప్పబడినది.

శ్రీమన్నారాయణమూర్తి రామావతారము చాల్చినపుడు వైకుంఠంలో ఉన్న లక్ష్మీరాముని రూపలావణ్యాదలువిని తనదగ్గరకు రామునితెచ్చుని శంకరుని కోరింది. శంకరుడు బ్రాహ్మణ వేషముచాల్చి శంభు భట్టారకు దశపేరుతో భూలోకానికివచ్చి రాముని తోడ్కొనిబని లక్ష్మీసమక్షములో ఉంచాడు. లక్ష్మీరామునియని మోహించి పట్టుకొనబోయింది. కాని ఏకపత్నీవ్రతభంగమునకు వెలచి రాముడు తప్పించు

రాధా కృష్ణులు

లా తి చా ట్ !

భాగమవ్య నీవాసంకు వ్యాధాదుకాల భారీకం
లాతీలతో వ్యాధాదుమ వర్ణింతుట.

కొనిపోయేడు. రామావతారము చాలించి కౌరవ్యుడైన వతారము ధరింప నిశ్చయించినపుడు లజ్జాకరవర్తియైన లక్ష్మి పూర్వపు అభిలాష శంకరుడు కొరికితెలియప ర్చేడు. దానికిచేరి అంగీకరించాడు. అందువల్ల లక్ష్మి యేరాధయై జన్మించినదని రాధామాధవములో వ్రాయబడ్డది.

సద్విరావంద లక్ష్మణవరబ్రహ్మం విషయానందం అనుధనించాలని తలంచి యోగమాయని రాధగా సృష్టించి తాను కృష్ణుని యాపురాన్ని లీలావిహారం చేసేదని బ్రహ్మనందశతకంలో చెప్పబడింది.

పూర్వము బ్రహ్మదేవుడు వసువులలో ముఖ్యుడైన ద్రోణుని ఆతని భార్యకు భూమిమీద నరులగా జన్మించమని కోరెడు. అందుకు వాల్మీకివారు సర జస్త్వలో విష్ణునివ నొసంగమని ప్రతిఫలం కోరెను. దానికి కమలగర్భుడంగీకరించాడు. ద్రోణుడు, ఆతని భార్య, నందుడు, యశోదలై యమునాతీరాన్ని బృందవగర్భిణిని శేషలీనాడలో జన్మించారు. వాళ్ళి భారత వరప్రసాదాన్ని కృష్ణునివేప లభించింది. ఈ నందుని చెల్లిలే రాధ. కృష్ణుడు! రాధ మేనత్తవాని. ఆమెకు చిన్ననాడే ఒక ఆనావధేయునితో వివాహం జరిగింది. ఆతడు వట్టికుంత. ఆ దంపతులకి పొత్తు కుదిరింది కాదు. గొల్లపెట్టితో రాధ వంక కన్నెలైన చూడక తిరుగుతుండేవాడు రాధమగడు. రాధకి యావన మంకురించింది. తన కనుకైనప్రియుడు అభింపలేదని విధిని చూచేది. తన దురదృష్టాన్ని నిందించుకునేది. తనలోతా నుమృతనేది, చిన్ననాటి నుండి కృష్ణునికీ యశోదతోబాటు రాధమాడా కుమారుడేనీ సంరక్షించింది. పెంచి పెద్దనానిగా చేసినతరువాత ఆ జగన్నాథమానిగ్రహాన్ని చూచి ముగ్ధయై మోహించింది. కాని యామెకు కట్టుబాట్లు మెండు. ఆమెవదిసె, ఆత్మ గోముఖవ్యాసూయ, మామగారు మంటలమారి, పెదబావగారు బెప్పులి, పినబావగారు కలవరకులక, ఇరుగుసారుగువారు యమ

ధూతలు, తోడికోడలు మాటలమారి, అన్నదమ్ములు మేకవన్నెపులులు, భర్తకోపిష్టి. అందువల్ల రాధా కృష్ణుల ప్రేమప్రవాహాని కన్నే అంతరాయము అండేవని శృంగార రాధామాధవసంవాదము రాధి కాపాంత్వము తెలియపరుస్తున్నాయి.

బృందావనందగర్భుణ్ణ మందలో సహస్రగోత్రుడను శివపూజాదురంధరుడుండేవాడు. ఆతనికీ భద్రకుడనే కుమారుడు శివవరప్రసాదమున రాధ యను కుమార్తె జన్మించేరు. త్రిలోకసంచారి నార దుడు సహస్రగోవునకు వరయోగ్యమైన రాధను తగినవరుడగు కృష్ణునకిచ్చి వివాహముచేయమని చెప్పి కృష్ణునితో రాధ యాపలావద్యాదులను మనస్సుకు పొత్తుకొనిపోయేటట్లు చెప్పేడు. నాటినుండి రాధా కృష్ణుల మనస్సులలో ప్రణయాంకురాలు నాటాయి.

శ్రీకృష్ణుని తోక్కపై వరస్వతి మధురవాణి యను పేరుతో మానవాంగనయై రాధాకృష్ణుల నునోల్లిపా యాల్ని సందేశహస్తయై మోసుకొనిపోయి వాళ్ళ పవిత్రప్రేమకి దోహదమిచ్చింది. సహస్రగోవుడు తనకుమార్తెను కృష్ణునకిచ్చి వివాహంచేయ తలపెట్టెను. కాని భద్రకుడు తన అయివ్వుర బహిర్బరచి దానికి అంతరాయం కలిగించాడు. పాప మా ముదుసలి గొల్లకు గర్భంతరములేక తన కుమార్తె తోక్క గెల పేర్చుచుని శివునిగూర్చి తపస్సుచేరాడు. శివుడు ప్రత్యక్షమై యమునాతీరాన్ని గోమతి యను పట్టణాన్ని సృష్టించి దానికి సహస్రగోవుని రాజానిజేసి రాధ స్వయంవరము చాటించుమని చెప్పి అంతర్ధాన మయ్యెడు. స్వయంవరానికి నానాదేశపు రాజుల తోపాటు కృష్ణుడు వచ్చాడు. రాధ ముకుంది అగ్గి చెరిగెల్లెవ్వారా కృష్ణునికి సందేశమంది కానుకగా కృష్ణనామాక్షరాంతర పద్మరాగపతకము పొందింది. స్వయంవరంలో రాధ కృష్ణుని వరించి ఆతని మెడని పూలదండతో అలంకరించింది. తదితరరాజులు దీన్ని చూచి ఓర్వలేక కృష్ణునితో యుద్ధానికి తలపడ్డారు.

అందులో హల్మిశ్రుదను రాక్షసరాజు కుమారుడు నిజకూపముదాల్చి రాధను యెత్తుకొని తనరక్షముపై పెట్టుకొని పారిపోయేడు. బలరామకృష్ణులు హల్మిశ్రుని చంపి తదితరరాజులను ఓడించి రాధతో బృందావనమునకు పోతుంటే మార్గమధ్యాన్ని భద్రవ దక్షుడడి కృష్ణునితో పోరాడెను. కృష్ణుడు భద్రవని చంపితలంచక వికటగారీగర్భ మను బాణాన్ని ఆతని పై ప్రయోగించాడు. దానితో ఆతడు వికృతికూపపు ఆనుకోరియై గంతులు మొవలుపెట్టాడు. సహస్ర గోవుని ప్రార్థనవల్ల కృష్ణుడు భద్రవనుకు తిరిగి పునరుత్పన్ను ప్రసాదించి మామకు పుత్రదానము దయచేసి రాధతో బృందావనం చేరెను. నారదాదిమునులు, శివుడు, బ్రహ్మ అచ్చటికివచ్చి రాధాకృష్ణులకు అగ్ని సాక్షిగా నివాహంచేసేరని రాధామాధనం తెలియ పరుస్తుంది. ఈ రాధ కృష్ణుని మేనత్త రాధ కాదని కొందరి తలంపు. కాని దీనిని నిరూపించడానికి అవకాశాల్లేవు. ప్రైవడహరించిన చిత్రతాంకాలవల్ల రాధ జీవితావృత్తాంతం ఇదమితమని తేల్చడం కష్ట సాధ్యమైన పని. ఆయినప్పటికీ పూర్వకవుల ప్రయోగాల్నిబట్టి చూస్తే శ్రీకృష్ణుడను రాధ మేనత్తవాని యని నిర్ధారణచేయవచ్చు. ఉదాహరణగానికి— శేషము వేంకటపతి తారాకళాంకవిజయంలో తార చంద్రునికి తోడనేనే ఘట్టముదగ్గర “మేనత్త యను మేరమితి.....నియలుగుబావ” అని ప్రయోగించాడు.

శ్రీకృష్ణుడు జగత్స్పృష్టి మొదలుకొని జరిగిన 28వ మహాయుగమున ద్వాపరంలో 8 కొట్ల 63 వేల 875 సంవత్సరాల నాల్గవేల ఇరవైయొక్క దినములు గలించగా అనగా శ్రీముఖ సంవత్సర గ్రాహణ బహుళాష్టమిని జన్మించి 125 సం.ల 7 నెలల 8 దినములు భూలోకములో వెలకాడు. కృష్ణ దవత రించేటప్పటికి రాధ యావన. కృష్ణుని నిర్వాణము తోటే యాదవవలం అంతరించింది. అందువల్ల రాధ

జీవితకాలం దీన్నిబట్టి ఊహించవచ్చును. శ్రీకృష్ణుడు దుష్టపురిలో ప్రసంగవశాత్తు అక్కడి మేనుబద్ధ రంధ రాధ కాలిగోరుకు సరిపోదని, రాధ ప్రియుని మనస్సెరిగి ప్రవర్తించే నేర్పు పదహారువేల గోపికాశ్రీలలోను, తొమ్మిదుగురు పట్టమహిషులలోను మరియెవరిదగ్గరలేదని అభిప్రాయముల వెళ్ల దించాడు. రాధ సొందర్యఖని. ప్రియుని వశపర్యుకునే బాణ. రాధకి సంతానం కలిగినట్లు యొక్కడా చెప్పబడియుండలేదు. కాని ఆమెకు పిల్లలను పోషించడం అంటే యొక్కవసీతి. శ్రీకృష్ణుని చిన్న ప్పుడు ఉగ్ర పాలు పోయడం, ఊయలలోనుంచి పూతడం యొత్తుక ముద్దుబాడడం చూస్తుండేది. తరువాత ఒక పిల్లను పెంచి ఇలా చేసిని నామకరణము చేసి శ్రీకృష్ణుడ కిచ్చి పెండ్లిచేసింది. శ్రీకృష్ణుడు గోపికలింగ్లలో పాలు పెదకు దొంగలించి అల్లరి పనులు చేస్తే గోపికలంతా యాకోడతో ఫీర్యాదు చేయడానికి బయలుదేరారు. రాధ వాళ్లను మార్గ మధ్యములో నిలిపి నచ్చతెప్పి కృష్ణుని నుండలిస్తానని అభయమిచ్చి పంపి చేసింది. రాధకి సమయోచితబుద్ధి మెండు. ఆమె పెంచిన ఇలా చేసికి స్వయంగా సంగీతం నేర్పింది. జంత్రివాద్య పెట్టింగించింది. భరతకాత్రం పట్టించింది. కావ్యాలు చదివించించింది. కవనము బోధించింది. రాధ సంగీతసాహిత్య భరత నాట్యాలలో ఆరితేరిన చేయి. ఇలా చేసి పుష్పకథియై నప్పుడు గర్భని విలిపించి జాతకచక్రము వేయించింది. మాంత్రికులను పిలిచి భూతాలురావండా ఇంటిచుట్టూ భూతి జల్లిపించింది. చెంచువాళ్లను పిలిచి మండు లిప్పించింది. రాధకి మంత్రి తంత్రి తోర్తరికాస్త్రాలన్న, వైరాగిదిటిలన్న నమ్మకం హెచ్చు. కృష్ణుని, ఇలా చేసిని మంభకుడు దిండులకు నిమగ్నాని పెల్లిపోయేడు. అచ్చట ఇలా చేసి వలపులో పడి కృష్ణుడు రాధను ముడిచివుండిపోయేడు. రాధ తాను పెంచినపిల్లని తనకు సవనిని చేసుకోవడం

మా చెల్లెలు

మమ్మని తరువాత గ్రహించి విచారించింది. రాధకు దూరాలలోనవ కొంచెం కమ్మవ. మతికొంతకాలానికి వియోగాన్ని భరించలేక చిలుకద్వారా కృష్ణునికి రమ్మని సంతకమంది. అప్పుడు చిలుకకి ప్రాణపథమైన చెలికత్తెగన్న హెచ్చుగావెంది రహస్యాలను తెల్లడించింది. రాధకు పక్షులను పెంచి వాటితో ప్రాద్దువుచ్చడం యిష్టం. తన సంచీకాన్ని అందుకొని కృష్ణుడు వచ్చేటప్పటికి రాధ అలిగి మానంలో పడుకొన్నది. కృష్ణుడు యెంత బ్రతిమాలినా కాంతించింది కాదు. దాని తప్పు దండంతో తీరుకుందని కృష్ణుడు రాధ కళ్లమీదపడి దండంపెట్టాడు. అప్పటికి కాంతించక ఆమె తన యెడమకాలిలో కృష్ణుని తిరమ్మ కిన్నింది. రాధ ప్రధమకొవి. కృష్ణుడు అలిగి వెల్లిపోతుంటే రాధ యేడుస్తూ తనకు ఆస్థాయించేయడం భర్మంకాదని బ్రతిమాలుతుంది. రాధ కోసాన్ని యెంతోసేపు నిలుపుకోలేని స్వభావం

కలది. ఆమె మంచివక్త. మాటలలో అంతరాధాలు మనస్సు నొప్పించని హాస్యపుమాటలు వొడ్లుతుండేవి.

రాధాకృష్ణుల వలపుచేట్టలు రహస్యంగా మూలదాగక కథావస్తువులై వీధిబడ్డాయి. ఎట్టన రతిరహస్యాన్ని రాధాకృష్ణులను ఆదర్శంగా తీసుకొని వ్రాసేడు. కైదేవుడు రాధాకృష్ణుల విరహాన్ని కృంగారరసములో ముంచివేశాడు. ముద్దుపకని రాధికాసంత్యాన్ని పచ్చిగా వ్రాసింది. తెలిసిందల్లా పెంకటపతి రాధామాధవ సంవాదంలో రహస్యాలను బయటపెట్టాడు. ఈవిషయంలో ఆధునికకవులు కూడా పూర్వకవుల ఆదుగులపైనే వడిచేరు. రాధికాగీతాలు, రాధాకృష్ణబాలకాలు, ఒకటేమిటి, అంతా కృంగారరసమే. పాపము లోకంలో కొదై మాస్తుందన్న సామెత మానవాకృతి చాల్చిన భగవంతుడికి తప్పింది కాదన్నమాట.

మా చెల్లెలు

శ్రీమతి ఎం. సావిత్రిగారు

- గీ. మల్లెపూవంటి బాల మా చెల్లెలమ్మ, చూచువారికి నేర్పును చురుకుదనము ఆటలందు పాటలం దండముగను, బరవడిగ నున్న బెల్లర కూరిలోన.
- గీ. నవ్వు మోముననెప్పుడు నాట్యమాడు, మనసునకు నింపుకలిగించు మాటలాడు ఆడుచుండు తెలుగుతన మూడిపడగ, మాకు సంతసమగునట్లు మరియు మురియు.
- గీ. మాలె దొందర పెట్టెడు చేతలేదు, పనికిమాలిన మాటల బారేపోదు బడిన చెప్పినపాతాలు వల్లెనేయు, చిన్న బంగరుకొండ మాచిట్టితల్లి.
- గీ. వేకువ నలేది పనులను వేగఁజేసి, నిదురబోయెడి యన్నయ్య నిద్రలేపి నరవి జన్నీటనేతాను స్నానమాడి, పువులనేటిచి గోపాలు బూజసేయు.
- గీ. నిలుపునీతమ్మ సావిత్రి నీతిమదిని, మొల్లపదములు పలుమారు నుల్లమందు పెరిగి పెద్దయి మాతల్లి పేరుదెచ్చు, పుట్టి మెట్టినెండ్లకు ముద్దులొలుక.

స్త్రీలకు ప్రత్యేక గ్రంథాలయములు

శ్రీమతి పంతు. అమ్మజీగారు

మన హిందూసంఘములో విద్యాగంధ మెరుంగనివారు పెక్కురు గలరనుట విదితము. అందు స్త్రీల స్థితి అతి దైన్యము. పత్రికలు చదువుటవలన విద్య సధ్యసించుట వలన స్త్రీలు పాడగుచున్నారను మూఢ స్త్రీలు పెక్కును మన పల్లెలందు గలరు. అందులో కొందరు మూఢాచారములకు లోనై పెక్కు కష్టములకు పాలగుచున్నారు. వారలు ఉదయాది మొదలు సాయంత్రమువరకు గృహ కృత్యములలోనే మునిగిపోవుచున్నారు. దేశ పరిస్థితులు, రాజకీయ విధానములు, ఆచార వ్యవహారములు దినదినమెట్టి మార్పులు బొందుచున్నవో వారికి తెలియదు, తెలుసుకొన శక్తిలేదు. అట్టి స్త్రీలకు గ్రంథములు పత్రికలు చదువుటయందు సభిరుచి గలుగజేసినవెడల వారలకున్న మూఢత్వమును కొంత పారద్రోలగలము. పూర్వము కంటె స్త్రీవిద్య కెక్కుడు అవకాశములు సమకూర్చబడినను ఇంకను ప్రతిరోధములుగూడా కలవు. పట్టణములలో స్త్రీవిద్యయెడ కొంత ప్రబోధము కలిగినను పల్లెటూళ్లయందు అట్టిదిలేదు. విద్యావ్యాప్తికి మార్గములు పాతకాలలు గ్రంథాలయములు. ప్రచురింపబడు సమస్త గ్రంథములను ఎల్లరు తెప్పించుకొనజాలరు. అందువల్ల గ్రంథములను గృహలక్ష్మి మొదలగు మానవపత్రికలు వారపత్రికలు దినపత్రి

కలు సమకూర్చబడియుండు గ్రంథాలయములు ప్రతిగ్రామమునందును నెలకొల్పుటావశ్యకము. పెక్కుగ్రంథములను జదువుటవలన భాషాజ్ఞానము వృద్ధిపొందును. పత్రికావశనమువలన ప్రపంచములో ఎట్టెట్టి పరిణామములు గలుగుచున్నవో గ్రహించుటకు వీలగును. స్త్రీ యుద్యమము లెచ్చెఱుచుట ఏవిధముగా కొనసాగింపబడుచున్నవో చర్చించుకొని ఆయాపద్ధతులలో వారికి యోగ్యములగు వానిని పరిగ్రహించుదురు. మరియు పత్రికలలో ప్రచురింపబడు కథలు చదువుకొని మనస్సుల నుల్లాసవంతముగ ఉత్సాహముగ నుంచుకొందురు. గాబట్టి స్త్రీల జ్ఞానాభివృద్ధికొరకై ప్రతియూరను స్త్రీలకు ప్రత్యేక గ్రంథాలయములను స్థాపించిన పక్షమున ప్రతిసాయంసమయములందును ఆయూరి స్త్రీలందరు సచటకలును కొని పత్రికలు గ్రంథములను జదువుకొనుచు జ్ఞానము సభివృద్ధిగావించుకొనుచు మనస్సులనుత్సాహవంతముగ నుంచుకొని దినమంతయు తమ గృహకృత్యభారముచే గలిగిన శ్రమను దీర్చుకొని ఆకొలదిసేపైనను స్వేచ్ఛనుబడసి, విశ్రాంతిబొంది, చల్లగాలులయందు సడయాడి శరీరారోగ్యమును బొందుదురు గాబట్టి పత్రికామమునందును స్త్రీలకు ప్రత్యేక గ్రంథాలయములను నేర్పరుచుటకై ప్రభుత్వమునుబట్టిడి చేయవలయును.

“అమ్మయ్యా! నీ కేసు?”
 “శ్యామాబాయిట, కాని నన్నందరూ ‘శ్యామా’
 నే పిలుస్తారు.”
 “అయితే శ్యామా! నీకీ నాట్యమా, గానమా
 ఎవరు నేర్పారు?”
 “కోలాచల ప్రదర్శన మా ఇంటికొక పంతులొస్తాడు,
 అతనే నాకు నేర్పింది.”
 “చాలా బాగా నాట్యం చేస్తావు శ్యామా!
 నిన్న వస్తావ్వాడ చూశావా?”
 “ఊ.....చూశాను.”
 “అయినా నే నెవరో నీకేం తెలుసు?”
 “అప్పటివరకు తెలీదు కాని తర్వాత తెలుసు
 కున్నాను.”
 “ఎట్లా?”
 “నిన్న మీ ప్రక్కన ఓ ముసలాయన నిలబడ్డాడు
 చూడండి.”
 “అ?.....మరికీ నా?.....ఏమోలే
 చెప్ప.”
 “అతడు మా యింటిప్రక్కన వుంటాడు. నే
 నాయన్ని తెలియ్యాని పిలుస్తాను. అయితే చెప్పాడు.
 మీరు బాబూరామ్ నాథ్ జమీందారువారి కుమారు
 లనీ, మీ కేసు బాబూరామ్ మోహన్ అనీ.....
 అతడో పట్టుంటా చదువుతారనీ ప్రస్తుతం శిల
 వల్లో ఇంటికొచ్చారనీ.....ని జమీనా బాబూ
 గారూ?”

శ్యామతో నేను మొదటిసారి వదీరరావ కలుసు
 కున్నప్పటి ప్రసంగం. చిన్నప్పటి సంగతి.

* * *

సంధ్యాకాలం. పడమటికొండలమీద ఇంకా ఎరు
 వు నిలిచివుంది. పక్షులు జంటలు జంటలుగా తమ
 నూళ్లకు చేరుకుంటున్నాయి. పశువులు మందలు

మందలుగా ఏటొడ్డుకు వస్తూన్నాయి. వదీరరావ
 ఇనుకడిబ్బలమీద కేమల కూర్చుని వున్నాడు.

“అయితే, నవవ్రత ప్రతిరోజూ నాట్యం చేయాలా,
 శ్యామా?”

“ఉహూ.....తిరువాల్లోగానీ, ఆంగ్లోగానీ
 లేక పర్వతివాల్లోగానీ చేయాలన్నది. అప్పుడు
 పైక మెక్కువ కొరుకుతుందట.”

“అలాచేస్తే పైక మెదరు తీసుకుంటారు?”

“మా అమ్మ, నాన్నా.”

“ఎవరూ?.....నిన్న నీప్రక్కన నిలబడ్డవా
 నేనా?”

“ఊ”

ఇక మాట్లాడలేకపోయాను. మాట్లాడాలని కుతూ
 హలమందికాని ఏం మాట్లాడాలి తెలీలేదు. నా ఈ
 నీతి గమనించి గామాలు శ్యామే అందుతుంది.

“మీ చిక్కడ ఇంకా ఎన్నాళ్లుంటారు?”

“నువ్వూ చూడొచ్చు.”

కొంచెంవేపు నిశ్శబ్దం.

“శ్యామా! నీకింటివద్దగిరి ఎవరూ స్నేహితులు
 లేరూ?”

“ఉహూ, నా దగ్గరకు రావటానికి ఎవరూ ఇష్ట
 పడరు. అసలు వాళ్ల తల్లులు రానివ్వరేమో.”

“మరి, ఒక్కచానిని ఎట్లా వుండగలుగుతావు?”

“మా ఇంటికొక్క ప్రతిక వస్తుంది. దాంతోనే కాలం
 వెళ్ళుచున్నాను.”

“అయితే, నీకువచ్చుకుడావచ్చునా శ్యామా?”

“అలా ఏదో కాస్తవచ్చు. చిన్నప్పుడు నేర్పాను.”

“మరి, శ్యామా! కోలా పాయల్రమిక్కడికి
 రారామా. నాకునూ ఇక్కడ ఎవ్వరూ స్నేహితు
 లేరు. ఇక్కడివాళ్లంతా నాకు పెట్టిపెట్టిగా అవు
 పడ్డారు. నవవ్రత ఇద్దరం కులాపారా కలుదు

చెప్పకోవచ్చు.....ఏం, వస్తావా?"

".....అ....."

* * *

అప్పటినుండి ప్రతిరోజూ సాయంత్రం నేమిద్దరము సదీర్శిరాన కలుసుకునేవారైంది. దినమంతా ఏలా గడిచినా సాయంత్రంమాత్రం చాలా సరదాగా వుండేది. పట్నం విషయాలను, మా కాలేజీ విషయాలను ప్రతిరోజూ ఏకద్రువు పెట్టేవాణ్ణి. ఆ మేమంత్రం వినుగు లేకుండా క్రద్ధతో వింటూండేది. ఒక్కొక్కప్పుడు, నా బలవంతమీద, క్యారు పాడేది. ఆమె పాడ్డూంటే వన్ను నేనే మరచిపోయేవాణ్ణి.

ఇట్లా గడిచేయి మారోజాలు.

2

కొన్నార్లకు క్యారు ఆకస్మాత్తుగా రావటం మానేసింది. కారణం బోధపడలేదు. ఎక్కడైనా నాట్యానికి పోయివుంటుందని వూహకున్నాను కాని మరుసటిరోజుగూడా క్యారు రాలేదు. నా ఆశుర్దా హెచ్చయింది. పోనీ, తెల్లవారన్నా వస్తుందేమో వనుకున్నాను. మూడోరోజుగూడా క్యారుచూడలేదు. ఇహ అగలేకపోయాను...కాని, అగలే ఏం చేసేది? నా దురదృష్టానికి తోడుగా, క్యారు ఇల్లు నాకు తెలేదు. నే నెన్నడా మెనడుగనూ లేదు, ఆమె చెప్పనూ లేదు. క్యారు తెల్లిపేరుమాత్రం తెలుసు. కాని ఎవరన్నదగనూ?...వేక్యెఇంటితో నాకేం పని? వారికి అనుమానం కలగదూ?...ఇహ ఏం చేయాలో తోచలేదు.

నాలుగోరోజున పూరంతా గాలించటం మొదలెట్టాను. కాని ఎవ్వరినీ ఆశుగలేదు. నా ప్రయత్నమంతా వృథా అయిపోయింది. అయిదోరోజు ప్రాద్దన ఏరో పనిమీద ఓ బజారులోంచి పోతూంటే, ఆకస్మాత్తుగా క్యారు నాకంటబడ్డది. ఓ ఇంట్లోంచి పరుగెత్తుకొస్తూంది. ఆ ప్రయత్నంగా నా నోటినుండి "క్యారు!" అని వెలువడింది.

క్యారు వన్ను ఆశ్చర్యంతో చూచింది. మరుక్షణం తలవంచుకుంది.

"క్యారు! నువ్వుక్కడా?" ఆశ్చర్యంతో అడిగాను.

మెల్లిగా అంది, "అవును...ఇదే మా ఇల్లు."... తలెత్తింది. ఆ మెకర్లలో నాకు రెండు నీటిచుక్కలవు పడ్డాయి. నేను చీకెరుణ్ణయిపోయాను.

"ఇదేమిటి క్యారు! ఎందు నేడువస్తున్నావు?"

తలవంచుకొని మెల్లిగా అంది, "కొట్టింది."

"ఎవరు?"

"మా అమ్మ."

"మీ అమ్మా?...ఎందుకు?"

దీనికి ప్రత్యుత్తరం లేకుండానే, "సాయంత్రం" అంటూ రిప్పున ఇంట్లోకి పరుగెత్తింది. నేను నిశ్చేష్టుడైపోయాను. నాకేమీ పాలుపోలేదు.....కాని ఒక్కసారి నాకు స్ఫురణకొచ్చింది నే నే యింటి ముందు నిలబడ్డానో, అక్కడినుండి తిన్నగా బాగుకున్నాను.

ఆ దినమంతా చాలా కష్టంగా గడిచింది. సాయంత్రం కాగానే గమ్యస్థలం చేరుకున్నాను. ఓ ఇసుక తిన్నెపైన చుట్టిపడ్డాను. ఆశాచలంతో నా తల తిరిగిపోతోంది. మాటిమాటికి ప్రాద్దతిదృక్యం కళ్ళెదుట కట్టిపట్టువుపడ్తోంది. ఆ తెదిరిక మాత్రం, ఆ దీపవదనం, ఆ కన్నీళ్లు...జ్ఞాపకం చేసుకుంటే కడుపు తరుక్కుపోతూంది...కాని ఆ తల్లి—ఆ కలిమరారి! ఎట్లా చేతులు వచ్చాయో ఆ ముగ్ధను కొట్టడానికి? ఇద్దం లేకున్నా నాట్యం చేయాలి, పాట పాడాలి, వారికి సంపాదించిట్టాలి. పైనుంచి—ఇంత యాదొచ్చినా—ఇంకా తెప్పలుకూడానా? తాను మాత్రం రోజూ ముస్తామైకుంది, కాని ఒక్కరోజున్నా క్యారును మంచి పీర కట్టుకోదానికి ఇచ్చి నట్టువుపడలే! తిండికూడా సుగ్గాపెట్టుకోలేదా?...

ఇవన్నీ కన్నతల్లి చేస్తులేవా?... ..

“మోహన్ బాబూ!”

తెగియాకాసు. నవ్వు మొహంతో క్యామ నిలబడి వుంది.

“వచ్చావా క్యామా?”

ముందుకోల్చి కూర్చుంది. నా మొహం చూడ గానే బామలు ముడిచేసింది. “ఇదేమిటి, మోహన్ బాబూ! మీ రడుస్తున్నారా? మీ కళ్ళలోంచి నీళ్ళేమిటి?” నా కంకరకు తెలియ చేశేడుస్తున్నా వని. కళ్లు కుడుచుకున్నాను.

“ఎందుకు చింతిస్తున్నారు? ఏమిటి మీ రాలో చించేది?”

మెల్లిగా అన్నాను. “ఇవ్వాళ్ళటి విషయమే ఆలో చిస్తున్నాను క్యామా?”

తలెత్తింది. “ఉం అదెప్పుటి సంగిలే బాబూ గారూ!” నిరాశతో నిట్టూర్చింది. మళ్ళీ అంది, “కాని మీరు దానికోరకు చింతిస్తూ, మనసు పాడు చేసుకోకండి.”

“క్యామా! మీ అమ్మ నిన్నెప్పడూ కొద్దూం టుందా!”

క్యామ అవునన్నట్టు నావేపు దీనంగా చూసింది.

“మరి, ఒక్కసారైనా నాతోటి చెప్పావు కావేమి?”

“సార్థకం?”

“ఏమీ, సార్థకమా? ఉం...అయితే ఈ సరకా న్నుండి నీకే విముక్తి లేదనేనా నీయూవా?”

“అంతే అనుకుంటాను”

“ఎందుకిట్లా అదై ర్యపడతావు?”

“మరేం చేయకుంటారు నన్ను?”

క్యామనుచూస్తే నాలేస్తోంది. నా న్నాదయంలో ఆందోళన ఎక్కువైంది. ఆలోచనా సముద్రంలో కొట్టుకుపోతూ వున్నాను. తిరిగి, సావధానంగా, ఆలోచించడానికి వ్యతిరేకం. కృతీలో నిశ్చయించు

కోవాలి...కానీపటికే దృఢనిశ్చయంతో అన్నాను.

“క్యామా! నీవీ చెరసాల్లా ఎప్పటికీ వుండవేవు, వుండకూడదు...విముక్తిమార్గం ఓటుంది. లేదని నిరాశపడకు...చెప్పనా క్యామా?”

“ఊ! చెప్పండి.” మెల్లిగా అన్నాను, “నేను నిన్ను రక్షిస్తాను”.

“ఎట్లా?”

“నిన్ను పెళ్లాడి-”క్యామ చిన్నగా నవ్వింది.

“మీ ద్రమ బాబూగారూ! నేకో నేక్యనని మరిచిపోయారా?...మాకు పెళ్ళిళ్ళు కావు— కావుట మా తతయ్య చెప్పాడు. ఆసలు మమ్మల్ని చేపట్టిలే చాలు, సంఘం వాళ్ళని వెలివేస్తుందట...”

“కాదు క్యామా! అట్లాకాదు. మనుష్యుల్లోనే సంఘంకాని సంఘంతో మనుష్యులుకారు. సంఘం మనల్ని వెలివేస్తే, మనం సంఘాన్ని వెలివేయవచ్చు. అప్పుడు ఏ నిర్బంధమూ లేకుండా స్వతంత్రజీవులంగా బ్రతికవచ్చు...ఏం?”

“పొరపడుతున్నారు బాబూగారూ! మీ రిది వరకే పలువురికళ్ళలో పడ్డారు. అదేకారణంచాల నన్నీ నాల్గోలాల్తుంచి మీ దగ్గరికి రాకుండాచేసింది మా అమ్మ. ప్రతిలోలా ఉపన్యాసాలు మొదలెట్టింది. కాని నాకేమీ బోధపడేదికావు....మమ్మల్ని ప్రేమించేట్టు ఒకర్ని చేయాలిట కాని ఒకర్ని మేం ప్రేమింపకూడదట...ఒకర్ని మావల్లో పడేయాలిట కాని ఒకరివల్లో మేం పడకూడదట; మేం పురుషుల ఆటపట్టువులా ఉపయోగపడాలిటగాని మూలో హృదయం వుండదట—వుండకూడదట....”

“చాలు క్యామా! నువు చేయచెప్ప, లక్షచెప్ప నిన్ను వివాహమాడి, నిన్ను రక్షించితిరుతాను... ప్రతిష్ట చేయకుంటావా క్యామా?”

క్యామ తలవంచుకుంది.

“క్యామా! నే నన్న పసిబట్టాడిమాటలు గావు. రెండులోలాల్లో నా చదువు పూర్తవుతుంది, ఓ గొప్ప

వుకోగంటా ప్రజేప్తాను. అప్పుడు....."

"పెళ్ళవుతుంది" నవ్వుతూ అందుతుంది క్యాను.

"అ...అవును. పెళ్ళవుతుంది...కష్టక అవుతుంది...క్యానుకో."

క్యాను మొహం వికసించింది.

3

మరుసటిరోజు కాస్త ప్రాక్టిక్కి రేచాను. నా దృష్టి మేటపై నున్న ఓ క్రొత్త కజరమీద పడ్డది. తొందరగా తీసిచూశాను. కవరతికించలేదు. ఉత్తరం తీసి చదవడ మారంభించాను:

"మోహన్ బాబూ !

అంత తారుమారైపోయింది. నే నింటికొచ్చే సరికి నా వాళ్లంతా సిద్ధంగా వున్నారు, ఈ పూరు నుండి ప్రయాణం కట్టడానికి...అదేదో పట్టుమట— ఇక్కడికి చాలాదూరమట—అక్కడికెళ్ళి మా వృత్తి నారంభిస్తారట. అర్ధరాత్రివేళ బయలుదేరటంలో వాళ్ల ఉద్దేశమేమిటో నాకేమీ తెలీటలేదు. ఇప్పుడు—పడకొండైంది—మీ నుది దర్శనంకోసం వచ్చాను. కాని భాగ్యం లేకపోయింది. మీరు నిద్రలో నున్నారట. అందుకనే ఈ లేఖవాసి మీ జవాబుచేతిస్తున్నాను.

మొండు నాకు ఏమీకష్టాలు, ఏమీ అనుభవాలు కలుగవచ్చునో, నాభవిష్యత్తుకీ తెలుసు. మీరు మాత్రం మీ ప్రతిజ్ఞని మీ జ్ఞాపకవీధిలో నుంచితిరా నాకదే పదివేలు. తర్వాత రై వసంకల్పం. ఉంటాను. ననుస్కారాలు.

మీ అభాగిని
క్యాను."

నిశ్చిప్తుడైపోయాను. చేతిలాంచి కవరు బారి పోయింది. అక్షరపుల్లో నిండిపోయాయి కళ్లు. అక్కడే మంచంపైన చరికిలపడ్డాను.

ఏమి చేయాలో తెలీలేదు. ఇమా ఆ పూల్లో

వుండలేకపోయాను. కలవులు పూర్తికాక ముందే పట్నం చేరుకున్నాను. మొదట ఇక్కడకూడా చాలా తాదాగా తోచింది. కాని కాలపరిణామం దుఃఖాన్ని మింగేస్తుంది. క్యానుబాద కనిపెట్టాలని భగీరథ ప్రయత్నాలుచేశాను. ప్రతి గొప్ప గొప్ప పట్నంలో వున్న ప్లేహికులకు వృత్తరాలు వ్రాసాను. కాని అంతా నిష్ఫలమవడంచాత, పూర్కొన్నాను.

౪

ఏళ్లుగడిచాయి. చదువుపూర్తిచేసుకొని యిల్లు చేరుకున్నాను. నాభిచేయడమంటే మనస్సొప్పు లేదు. మావంశవృత్తా, నాకు మొదటికేనచ్చదు. అసలు నేను సంపాదనకు బూతుకునేంత అవసరమేమీ ఆవు పళ్ళేదునాకు. నాకేకొరతలేదు. మా నాన్న కాస్త చదువుకున్నాడు. పిచ్చిపిచ్చి నమ్మకాలుగానీ, మూఢాచారాలుగానీ ఆయనకుగిట్టవు. కాబట్టి నావ్యవస్థాపక యాల్లో నాకు సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యమిచ్చాను. ఇన్ని విధాల అనుమతి పరిపీఠిలుగల నాలంటివాళ్లన్నా సంఘసంస్కరణ కోసరం పాటుపడకపోతే, దేశమేలాగా అభివృద్ధిపొందుతుంది? అనిఅనుకోని సంఘసంస్కరణకు దేశాటన మారంభించాను. దేశీయులమొండు సాంఘికంగా బాగుపడాలన్న దృఢసంకల్పంతో ప్రచారం సాగించాను.

ఒకసారి మధురాపురం వెళ్లి రహదారి బంగళాలో నిసచేశాను. దినమంతా ఆపురివాళ్ళుకొందరితో ప్రసంగించటంలో సరిపోయింది. సాయంత్రం ఆరింటికి, మొందునసారాలోని యాజియెయిల్లో కూర్చొని, ఆ మరుసటిరోజున ఇ వ్య వోయే ఉపన్యాసాన్ని గుఱించి ఆలోచించు పంటున్నాను. ఇంతలో ఎదుటి మేడలోంచి సంగీతంవివపడ్డది. నాకు సంగీతమంటే చాలాసరదా. నా ఆలోచనన్నీ తారుమారై పోయి నాయి. శ్రీకంఠంలాగుంది. దాన్లోనిమాధుర్యం నమ్మి పరకుణ్ణిచేసి నేసింది. కాని అకంఠంలో మాధుర్య మొక్కటేకాక, ఏదో అని వార్యమైన విచారమూ

బాధానూదా వున్నట్లు నాకు స్పష్టపడ్డది. ఇక అక్కడ నిలవలేకపోయాను.

మొట్టమొదటి ఆశీర్వాద పర్యవేక్షకుడు. మెల్లిగా కిటికీలోంచిపొంచి చూచాను. అగడిచుభక్తుల ఓనవ యావనవిలాసవతి కూర్చోని పార్శ్వంబి. కొంచెం సూర్యాన కొంతమంది పురుషులు—అన్ని తరహాల వారున్నారే—కలలూపుతూ ఆలకిస్తున్నారు. మొదటి చూపు తెలియజేసింది ఆనాటి కళ్యాణమహిమ. కాని ఆయనవతి మొహన విచారనూచనలు అపుపద్మస్థాయి ఎందుకేరేదో?...అట్లా ఎంతసేపు నిలబడ్డానో ఆలోచించుకొంటూ నాకు తెలియదు. అకస్మాత్తుగా ముగ్ధుడై గలిగింది. నాలాంటివాటియనాయకులకు కళ్యణలయల్లోకి పొంచియాడటం భావ్యమేనా?...మచ్చెమట్టు క్రమ్మాయి. దడదడలాడే హృదయంతో బస చేసుకొని యీశీయోగలో చరిత్రబడ్డాను.

పాట ఇంకా విసపడుతున్నప్పుడు. అదేమాధుర్యం... అదే విచారం.....అదేబాధ. నా హృదయాన్ని కలత పెట్టాయి. ఆయనవతి ప్రతిమ కళ్ళకు కట్టినట్లుంది. ఆమె ఎందుకు విచారపడుతుంటో?...సంగీతంమీద ఇష్టంలేనట్లుంది. కాని పాడుతుంది...అవును ఆమె ఒక కళ్యాణ! ఇష్టంలేనన్నా ఆదారి పాడాలి; దుఃఖంతో హృదయంబాసించుకుపోతున్నా ఏదవ మీదను ఎప్పుడూ నవ్వుతూవుండాలి; ఎంత నీచునితో నైనా సరసంగా మెలగాలి...నటన అంతానటన— కళ్యాణ కీర్తితేనెనటన...ఆమె ఎట్లా భరిస్తుందో! ఎంతబాధపడుతుందో!! ఇక ఈ నరకంలోంచి ఆమెకు విముక్తిలేదా? ఆమె బయటకురాదలెస్తే ఆమెకు చేయూతలెసగే ఉదారస్వభావులు ఒక్కరూ ఈ నికాల ప్రపంచంలోలేరూ? ఏంటే! సంఘం అంత గొడ్డుపోయిందా?...నేనే ముందంజవేసి సహాయం చేస్తే! అమ్మా! నేనొక సంఘసంస్కారినిని మొదట్లోనే పప్పులోకాలుతేస్తే సంఘం నన్ను పరిహసించుదా?...కాని నాలాంటి సంస్కారిని సంఘంతో

భయమెందుకు? ఏం నా ఉద్దేశాన్నుంచి తొలగి పోతున్నాననా? అట్లా అవుతుంది. ఇదిదూత్రం సంస్కారంకాదా? ఒక అవలంబితం పాడైపోతూ వుంటే చూస్తూ ఎట్లావులాగొచ్చటం?...ఇంతకూ ఆమెకు నిజంగా ఏదేనావిచారమందోలేదో? వున్నా నా సహాయాన్ని ఉపేక్షిస్తుందోలేదో? అయినా కనుక్కోవడంలో తప్పేముంది?...ఏమీ లేకపోతే ఎవరిదారివారిది.

౫

రాత్రి పదిఘంటలైంది. అంతాచీకటి. మొహాని ముడుగట్టుకొని ఆమెద మెట్టెక్కుతున్నాను. 'ఎవరై నాగుర్తిస్తే' అనే ఆలోచనపచ్చెనరికి ముచ్చెమట్టు క్రమ్మాయి. తొందరతొందరగా మెట్టెక్కాను. పై ద్వారంవద్ద ఆయనవతి నిలుచునివుంది తెల్లటిచీర, నల్లకాకెట్టు ధరించివుంది. ఆధారాలట్టేలేవు. కొన్ని మల్లెపూవులు మాత్రం చెదరిన జాతును అలంకరించాయి. ద్వారం దాటగానే తలుపు నేనేవేరాను. అటూ ఇటూచూచి ఓ సోఫాలలో కూర్చున్నాను. కానేవటి! ఆయనవతి విచారనంగావచ్చి నాకు రెండడుగుల దూరాన ఓచాపమైన కిక్కిరింపుతో కూర్చుంది. అగడి సంతా కలయచూచాను. చాలా అందంగా ఆలంకరించబడివుంది. వస్తువులు చాలా నేర్పుతో ఆమర్చబడివున్నవి. పడకగదిగామాలు ఓమూల పట్టుతెరతో ఓహోమ తెరమంచువుంది. ఎలకొట్టికొఫాన్ విసరుతూ వుంది.

“మోహన్ బాలూ!”

ఉలికిపడ్డాను. ఏదో పరచితకంకం, ఏదో పరచిత పిలుపు. ఆమెమొహం లేచారబాగాను. ఎక్కడో చూచినట్లు జ్ఞాపకం. ఎవరో జ్ఞాపక ముచ్చారు...కాని స్పష్టంగా పోయిపోలేకపోయాను.

“ఎవరూ?”

“నేను...నేను...మీ...కళ్యాణమను...”

“క్యామా?”..... నా ఆశ్చర్యానికి అంత
లేదు...అవును ఆమె క్యామే. అదే పోలికలు...
అదే మొహం...కాని మార్పుంది...అప్పటి చిన్ని
క్యామ ఇప్పుడెదిగింది...యావనం లోలకాడుతోంది.

“నువ్విక్కడెట్లా వున్నావు క్యామా?”

“ఉత్తరంలో మాకు తెల్లలేమా, మేమిక మా
వృత్తిని ఆరంభిస్తామని?...ముందు కలకత్తా కెళ్ళా
ము. తర్వాత ఇక్కడికి...”

“నా ఫోన్?”

“ఎవరూ?”

“మీ ఆమ్మా, మీ నాన్నా”

“నాళ్ళా?” క్యామ కలవంచుకుంది. కొంచెం
వేపు మానం చాల్చింది. ఆ తర్వాత అంది.

“నాళ్లు...నాళ్లు నా తల్లి, తండ్రులుకారు బాబు
గారూ!”

నాకు చాలా ఆశ్చర్యమేసింది, “ఏమిటి? నాళ్ళు
నీ తల్లితండ్రులు కారా?...నీ కవరు తెప్పారు?”

“ఆమెనే వచ్చేముందు చెప్పింది...తూనాలా
నే నోకలిదకుటుంబంలో పుట్టానట. ఆ కొద్దిరోజు
లకే నా తల్లిదండ్రులు ఇద్దరూ చనిపోయారట. నా
కింకెవ్వరూ బంధువులేకపోవటంమూలాన, నీళ్ళు
నన్ను తెచ్చి పెంచుకున్నారు...ఆమెకెళ్లెళ్ల క్రింద
చనిపోయింది. ఆరునూడూ ఏచెత్తి ఎక్కడికో
తల్లి పోయాడు.”

నా కొకవిధమైన సంతోషంకలిగింది గాని ఏం
సార్థకం? క్యామకు చూస్తే ఏడుపొస్తావుంది.

“ఏమి టాలాచిస్తున్నార బాబుగారూ?”

“క్యామా! నీతో దూరమై ఏళ్ళు గడిచాయి
గాని, ఇంతవరకు, నిన్నూ, నీతో చేసిన నాకుది
బాగానన్నీ మరవలేదు. ఆ ప్రతిష్ఠే నన్నింతవరకు
అనిపిచీకుణ్ణిగా వుంది.”

“కాని...”,

“కాని...ఏమిటి క్యామా?”

“బాబుగారూ! ఇంతకుముందు ఏ భావంతో ఈ
మేడ మెట్లెక్కారు?” చీకటిల్లయిపోయాను. ఆమెను
నిజం ఎట్లా నమ్మించాలో బోధపడ్డేను. “పొరపడ్తు
న్నావు క్యామా! నామాటలని నమ్ము. ఇవాళ
సాయంత్రం నిన్ను పాటపాడేప్పుడు చూశాను. నీన్న
పోల్చుకోలేదు కాని ఏదో అబల విచారపడ్డావుందని
మాత్రంగ్రహించాను. నాచేతనై నంతమట్టుకు సహాయం
చేద్దామని వచ్చాను. అంతేగాని క్యామా! వేరే ఆభి
ప్రాయమేమీలేదు. నిజం చెబుకున్నాను నమ్ముతూ?”

“నమ్ముతాను బాబుగారూ! మీరు నాతో
ఎవ్వడూ అన్యతమాడరన్న నమ్మకం నాకుంది.”

క్యామకు నాపైన వున్న విశ్వాసానికి ఆశ్చర్య
పోయాను. కాని ఆమెనీతిని చూస్తే విచారం
కలిగింది.

“విచారిస్తున్నారా బాబుగారూ?...ఎందుకూ?”

“మించిపోయింది క్యామా! మించిపోయింది”
నిట్టూర్చాను.

“ఏమిటి?”

“ఏమిటా? అంతాను. నా ప్రతిష్ఠను పూర్తిచేసు
కోలేకుండా వేకావు.”

క్యామ కలవంచుకుంది. కానీపటికి నాకేపు
దీనంగా చూసింది.

“బాబుగారూ!”కొంచెంవేపు నిశ్శబ్దం.
మళ్ళీ “బాబుగారూ!”

“ఏమిటి క్యామా?”

“మీతో నిజం చెబుతాను. నమ్ముతారా?”

“తప్పుకా.....నువ్వెవ్వడూ అపర్యమాడతగా
క్యామా!”

“మీరు నన్ను నమ్ముతారన్న దృఢవిశ్వాసముంది
నాకు.”

“అయితే, మరి, చెప్పు.”

“బాబుగారూ ! నేను..... నేను.....
నేనింకా నిమ్మకాయకను.”

నాకు చాలా ఆశ్చర్యమేసింది.

“నే నింకా చిన్నపిల్లవాణ్ణి కానని, నీకు తెలుసు
వనుకుంటా క్యామా !”

“కాదు బాబుగారూ ! నేనెప్పుడూ అప్పకమాడ
లేదు. ఇప్పుడుకూడా నిజం చెబుతున్నాను. నమ్మండి.
మనమిద్దరం మనుషులీ క్యామా మోహనులమే.”

“మరికిలా పెరిగి, మరికిలా నివసించి, మరికి
తగలకుండా వుండడం అసంభవం క్యామా !”

“కాదు బాబుగారూ ! అందరూ ఒకేలాగు కాదు.
గులారివున్నం ఎంతటి గొప్ప ఉద్యానవనంలో పెరి
గినా, మండలతో వేరుకాలేదు. కానీ, కనులాన్ని
చూడండి, ఎంతటి అపహ్యాతగల మరికిగా పెరిగినా,
మరికి దానికి అవంతా సంబంధంలేదు.”

నీరు త్తరుణ్ణి యిపోయాను. క్యామచీనవచవం
నాప్రత్యుత్తరం కోసరం ఆకిస్తావుంది.

“కాని క్యామా ! నువ్వెన్ని చేప్పినా నా అంతిరాత్మ
నమ్మకుండావుంది.”

క్యామ నర్మి తలవాల్చుకుంది. నేయోయాయంలో
పడ్డాను. నాకెటుతోచటంలేదు. క్యామేఅన్యత ముడు
కుంకో, లేకనేనే పారపడుతున్నాతో, తెలికుండా
వుంది. నీ క్యామకళ్లలోంచి నీటిబిందువులు రాలడం
జూచి అదరిపడ్డాను.

“ఏమిస్తున్నావా క్యామా ?... ఏమిపెండుకు ?”

“మీరుకూడా నన్ను నమ్మ లేకపోయారని, మీరు
కూడా నన్ను గ్రహించలేకున్నారని.....” క్యామ
చెక్కిచెక్కి ఏడవటం మొదలెట్టింది. నాకెటు పాలు
పోలేదు..... తిరిగి గద్దవప్రసరంతో సాగింది :

“.....మీనుండి వేరైన్నుంచి, ప్రతి క్షణమూ

మిమ్మల్నే తలచుకుంటూ వుండేదాన్ని. నా శీలం
కాపాడుకోవడంలో నాకు గల్గిన కష్టాలని మీరుహించ
పలేరు. కాని నాటివన్నిటిని ఓర్పుతో భరిస్తూ
వచ్చాను..... ఒక్కొక్కప్పుడు కీచితంమీద తోత
వుట్టేది. ఒక్కొక్క—మిమ్మల్ని ఎన్నటికైన కలుసు
కుంటానన్న ఆశతో కీచించివున్నాను.”

క్యామ ఇక నిలవలేకపోయింది. ఏడుస్తూ వచ్చి
నా కాళ్లపై పడ్డది.

ఇక నమ్మకుండా ఎట్లా వుండను ?

“క్యామా ! ఇట్లా ఏడవటంవల్ల ఏం ప్రయోజనం ?
నేను మనఃపూర్వకంగా నీ మాటలను నమ్మాను. కాని
ఇప్పుడేమి లాభం ?”

“ఏం ?”

“నేనిప్పుడొక నాటియనాయకుణ్ణి, సంఘసంస్కా
రిని, నువు నేక్యవని అందరికీ తెలుసు.....”

“ఇప్పుడే కదూ బాబుగారూ ! మీరిక్కడికి
సంస్కారంతోర కొచ్చారన్నారు. ఇందులో వున్నది
నేక్య అనికూడా మీకు తెలుసునన్నారా ?”...
నేనిక మాట్లాడలేకపోయాను.

“బాబుగారూ ! కాస్త ఆలోచించండి. మీపైనే
ఆకపెట్టుకొని వరకంగానూడా వుండి, కీచించుకూ
వున్న ఓ అలలను రక్షించలేకున్న మీరెల్లాంటి సంస్కా
రలో నాకు బోధపడకుండా వుంది. మీసంస్కా
రము.....”

“అగు క్యామా ! నేనిక వివలేను... నేనికృయిం
చుకున్నాను. నువు సిద్ధంగా వుండు రేపు రాత్రికీ
మనప్రయోజనం..... చాలా రాత్రియింది ఇక పోతా.
రేపు మళ్లీ కలుసుకుంటా, నువు మాత్రం సిద్ధంగా
వుండు. విచారపడకు.”

క్యామ మొహం ఉత్సాహంతో వికసింది. నేను
నా బస్ చేరుకున్నాను.

౬

రాత్రిసంగతి ఎవరికీ తెలిసే లేదని నా నమ్మకం. కాని ప్రాద్దుష్టే లేచేసరికి, నా బస ముందు గేటులో పెద్దకాగిత మంటించి వుండి చనివాను :

“సిద్ధు! సిద్ధు!! సిద్ధు!!”

“అర్ధరాత్రితేగ వేళ్ళల గృహాలుకొచ్చే నీమ లుకూడా నాయకులనీ, సంస్కారులనీ, పిలవ బడటం నీచం, అతినీచం. ఇల్లాంటి నీతిబద్ధు లను వద్దకు చేరనివ్వకూడదు ఇట్టి మోసగాళ్ళు మాటలు వివగూడదు. పిళ్ల.....”

ఇక చదవలేకపోయాను. దాన్ని చించి పాకే కాను. అయినా ఈ పంగతి ఎంతమట్టు ప్రాంతో తెలుసుకుందామని, బహువేళుకు వెళ్ళాను. ఎటు వెళ్ళినా, నావేసే అందరూ ప్రేమ యాపెడుకూ, నాగురించే గువగుపలు పెద్దూన్నట్టు గోచరించింది. ఒకతేగ ఇది నా మతిభ్రమేమోమనుకున్నాను. కానీ, నిన్న నాతో మలాసాగా మాట్లాడినవారుకూడా కొంతమంది, వన్ను చూచి తొలగిపోవటంచాత అంతా గ్రహించుకున్నాను. నాకు భయం కలగలేదు. వున్న భయం కాస్తా తొలగిపోయింది. నాలా ఓ మారినో ప్రేకం లేక తిండి.....సరాసరి క్యామెంట్లి దారితికాను.

పగలు పదిగంటల సమయం. ఆవే మెట్టెక్కు తున్నాను. కాని అంధకారంలేదు. నా కలకైవసును గులేడు. తలవంచుకొనికూడా లేను. భయంతో కాదు,

సంతోషంతో.....కాని రాత్రి సంతోషంతో ఆహ్వానించినకావున ఇవ్వాళకన్నీళ్ళతో ఎదురైంది...

“బాబుగారూ! క్షమించండి. నా వల్ల ఊరంతా మీరు నిందలపాలయ్యారు. వన్ను నా సితిలోనే వుండనీయండి. నా వల్ల మీ ల్లికి ముప్పువెచ్చు కోకండి.....వెళ్లండి...”

“క్యామా! ఏమిటి మాటలు. నేను సంఘానికి, ప్రజలకు భయపడ్డా ననుకున్నావా? నా ప్రతిభను పూర్తి చేసుకోవడమే నా ముఖ్యద్దేశము. నేను సంస్కరణ కంకణం కట్టుకొని బయలుదేరివస్తుంటి నుండీ, ఇంతవరకూ అన్నీ పుపన్యాసాలే కాని, ఒక్కటి క్రియాయాపకంగా చేసి చూపెట్టలేదు. ఇంత కన్నా మందితరుణం నాకు మళ్ళీ జన్మావగూడా దొర కుతుందా?.....క్యామా! ఇల్లాంటి వెట్టిమాటలను లెక్కింపకు త్వరగా సిద్ధంకా, ఇప్పుడే బయలు దేరుదాం.....”

ఊరివెలుపల, అదే నదీతీరాన—ఎక్కడై లేమేం మొదటిసారి కలుసుకున్నామో—ఇప్పుడొక భవనం నిర్మింపబడివుంది. దాని ‘రాంనివాస్’ అనిపేరు. అందులోనే నేనూ నా క్యామె—కాదు. “కమల” —కమలానికి క్యామెకూ అట్టే భేదంలేదు—వుంటు న్నాము. మా నాన్న ఉదారస్వభావంవల్ల నే ఇదంతా కలిగింది. మా జీవితాంతమువరకూ మాకే కష్టమూ లేకుండా వుండేట్టు ఏర్పాటు చేసిపోయాడు..... మేం ఇద్దరమూ ఎవ్వరూ ఆయన ఆత్మకాంతికొరకే నైవాన్ని ప్రార్థిస్తూ వుంటాము.

కట్నములు - లాంఛనములు

శ్రీమతి వట్టి కేహంబగారు

మనదేశములో ఎక్కడ చూచినను ఈ ఘోరపిశాచము తాండవమాడుచున్నది. భారతజాతిని దుర్బర దారిద్ర్యమునకు లోను చేయుచున్నది పిశాచమే. ఐకమత్యమునకు తావులేకుండా మనస్పర్థలు పెంచుచున్నది పిశాచమే. ఈవిషయమై కలహములు ఏదో విధమున ప్రతి కుటుంబమునకు జరుగుచునే యున్నవి.

పూర్వము కన్యాదాత కుమార్తెకు పెండ్లి చేసి అల్లునకు బహుమానంగా కలవారు కొంత ధనము ఇచ్చెడువారు. అది రానురాను ఆ బహుమానమునకు కట్నము అని పేరుపెట్టి వివాహమునకు ముందే బేరము చేసుకొనుచున్నారు. ఎంత సీచవద్దతి! ఒకరు పేరంటమునకు పిలచిన, ఆమె వాడెచ్చే పాయసములు బహుమానములు వగయరా ముందే మాట్లాడుకొని, ఇంత విలువకలవి ఇచ్చిన వచ్చెదము లేక పోయిన రాము అని చెప్పిన ఎంత హాస్యాస్పదమో? ఆలాగుననే ఈ సీచమగు ఒడంబడిక కూడా చాలా అవమానకరము. ఈ పిశాచము విద్యావంతులలోను అవిద్యావంతులలోను కూడా ప్రబలియున్నది. కాని విద్యావంతులలో ఈరేటు ఎక్కువగనున్నది. ధరుడు భారమునకు రు 500లు, స్కూలు ఫైనలకు రు 1000లు, ఎఫ్.ఏ.కు రు 1500లు,

బి.యేకు, రు 2000లు. ఇంకను విద్యావంతులు, ఆస్తివరులు అయేకొలది, ఈ ధర ఇంకను హెచ్చుచున్నది. ఇప్పటి యువకులందరు జ్ఞానముకొరకు గాక, ఉద్యోగములకొరకు కట్నములకొరకు చదువుచు, ఆ విద్యకు అయిన ఖర్చుకు మూడురెట్లు అత్తవారివద్ద గుంజకొనుచున్నారు. ఈవద్దతి ఏవిధముగ జూచినను కడు ఏహ్యముగ నున్నది. తాముకన్న కొడుకులను, బజారున పెట్టి కొన్ని వేలకు వేలంపాలవేసే మనుష్యులు, ఏయుగమునందైనా జన్మించిరా! ఇట్లు అమృతమైన యువకులు, శాస్త్రోక్త్యా అత్తవారికి యావజ్జీవము, గుత్తకు తీసుకున్న నౌఖరులు అనుమాట తెలుసుకొనలేక, ఆయువకులు వారి తలిదండ్రులు, కన్యాదాతలమీద ఇంకను అధికారము చేలాయించుచున్నారు. అట్లయిన కట్నము పుచ్చుకొననివారు భార్యకు స్వాతంత్ర్యమియ్యక నానా బాధలుపెట్టుచు, అత్తవారిమీద అధికారము చేలాయించమని కాదు. కేవలము ధనమునకు దాసులైయుండక, కన్యయొక్క రూప వయోవిద్యాశీలములు దృష్టినందికుకొని ఒంజారుల అభిమతముమీద వివాహముచేసుకొని, ఆ గృహరాజ్యమనెడు శకటమును, భార్య భర్తల నెడు వృషభములు, ఐకమత్యమనెడు బల

ముతో లాగును. సమాన స్వార్థత్రయము కలిగియుండుటే గొప్పతనమని నా అభిప్రాయము. ఈ కాలములో అట్లుకాక, ధనమే ముఖ్యముగ నెంచి, వివాహములు చేయుట చేత, ఎన్నియో సంసారములు భగ్నములై పోవుచున్నవి.

సాధారణముగా శుభకార్యములలో పట్టుకెళ్లబడు వస్తువులకే లాంఛనముల నియు, తగువనియు పేరు. వీటిని మూడు విధములుగా భాగించవచ్చును: వియ్యపురాలు లాంఛనము, ఆడపడుచు లాంఛనము, శుభకార్యములలో పట్టుకెళ్లు వస్తువులు. మన హిందూదేశములో, ఎంత పేద వారైనప్పటికీ, ఆడపడుచుకు వియ్యపురాలుకు చెల్లించే ముడుపులు సరిగా చెల్లించనలెను. అట్లు చెల్లించకపోయిన, వారిపరువు ప్రతిష్టలు అంతరించినట్లే! ఎంత అల్లరి చేయవలెనో అంత అల్లరి చేయుచున్నారు. ఇక ఆ నూతన పథువుయొక్క సాధిపులు, ఆ పరమేశ్వరునికే ఎరుక. తరువాత శుభకార్యములలో పట్టుకెళ్లబడు బహుమానములన్ననో! ఎంతగొప్ప విలువగల సామాను పట్టుకెళ్లిన అంత గొప్పతనమని భావించి, ఏదియోయొక వస్తువు తాకట్టు పెట్టియైనను, ఈ లాంఛనములు పట్టుకెళ్లుదురు. అట్లు తీసుకు వెళ్లకపోయినను, లేక కొద్దిగా పట్టుకెళ్లినను, తమ ప్రతిష్టకు ఎంతో భంగమని విచారించెదరు. వారుకూడా పట్టుచీరలు తెచ్చినవారికి ఒకలాగునా, వెండిసామాను తెచ్చినవారికి ఒకలాగునా, బంగారుజతలు

తెచ్చినవారికి ఒకలాగునా మర్యాద చేయుదురు. ఇదియుగాక, ఈ బహుమానములను, బాకీలగానెంచి, మరల వారి గృహములో, వీడైన శుభకార్యము జరుగునప్పుడు వారు తెచ్చిన వస్తువులకు సరియైన ఖరీదుగల వస్తువులు విధిగా పట్టుకెళ్లవలెను. అట్లు పట్టుకెళ్లకపోయిన, వీధినిపెట్టి చాటించి, ఎందుచేత తీసుకురాలేదని కబురుచేయుట కూడా కలదు. ఇంకను శుభకార్యములలో! ఆ గ్రామవాసులకు స్త్రీలను భోజనమునకు పిలిచినప్పుడు పేరంటాండు రవికలుగుడ్డలు పట్టుకెళ్లెదరు. మరల వీరింట్లో శుభకార్యములు జరిగినప్పుడు, ఆ రవికలుగుడ్డలు, మరల పట్టుకెళ్లవలెను. ఇటు అన్నియు అప్పలగానే యెంచి, ఈ దురాచారములు వృద్ధి చేసినైచినారు. సర్కారు శిస్తుకు సాహుకారు అప్పునకైనను బ్రతిమాలి వాయిదాలు వేయించవచ్చునుగాని, ఈ లాంఛనము అప్పుకు వాయిదాలేదు. ఎంత బీదవారైనప్పటికీ వారు త్రాగే పాత్ర అయినా తాకట్టుపెట్టి పట్టుకెళ్లవలసినదే. కాని, ఊరికేపోయిన నిదలు చాలాగలవు. ఈ ఆచారము ఎక్కువ పశ్చిమ గోదావరి కృష్ణా జిల్లాలలో వ్యాపించి యున్నది.

అహో! ఏమినింత, అటు సాశ్చాత్య దేశముల నొక్కమారు తిరికింపుడు. ఆ యాంగ్లమహిళలలో నీ దురాచారములు గలవా! ఇట్టి దురాచారములుండిన వారు ఇంత ఉన్నతస్థితికి రాగలరా! చూచుడు. మొన్నజరిగిన ఆరవజార్జి సార్వభౌమునకు

జరిగిన పట్టాభిషేక మహోత్సవ సమయములో ప్రపంచమునంతను, గజగజలాడించుచున్న, జర్మనీనియంత హెర్ హిట్లర్ ఏమి పంపించినాడు? స్వదేశ కర్మాగారములో తయారుచేసిన, పింగాణీ ప్లేటుగాదా? ఏమి వింత? రవి అస్తమించని సామ్రాజ్యము కలిగినటువంటిన్నీ, ప్రపంచములో ఎక్కువ బలవంతులున్నూ అయిన ఆరవ సార్వభౌమునకు, కోటాను కోట్లు బహుమానముగా ఇవ్వను సమర్థతగల హిట్లరు పింగాణీ చిప్ప బహుమానముగా ఇచ్చినాడంటే మనకు ఆశ్చర్యమగును. 'కోటాను కోట్లు బహుమానముపొంద అర్హతగల నాకు పింగాణీ చిప్పయా? బహుమాన'మని సార్వభౌముడు వేదనచెందినాడా? లేదు! లేదు! అది ఎంతో గౌరవముతో స్వీకరించి వారిని మర్యాదచేసి పంపించినారు. ఇంకను కొన్ని దేశములు వారు ఆశీస్సు పంపించినారు. అక్కడ మహిళామణులు కూడా ఇట్టి దురాచారములు అవలంబించినట్లు కనబడదు. మనిషిని చూచియూ లేక బహుమానమును చూచియూ మర్యాదచేయుట. వారు వివేకముగలవారు కావున డబ్బుఇచ్చి గౌరవము కొనితెచ్చుకొనుట వారియందు లేదు. ఇంకను వారు గొప్పగొప్ప గుణములు గలవారలను డబ్బుఇచ్చి గౌరవించక బిరుదు

లను కొన్ని కొన్ని గురుతులతోనే, గౌరవించుచున్నారు. కాని మనకు వలె ఒకరిని గౌరవించుట డబ్బుతోనే, వారు గౌరవించబడడము డబ్బుతోనే కాదు. మనము అన్నిటికి ధనమే మూలకారణముగా ప్రవర్తించుచున్నాము.

కాబట్టి ఈ కొంపలను మాపు లాంఛనములు కట్నములు రూపుమాపినగాని భారత దారిద్ర్య విముక్తిలేదు. ఈ ఘోర పితాచములకు బలియై అనేక సంసారములు కూలిపోవుచున్నవి. కాబట్టి స్త్రీ పురుషులు వరకుల్కనిషేధవీక్ష పూని, ద్రవ్యమునకు వివాహమునకు గల సంబంధముపోయి నిరాడంబరముగను క్లుప్తముగను జరిగెడి వివాహ పద్ధతులు ఏర్పడిన నాడే బాలికకు బాధలు నివారణకాగలవు. కన్యాదాతల కష్టములు గట్టెక్కగలవు. లాంఛనములు మాసిపోయినగాని వియ్యములలో కయ్యములు పోయి నెయ్యము లేర్పడజాలవు. ఏటిని రూపుమాపుటకు ముఖ్యముగా స్త్రీలే పూనుకొనవలయును. ఇవి రూపుమాపినగాని, దేశమునకు దారిద్ర్య విముక్తిలేదు. ఈవాంఛ స్త్రీల హృదయము నుండి తొలగించబడెనని ఆ పరమేశ్వరునికి నందనము లర్పించుచున్నాను.

—≡ మాట ≡—

శ్రీమతి గంటి కృష్ణవేణయ్యగారు

మాటలనుకూర్చి కొంచెం మాట్లాడుదాం. మనం మృదయగత భావాల్ని వెల్లడించుకొనే సాధనాల్ని మాటలని పిలుస్తాం. మాటలే సాహిత్యసాధనాన్ని నిర్మించాయి. మాటలచేతనే వాద్యయం మన్నన కెక్కింది. మాటలులేమంటే మానవమృదయం వెల్లడి కాదు. మాటలచే సాధింపరాని కార్యంలేదు. శిశువు మాటలేత ఉద్యోగాలు లభిస్తాయి. ఆద్యోగేట్ల మాటలలో శిశులు ఆర్జంతురుగుతాయి. తేకభక్తులమాటల్లో బాతీయతవృద్ధి పొందించేగుణంవుంది. ఇంతెందుటా 'మాట' అనేదే లేమంటే మరి ప్రపంచంపాగుతుందీ?

నిత్యమైతిక వ్యాపారాల్లో ఇంతప్రాకర్ష్యం వహించినమాటనే మరిచిపోతారు కొందఱు. మాటల్లో మాధుర్యంఉంది. మాటల్లో గౌరవంఉంది. మాటల్లో మహిమఉంది. మాటంటేనే మండిపడతారు కొందరు. మాటల్లో చాలారకాలున్నాయి కటువుమాట, గంభీరమైనమాట, తియ్యనిమాట, మెత్తనిమాట, కల్లమాట, ఏటుమాట, పోటుమాట, పల్లినమాట, ప్రైవేటుమాట గట్టిమాట, ముద్దుమాట, దర్జామాట: మాటకు చెప్పిస్తే మరి ఉన్నాయి లేదీ.

సందర్భాన్నిపట్టి మాటలు మారుతుంటాయి. పొట్లాడిటపుటిమాట కటువు. ఉపన్యాసంలో మాటలు గంభీరం. పిల్లలు పోరడితే అనునయించే తల్లిది తియ్యనిమాట. గురువర్యులు సవర్యులకు మెచ్చుటంటూ మాట్లాడిన మెత్తనిమాట. సామ్యులుతెచ్చని యేడిపించే భార్యభర్తలచెప్పే కల్లమాట. ఇంకా సౌకర్యాలుకోరితే మంత్రులుచెప్పే కల్లమాట. స్వాతంత్ర్యాన్నికోరితే ప్రభుత్వంఅనేది అమాట. శ్రుతింటినంది వరుసలు చక్కగా పట్టుకట్లకపోతే

తోడికోడలనేది ఏటుమాట. దాటులునరికే పెగ్గలేక పోలే పారుగువారనేది పోటుమాట. ప్రబాధిప్రాయం లంటూ పత్రికల్లో ప్రచురింపబడేది పల్లినమాట. అతి ప్రయాసలకైనా ఓర్చి ఆనెంట్లలో చర్చకువచ్చేది పల్లినమాట. ఆసీనునంది ఇంటికిరాగానే వైవాళ్లపై భాగ్యభర్తల చెప్పేది ప్రైవేటుమాట. లంచంపుచ్చుటంటూ అధికార్లు కక్షీచార్లలో చెప్పేది ప్రైవేటు మాట. సర్వే ఉద్యోగస్తులు రాజుమార్చడానికి కరణాలలో ఏకీభవిస్తే ప్రవేటుమాట. లేటుగావచ్చే గుమాస్తాను అధికారి కడురుకుంటూ అనేది గట్టిమాట. వచ్చిరాక పిల్లలు మాట్లాడిన ముద్దుమాట. పండక్కు రమ్మంటే అల్లుడుగారనేది దర్జామాట. మలయాచలం బారిలే ఎత్తుకోవచ్చు మాట పెడవి బారించంటే హరి వస్తుందా? ఘరదృష్టచికాత్తూ ఎంతమాటన్నా తిరిగి విల్ద్రా చేసుకునే సామర్థ్యం ఆనెంట్లసభ్యులకు మాత్రం వుంది. ఇలా చెప్పిస్తే వాల్మీకిగారి గ్రంథ మంతోతుంది.

మాట్లాడటంలో బోధిత్యంవుంది. సందర్భాన్ని బట్టి వ్రాతాచినిబట్టి మాటలు వెలువడుతాయి. కొన్నిచోట్ల మనోరత్నాన్నిబట్టి మాటలు వస్తుంటాయి. వాటినే అభిప్రాయాలంటాం. మాటల సందర్భంలో రాయబారం వెళ్లే కృష్ణుణ్ణిమంచి క్రోధ పూరితయైన ద్రాపది నోటినుంచి ఈమాటలువచ్చాయి, "రాజనూయావల్పుధస్నావపనితయైన ఈ ధమ్మిల్లాన్నిబట్టి యిచ్చిన దుక్కాపనుని శరీరమింతే లింతైన సంకరరంగంలో పడినప్పుడూ, రాజరాజనీమగునూ కడ్డని కశేరిరాన్ని కన్నారయచినప్పుడే నీవన్నాల్లా నిడి గట్టుకొన్న కోపాన్ని చల్లారుతుంది." పదరాని

మ్యూనిచ్ సంధి అవసరము! అవసరము!!

అసలు బ్రిటను జర్మనీని ధైర్యముతో దెబ్బరించి వుంటే ఈ సంధి అవసర మయ్యేది.

ఇది అవసరము, ఎందుకంటే సామ్రాజ్యవాదము, ధనిక వాదముతో అభివృద్ధి చెందుతూవుండే దేశాల ఆర్థిక పదతి ఈ సంధిని తప్పని సరిగా చేసింది.

అక్కడ చేరిన వారంతా సామ్రాజ్యవాదం సెగ్గడ మెలాగనీ చూచి వారు. టెక్సాస్ తేజీయా విషయం గాదు. యుద్ధమే వస్తే సామ్రాజ్యవాదం వసింది ప్రతి దేశంలోనూ విప్లవం తప్పకుండా వస్తుంది! దీని కందరూ ధయ పడ్డారు!!

ఈ సంధి ఇలా జరుగుతుందని కమలాదేవి గారి మిత్రులొకరు చాల దివాలకు ముందే చెప్పి పందెము చేసి రెండువందలు రు. గెల్చుకొన్నారట!

శ్రీమతి కమలాదేవిగారి అభిప్రాయము

అస్తంగతుడు

జీవనవధము

చిత్రకారిణి : శ్రీమతి లక్ష్మీబాయిగారు.

పాట్లుపడి ఆమె మనస్సు దుర్వారక్రోధ పూరితమైంది. ధర్మరాజు సంతిమాటలు ఆమె మనస్సును నచ్చలేదు. అతనిమాట ఆమెకు హృదయతాపం కలిగించింది. భీమునిమాట ఆమె ఆశలన్ని అడుగంటలేసింది. విజయనిమాట ఏవగింపు కలిగించింది. ఇంతెందుమాట ఆమె కృష్ణునితో వెలిబుచ్చిన అభిప్రాయాన్నిబట్టి ఆపుటి ఆమె మనోతత్వం కన్నులగట్టినట్లుంది. ద్రౌపదికడుపు దుఃఖించేతకాగి చల్లారిన అగ్నిపర్వతంలాగ దుఃఖ కారకుడూ పుత్రహంతకుడూ వివ అవ్యక్తాదుమచూచి కాంతంగా సమాజకోమలమైన స్త్రీ హృదయంలో మాతృకేవతామూర్తి గమక ఇలాఅంది.

‘భూమరుడవు బుద్ధిదయా
భామరుడవు కుద్ధవీరభటసందోహ
గ్రాసరుడవు శిశుమారణ
మామరకృత్యంబు ధర్మమగువారంద్రా!’

మాటమనోతత్వాన్ని సూచిస్తుందన దానికి ఇంత దూరం చెప్పాను.

ఇన్నిమాటలూపుట్టి ఇంత ప్రాధాన్యం వాటికికలిగేటప్పటికి మాటలమీద ప్రభుత్వంచేయడానికోక కాసంతానానిపోచ్చింది. ఈ కాసంతమాటలకు తరగకులూ సాధ్యసాధు నిర్ణయాలు, మాపభేదాలూ, సంధిసమాసనియమాలు ఏర్పరిచింది. ఈకాసంతపుట్టి మాటలకు మడికట్టిందింది, సవాచారాలు నేర్పింది. దాన్నే వ్యాకరణం అంటాము. కొన్నాళ్లకు మడి మాటలు మాట్లాడితే ఆదరణతగ్గుతూ వచ్చింది. ఆ మాటలకే పెరుగుపెట్టాలిసిన అవసరంకలిగింది, ఆ మాటలకే నవరసానే అలంకారానే పేర్లెట్టి చిత్రంగా మాటలాడే నేర్పరికనం అలవరించుకొనే దానికి అలంకారకావ్యం అవిర్భవించింది.

సామాన్యంగా మాట్లాడుతుంటేబాతాభానీఅంటాం. ఆమాటల్నే కాసనాను గుణంగా బంధించి చిత్రంగా భావాల్ని వెల్లడించుతుంటే కవిత్వంఅంటాం. మాట

నేర్పు కవికి అత్యవసరం. ఆమాటల్నే కాస్త్రీయ వృత్తాల్లో ఇమిడించాలి. ఇతివృత్తాన్ననుసరించి పాత్రాచిరిని గమనించుతుంటూ పరిశీలించాలి మాటలను. దానికే కవికవ్యైక్యతా కావాలి. ఇలాంటికావ్యాలే మన్నింపబడుతాయి. కావ్యాదులేకలిసి వాచ్యయం వింది. మాటామాటాభేదాన్నే దబ్బులాటవస్తుంది. మాటా మాటాకలిస్తే నేపాం వృద్ధాకుంది. మాటామాటా పెరిగితే వాచ్యయం పెరుగుతుంది. ఇప్పుడు వాచ్యయం అంతా మాటమీదనే ఆధారపడిందంటే నమ్మండి.

వ్యక్తిగతవాన్నిబట్టి మాటకు విలువమాదుడూ వస్తుంది. సామాన్యవ్యక్తికి అధికారం ఇస్తాం. అధికారంగల వ్యక్తిమాట ఉత్తరువౌతుంది. దాన్ని మనమంతా శిరసావహిస్తాం. పండితులకు విజ్ఞానం అనుభవం ఉంది గమక వారిమాట ఆదరిస్తాం. మాటకు అధికారమో సత్యమోలేకుంటే జనావరణంఉండదు మాటలకు. పేదరికంలేదని మాటలమీద దొడుర్చిస్తాగుబోతంటాం. ఆమాటలకు విలువఉంటుందా? అధికారమో సత్యమో సంపదోలేని వాల్లంతబాగా మాట్లాడినా లక్ష్యంఉండదు. నీటుత్త సైకంలా సంతకం చెయ్యలేకున్నా పోలీసుజవాను మాటంటే అందరికీ హడలూ, హైయ్యుగ్రేడుమేష్టరు మాటంటే పాస్వాన్నుదమూదా? పోలీసుబ్రూతుకు ఎక్కువ తెలివుంది ఏదీదించా? అధికారంగాకుంటే సంతకా గారవంతున్న వాళ్లనుగూర్చి చెప్పాలిసాస్తే ఆహ్లాంకోంతా మాటగలవాళ్లు ఫలానావారని తర్జనీ చూపిస్తాం. తాలూకాగమస్తాలమాటలకేం విలువవుందీ. సిరిసిబట్టి మాటవిలువ నాణ్యాలలాగామాయకుంటుంది.

వ్యాపారాభివృద్ధికి మాటలులేనీసహాయం పెట్టుబడి కూడ చెయ్యలేకుండావుంది. చిత్రంగా ఆకర్షణీయంగా అచ్చరచిత్రకే చేయిస్తే చెత్తకై నావిలువస్తుంది. మాటల సైత్యంతోనే లాయర్లవ్యాపారం సాగుతుంది. అరచేతిలో వైఖంతంమాపించేలాగు మాట్లాడ

తారుగవళి ఇన్నూరెన్నువీజంటు ఇంచాకెన్నుకొన్ను న్నూరు. ఇలాగేమాటను నానావిధాలా ఉపయోగిస్తున్నారు తమతమ మేలుకోసం ప్రజలంతా.

‘లాకోళిన్నరుచి’ అని వ్యక్తిభేదాన్నిమసరించి మాటలకూడా రకరకాలుగా వెలసాయి. ఒక్కొక్కరిమాటల కొక్కొక్క ప్రత్యేక వైపుత్యం వుంటుంది. సమయస్ఫూర్తిగా మాట్లాడేవారుకొందరు. కూచనగా మాట్లాడేవారు కొందఱు. దృఢంగా మాట్లాడేవారు కొందఱు. ఎప్పుడూ హాస్యంగా మాట్లాడేవారు కొందఱు. కొందరిమాట పిండికీస్తుంది వీడుగు కూపస్తుంది. కుట్టాల్లుక్లాసులో మాట్లాడితే అల్లరి అంటాం. ఆడాళ్లం నలుగురుకలిసి మాట్లాడుతుంటే ముచ్చట్లుంటాం. ఒకవిషయాన్ని సాధించడానికి, వివిధమాట్లాడితే ఉపన్యాసం అంటాం. టీచర్లు, ప్రాఫెసర్లు క్లాసులో మాట్లాడితే బోధనబోతుంది. కొన్నిలక్ష కాకనలసభల్లో మాట్లాడితే చర్చఅంటాం. అన్నమాటలే.

మాటచిన్నదైనా ఫలితం గొప్పది కావచ్చు. సత్యము, కాంతిఅతీరండు చిన్నమాటలతోనే అఖండ గౌరవమార్పించాడు మహాత్ముడు. ఉండన్నమాటే లేదన్నమాటే అక్షరాల్లో ఆధిక్యం లేవన్నాయాచమని! ఫలితంఒకలాగే కనిపిస్తుందా? పరిఅబద్ధాలైనా మాట్లాడి ఒకయింటిని నిలబెట్టాలని మనపెద్దలమాట. వలుగురువాలగు మాట్లాడి ఒకదేశాన్నే కాశీకారు నేటిరాజ్యాంగనేత్రలు. మాటకోసం ప్రాణాలైనా అర్పిస్తారు కొందఱు. మాటనిలుపుగోదానికి రాజాగా నలినన తనకొడుకుని అదవికేపంపాలి సోచ్చింది దళరథుడు, మాటకోసమే హరిశ్చంద్రుడు నానాకష్టాలూ పడ్డాడు. ఇప్పుడూ గ్రామపోను రికార్డి వ్యవసాయేతరులధంగా మాట నిలుపుకోగలుగు తున్నారు.

అంతఆత్మవసరమైన మాటనే సమయోచితంగా మాట్లాడలేరు కొందరు. వారికిసామగ్ధూతి. సమయానికి తగ్గట్టుమాట్లాడటమే సమయస్ఫూర్తి. సమయస్ఫూర్తి శ్రుతికెక్కువన్నాడు కాళిదాసు. అట్టిదండటికీలలిస్తుందా? ఏమాట ఎంతమూరం పోతుందా? ఏంఫలితం కలుగుతుందా అని విచారించి పెదవిదాటనిస్తే చాలాలాభాలేవున్నాయి. మటిఒక కవిగారిమాట చూస్తాం.

“ఎప్పటి కయ్యది ప్రస్తుత

మప్పటి కామాటలాడి యన్యులమనముల్

నొట్టంపక తానొప్పుక

తప్పించుక తిరుగువాడె ధన్యుడు నుమతి.”

మాటనిలువలేలిసి మాట్లాడితే తగవులు తందనాలు దారుణకృత్యాలు జరుగకనేపోయ్యేవి. మానసోద్రేకం కలిగితే మాటల నిగ్రహించుకునే సామర్థ్యం అందరికీ కలగద్దూమటే. మాటల్నికానించడం మాటలా, అందఱూ వాగమకాపసులై పోరా. మాటలచేతనే పుణ్యపాపాలు లభిస్తాయి. జగదగొండివాళ్లకు మానమేమంది. ఏమంటారా మానేసకలహంసా స్త్రీయూగ వాళ్లకేబాధాలేదు. ఎక్కువ మాట్లాడితే వాగుడంటారు. మాటతో ఎటుపోయినామాటే. అందుకే మహాకవి ఒకాయన మందలించాడు.

‘వెలిమియు పగయును వెలివియు

కలకయు ధర్మంబు పాపగతియును పెంపుక

దులువరనంబును వచ్చును

పలుకుబడిన గాన బొసగ బలుకగవలయున్.’

మాటచదువకంతమూరం మాట్లాడవలసి వచ్చింది. అన్నివిద్యలతోబాటూమాట్లాడటం కూడా నేర్చుకోవాలింటే. మాటనుగూర్చి ఇంకాపోలేదుంది. మహామాటూ మాట్లాడుదాం.

మండు

శ్రీయుత వి. కృష్ణరావుగారు

‘అమ్మాయి నిన్న సాయంత్రముల్లా బాగానేవుండండి పిన్నీ. ఒక్కటే జ్వరం. మీ అల్లుడుగారైనా పూళ్ళోలేరేరే... వారు నిన్న ఉదయమే మా ఆడబిడ్డగారి పూరికి వెళ్ళారు. వారు వెళ్ళేప్పుటికి గూడా బాగానే ఆడుకుంటూ వుండండి..... అంతా సిద్ధమై చివరికి కోటసుకొనే సరికి, ‘నేనూ పూరికి వస్తానని’ అమ్మాయి యెక్కడలేని మారాము మొనరెట్టింది— యెందుకిల్లా అనవసరంగా మారాం చేస్తూ వుందా అనినారు కొంచెం విసుక్కుని. అలా చేతులోపెట్టి, అప్పటిమట్టుకి యెల్లానో నము దాయించి వెళ్ళిపోయారు. తరువాత సాయంత్రండాకా బాగానే ఆడుకుంది— కొంచెం చీకటిపడగానే నేను పిల్లకి అన్నం పెట్టి పడుకోబెట్టాను. అర్ధగంట తరువాత మా రాముడికికూడా వొడ్డించి వొచ్చి చూతునుగదా అమ్మాయికి కాస్త వొళ్ళు వెచ్చబడివుంది. దృష్టిదోషం యేమన్నా తగిలించేమోనని కాసిని మిరపకాయలూ, యేడు చీపురుపుల్లలూ వొంటిమీదినించి తిప్పి పోయిలో పోశాను. పుల్లలన్నీ చిటు పటు మన్నాయి—పిడికెడన్ని మిరపకాయలు తిప్పి పోయిలో వేసినా యింట్లో కొంచెం మైనా ఘాటన్న మాటేలేదు, అదో విధమైన మాడువానన తప్ప.’

‘అవునండీ అమ్మాయికి బాగా దిప్టే అయివుంటుంది.’

‘యేమోనండీ, యేమీ తెలియటం లేదు. పిన్నీ, అసలు దృష్టి దోషమవుతే యింత జ్వర మెందుకొస్తుందండీ—నిన్న సాయంత్రంనించీ వొకటే జ్వరం—యింత పరకు చేసుటన్న మాటేలేదు.’

‘బజారులో యెక్కడచూచినా అక్కడ రిల్లి ప్రత్యక్షం—ఆమె మహిమేమన్నా కన పడుతూ వుండేమో చూచారా.’

‘పిన్నీ ఆకాస్తేదో మీరేచూతుమా? కాపురానికి వొచ్చి ఆరు సంవత్సరాలయినా నాకటువంటి దేదీ యింతవరకు అనుభవం లోకి రాలేదు—మీ పుణ్యముంటుంది, అదేదో మీరే చూచిపెట్టండి.’

‘అయ్యో, దానికి యింత ప్రాధేయపడాల్సిన అవసరమేముందండీ? అమ్మాయిని చూచి నాకు తెలిసిందేదో చెప్పకపోతే మేము యింటిపక్కనే వుండిమాత్రం యేమి లాభం.’

శాంత చెమ్మగిల్లిన నేత్రాలని కొంగుతో వొత్తుకుంటూ ‘బుజ్జీ’ పడుకొనివున్న గది లోకి దాటిసింది. రాధమ్మగారు కాస్త విచారంగా, మెదలకండా శాంతను అనుసరించింది—యిద్దరూ రోగిని పరీక్షించి,

రెండు నిమిషాల తరువాత గది వెలుపలికి వచ్చారు.

‘యింకేమీ లేదమ్మా—యిదంతా ఆ తల్లి ప్రభావమే.’

‘సీసీ, అమ్మాయికి ఈరోజే మందు పోయిందారా, వాద్దా’ అని శాంత కొంచెం అదుర్దాగా పిన్నినడిగింది.

‘మందా! అసలు ఈరోజు మందుమాటే యెత్తవాద్దు—ఆతల్లికి కాస్త దండంపెట్టి రెండుపైసలు ముడుపుగట్టండి. ఆమె కృప వల్ల జ్వరం ఈరోజు సాయంత్రం వరకూ తిరుగుముఖం పడుతుంది.’

రాధమ్మగారు వెళ్ళిపోవటంతోనే శాంత పైసలుతీసి, అమ్మవారికి దండంపెట్టి ముడుపు కట్టింది. యింక ఆరోజుకి మందూ, గిందూ అంతా చెల్లు—

* * *

మరునాడుకూడా ‘బుజ్జి’కి జ్వరం తగ్గలేదు. ఆరోజు రాత్రంతా వాకటే పలవరిం తలు—కూతురు అవస్థచూచి శాంత ఆ రోజురాత్రి యెంత ప్రయత్నం చేసినా పడుకోలేకపోయింది. ఉదయం లేవటంతోనే తమ్ముణ్ణి పిల్చి—

‘రామ్మా, యిది తల్లి ప్రభావంకాదూ, మన్నాకాదు. ‘బుజ్జి’ కేదో పెద్ద జబ్బు చేసింది. దానికి పడుకున్న పాటు కదలటానికి కూడా చాత నవటంలేదు. రెండు రోజుల క్రితం వచ్చిన జ్వరం యింతవరకూ దిగ లేదు. సీపుపోయి యెవరినన్నా మంచి

డాక్టర్ని తీసుకొస్తేనేకాని లాభంలేదంటూ’ ఆమె కళ్ళల్లో నీళ్ళు నింపుకుంది.

అక్కగారి వైద్యాన్నిచూచి రామ్మ యేమీ మాట్లాడలేకపోయాడు. తక్షణమే కార్యాలు తీర్చుకొని, కొటుకూడా వేసుకో కండా పైతుండుగుడ్డపై నే వుండగా డాక్టరు డెగ్గరికి వెళ్ళాడతను అమితమైన ఆనంద నతో.

అర్ధగంట తరువాత డాక్టరువచ్చి ‘బుజ్జి’ని యెంతోసేపు పరీక్షించాడు. సంగతి సందర్భాలు చూస్తే మనిషేమీ నిర్ధారణకి వచ్చినట్లు తోచలేదు రామ్మ!—జబ్బే మిటో కనుక్కుందామన్న ఉద్వేగంతో

‘యేమిటీ, యింతసేపు పరీక్షించారు’ అన్నాడు రామ్మ.

‘ఆ, యేమీలేదు. రెండు రోజుల్లో నిమ్మగిస్తుంది.’

వోహనిముషం ఆగి ఆతనిముఖ కవళికని వీక్షించి—‘మామూలు జ్వరానికే మీరు యింత గాఢరావడట మెందుకండీ’ అని రామ్మని హెచ్చించి, ఆతన్ని మందుకోసం వెంటబెట్టుకొని కారులో యింటివేపు బయల్దేరాడు డాక్టరు బాబు.

‘అసలు జబ్బేమిటని’ కొంచెంసేపుఅయిన తరువాత మళ్ళీ రెట్టించాడు రామ్మ డాక్టరుని—

‘యేదో పెద్దవేరు చెబితేమాత్రం లాభ మేమిటి. మీకు జబ్బు నయమవటం ప్రభావంగాని.’

అంతటితో రామునోటికి తాళంపడింది. దారిపొడుగునా మల్గీ యేవిధమైన ప్రశ్న లికికూడా యిహ తావులేకపోయింది.

నాలుగు రోజులయినా అమ్మాయి జ్వరం తిరుగుముఖం పట్టలేదు—యింటి వాళ్ళకి డాక్టరుని మార్చటం తప్ప వేరే గత్యంతరమేమీ కనపడలేదు.

* * *

రోజుకి రోజూ అమ్మాయి చిక్కి శల్య మైపోతూవుంది. యెండరు డాక్టరువొచ్చినా అసలు జబ్బు విషయమై యేమీ నిర్ధారణ చేయలేకండా పున్నారు. వోహారు 'పైపాయిడు' వోహారు 'నిమోనియా' అంటారు. యిక్కడి డాక్టర్ల సంగతంతా చూచి అనవసరంగా కాలహరణం చేయటం సమంజసం కాదని తెలుసుకుని, బావగా రొస్తే అమ్మాయినిగురించి యేదో ఆలోచిస్తారనే ఆశతో రాము 'అమ్మాయి జబ్బుగావుందని' తంలి నిచ్చాడు విశ్వేశ్వరరావుగారికి.

తంలిని చూడటంతోనే విశ్వేశ్వరరావుకి పైప్రాణాలు పైసనే లేచిపోయినాయి. కొంచెమైనా ఆలస్యం చేయకండా తక్షణమే చెల్లెలి యుక్తంగా ఆహూరించి బయల్దేరా దాతను.

ఇంటికి వచ్చేసరికల్లా గూట్లో దీపాలు పెట్టే సమయమయింది. వచ్చే రావటంతోనే కాళ్ళయినా కడుక్కోకండా ఆతను డెగ్గరికివెళ్లి 'బుజ్జీ, బుజ్జీ' అని ఆ నాలుగు యేళ్ళ కూనని తిట్టిలేపాడు.

అమ్మాయి చివరకి కదలనైనా కదలకండా, నీరసంవల్ల అట్లానే పడుకునివుంది. తల్లి ఆవిషయం గమనించి 'బుజ్జీ, బుజ్జీ మీ నాన్నగారు వొచ్చారే' అంది.

'నాన్న' అన్నమాట విసటంతోనే బుజ్జీ కళ్ళు తెరిచింది. గది నాలుగు మూలలు వోహమాటు కలియజూచి నిజంగా 'నాన్నగారు' వొచ్చారని తెలుసుకుని, నీరసంగా చిరునవ్వునవ్వుతూ రెండుచేతుల్నీ ఆతనికి అందించింది. విశ్వేశ్వరరావు లాలనగా అమ్మాయిని వోళ్ళోకి తీసుకుని 'నాతల్లికి జబ్బు చేసిందా' అంటూ గట్టిగా ముద్దెట్టుకున్నాడు.

బుజ్జీ గొల్లున వచ్చి 'నాన్నగారి' మొహం న్నంతా తన చిన్ని చేతుల్తో తుడుముతూ, అదో విధమైన అందంగా కళ్ళు తల్లికేసి తిప్పింది.

కూతురు చూపుల్లోని అర్థం గ్రహించి 'యేమమ్మా! మీనాన్నగారు వొచ్చారా, నీకోసం పూరినించి యేమి తీసుకొచ్చారో అడుగు' అంది శాంత ప్రేమపూర్వకంగా బుజ్జీ బుగ్గ గిల్లుతూ.

ఆ సాయంత్రం నించీ బుజ్జీ జ్వరం మటు మాయమై పోయింది.

* * *

'యెండరో డాక్టరు వదుర్చలేని జబ్బుని వైద్యమంటే అసలే తెలియని విశ్వేశ్వర రావుగారు నయం చేశారు' అంటుంది శాంత అప్పుడప్పుడు వేళాకోళంగా తన భర్తతో.

సోదరి నివేదిత

సభ్యజాతు లన్నిటికిని ఒరవడి బంతియై సర్వజగజ్జీయ మానమైన, తన సభ్యత మాటువడ పారతంత్రమునజిక్కి తన ముద్దుబిడ్డలు, పాశ్చాత్య నాగరికతావ్యామోహమున కర్తవ్యమూఢులైయుండ దుఃఖితయై తేజ మాసి, నలిగి, మసిపాతగట్టిన మాణిక్యమువోలెనున్న మనభారత జననిని, యామె యూర్షమతమును, యామె సంతతిని, మనసార ప్రేమించి, జన్మచే విదేశీయయ్య నాభావమును విడచి, విడువరాని స్వదేశమును, ప్రియ జననిని, సోదరులను, బంధులను, దేశీయులను నిడచి, యీ దేశమునకు వచ్చి, దేశీయుల యక్కరలను గుర్తించి, వారికి పరాయమనిషి సహాయము చేయుచున్నట్లు గాక, తాను వారిలో నొకతెయై, వారి జీవితములలో లీనమై, యద్భుతమైన తన మేధాశక్తిని, విజ్ఞానమును, వారి యభ్యుదయమునకు వెచ్చించి, కడకు తన ప్రాణమును పైతము, మన మాతృదేవి చరణములకడ నర్పించిన ధన్యజివి, సోదరి నివేదిత.

తూర్వాశ్రమమున, మార్గశీటు నోలిలు అనబడు నీ కన్యాశ్రమము, ఆంగ్ల దేశమున, డుంగవ్వల్లో 1887 సం.రం ఆక్టోబరు 28 తేదీని జన్మించెను. ఈమె తండ్రి రిపరెండు ఎస్. ఆర్. నోలిలు. ఈయన మంచి వాగాటిగల మతాచార్యుడు. లాంకమైదు యండి పెండెంటు కాలేజీయందు బనిచేయుచుండెను. ఈయన మాంచెస్టరు పేదల యభ్యుదయముకొరకు తనపడవిని తృణీకరించి తన్నివైచిన ధీరుడు. ఈయన ఫరీనుజీ యుత్తమరాణి. సాధ్వి. వీరి మాతృరి సంతానములో మార్గశీటు పెద్దది.

నోలిలుకన్య భారతదేశగమనమునకు అంతురములు చిన్ననాటనే నాటబడెను. ఆమె చిన్నబాలికయై యాడుకొనుచున్న సమయమున నీ దేశమున చిర కాలము మతప్రచారకుడుగా బనిచేసిన యొకమిత్రుడు నోలిల్ దొరను ఆయన కుటుంబమును జూడవచ్చి కుశాగ్రబుద్ధియగు మార్గశీటుకు గాంచి “త్వరలో భారతదేశ సందేశము నిన్నాకర్షించగల”దని యా

ర్పించెను. కాలగర్భమున దాగియున్న వింతలను జూడగల యీ ఈశ్వరసేవకుని వాణి యదార్థ మయ్యెను. ఈవాక్కు నీమె తల్లిదండ్రులు ప్రేమము విశ్వసించిరి. మరణాత్పూర్వము నోలిలుదొర తన ప్రేమనీని చేరలిచ్చి “ప్రియా! మన ముద్దుతనయను భారతదేశ మాప్యనించినప్పుడు నీ వద్దుపడవలదని నా కోరిక” యని తెలిపెను. ఈకోరిక నాయన యిల్లాలు గెరవేర్చెను. పాప మీయన తన 34వ ఏట మరణించెను.

నోలిలుకన్య బాల్యమున చక్కగా చదివి, యా కాలపు ప్రఖ్యాత విద్యావేత్తల బరిచయముకలిగి, శిశువులకు నూతనపద్ధతిని విద్య బోధించుటయందు ప్రజ్ఞబడసెను. బాల్యమునుండియు వామె యత్యుత్సాహమున మానసికశక్తిని కలిగియుండెను. విద్విజులదనునదిమె స్వంతస్కూలు స్థాపించి విద్యారోధన మొనర్చుచుండెను. ఆంగ్ల దేశమున నేడు బ్రఖ్యాతమై యున్న నీనీమక్ల వీమె స్థాపించినదియే. ఆచిరకాల

మననే యీమె ప్రఖ్యాత విద్యావేత్తయగునని యెల్ల రాసించుచుండిరి. కాని యింతలో నామెకు తేరు కర్తవ్యమును నూదించు నీకర్మసందేశము వినవచ్చెను.

ఈ సమయమున హిందూవిజయభేదిరి పొగించిన, యమరమూర్తి, స్వామివిజేకానందడు, లండనునగరమున యోపన్యసించుచుండెను. 1895 సం. రమున నాయన లండన్ మొదటవచ్చినప్పుడు స్వల్పముగాను, మరుసటి సంవత్సరము హెచ్చుగాను, యాయనబోధలనువిని, మార్గరెటు కన్య స్వామికి కిష్యురాలై తననాచుమును “సోదరి నివేదిత” యని మారుకొనెను. స్వామిజీవలసననుసరించి, యీసోదరి భారతాంగనల యందు విద్యాప్రచారమొనర్చి, తనజీవితకృషిని భారతమాతృపాదముల కర్పించ భృథనికృత్య యయ్యెను. పార్వీనుజేయైన, సోలిలపతి, భర్తవాక్కులను దలచి కొని, దుస్సహమైనను, తనూజ వియోగమున కొదంబడి, యామెనాశిర్వదించి పంపెను.

జనవరి, 1898 సం. రమున నీమె, విజేకానంద స్వామితోగూడి తొలిసారి యీ దేశమునకువచ్చి, కలకత్తాకు సమీపమునగల బేలూరునందు విడిచెను. ఆసంవత్సరమున నీమెయొకపరి గురుదేవునితో, కాష్మీరువరకు దేశసంచార మొనర్చెను. ఆసంవత్సరమే యీమెకలకత్తా యందొకనూల్లనును ప్రారంభించెను గానిస్వామిజీ మరుసంవత్సరము మొకా బోవలసినచుటచే, త్వరలోనే నిలిపివేయువలసి వచ్చెను. కొంత కాల మమెరికాయందు సంచారమొనర్చి, వారిరువురును యింగ్లాండునకుబోయి, విమ్లిలిండన్ లో కొంత కాలముండిరి. పిమ్మట స్వామిజీయిండియాకు వచ్చెను.

సోదరినివేదిత, తిరుగ 1902 సం.రములో తన కృషినిసాగించుటకు కలకత్తాకువచ్చెను. ఆసంవత్సరము చాలై 4 లేదని విజేకానందస్వామి యస్తంగకు దయ్యెను.

ఇందలకావంతయు చెప్పుచెదరని మనోధైర్య

మతో, సోదరి నివేదిత, మఱిొన్ని దినములలోనే, గ్రీన్సుబైడర్ అనునొక యమెరికా సోదరి సాయమున కలకత్తాయందు లాల్బాగులోని, బోన్ పెరు సందులో సనాతన కుటుంబములనడుమ నొక చిన్న యిల్లదైకు దీనుకొని, యందు బాలికలకు విద్యగరప వారంభించెను. ఇవటనామె తొలఁత పెక్కు కష్టముల నెదుర్కొనవలసి వచ్చెను. చుట్టుప్రక్కల పెక్కడను నొకరు చిక్కలేదు. వంటచేసికొనుటకు వీలు కలుగలేదు. అందుచే, కొన్నిదినముల పర్యంత మామె, కొద్ది రొట్టె, అరటిపండ్లనే, తిని జీవించవలసి వచ్చెను. తనయింటి ప్రక్కలనున్న సనాతనుల ప్రతి కూల్యము నామె యొర్పుతోబాడిన ప్రేమతో నెదుర్కొని, వారి హృదయములను కరిగించుచుండెను. ఇరుగు పొరుగువారి శ్రేణిగమైన సంకటము నామె యెన్నడు కలిగించి ఎరుగదు. ఇట్లు కొంతకాలము గడచుసరికి, వక్రకారియగు సత్య ప్రభావమువల్ల, నీమె రుజావర్తనము, నిరాశంబరత, నేవాసక్తిని గమనించి, ఎల్లరు నీమెయొడ నుముఖులు కాజొచ్చిరి. మరికొంత కాలము గడచుసరికి, పరమ సనాతనులగు గృహిణులు నైత మామెకడకేగ ముచ్చట పడసాగిరి.

మరికొంత కాలమగుసరికి విద్వల తల్లులగు యౌవకులు నైతమామె కడకువచ్చి, బ్రత్యేక తరగతిలో ఆంగ్లము, టుట్టుపని నేర్పుకొనుచుండిరి. నిరాధారులగు వితంతువు లామెకు బ్రత్యేకప్రీతి పాత్రములగుటచే, నామె వారికొరకు “సోదరి క్షణకాలయమును” సాపించి యందు వారి సహధ్యాయునులగా దయాభక్తి చేయుచుండెను. ఈకృషియందీమెకు, సోదరి గ్రీన్సుబైడలు మిగుల దోడ్పడెను. తనవిద్యా సంస్కార మంతయు నామె విద్యార్థినులకు కరత్రుకు, తననూల్లునే దేవశముగా భావించుటచే నివేదిత విద్యా విషయకృషిని పెక్కుదుర్లభించిరి. ఎందఱో అమెరికా, యూరపు విద్యావేత్త లీమెకృషిని ఖరీదించి, మెచ్చుకొని, నాటంగోర మనదేశమునకు మిక్రలైరి.

ఈమె పాదగరి. పాదవైస ముఖము, విశాలమైన నుడుగు, ఉదావర్ణముకలిగి, ప్రకాండములై, తోయ్యి ర్మయులైన శీతములుకలిగి, తొలిసారి చూడగనే శక్తితూర్ణయని గోచరించెడిది. ఈమె మెడయందు దుద్రాక్షులు ధరించి ధర్మము, నిరాదంబర మూర్తి దాల్చినట్లుండెడిది. ఉదారమైన యామెమూర్తి ప్రకాశమానముగా నుండెడిది. తరచు, మనవారివలెనే చీర ధరించుచుండెను.

కొద్ది పరికరములుగలిగి నిరాదంబరముగానున్న యీమెయింట, స్త్రీలు చదువుకొను సమయములలో తప్ప, మిగత కాలములలో పురుషులకు సైతము స్వాగతమే లభించెడిది. ఈమె మిగుల స్నేహ పాత్రయై, మిత్రులతో దాపకయశేంద్ర సర్వము దెలుపుచు, వారితో గంటలకొలది చర్చించుచు, వారి కొర కెంతమారము పోవలసివచ్చినను వెనుదీయని స్వభావము కలదగుటచేతను, ఆమెతోడి సంభాషణము మధురమై, వాల్మీకిసదృశమై యుండుటచేతను, వంగదేశములోని బ్రాహ్మణులగు కవులు చిత్రకావ్యులు, కార్పరేషన్ సభ్యులు, కాన్సిలు మెంబర్లు, నాయకులు, విదేశీ యాత్రికులు మున్నగు వారామెను తరుచు చూడ వచ్చుచుండిరి. ప్రజాహితమునకు సంబంధించిన సమస్య కార్యములం దామె శ్రద్ధ చూపెడిది. జగదీశచంద్రుని పరిశోధనల నామె యుత్సాహముతో దిలకించెడిది. ఆమె తరచు దేశాటనము సల్పియు, దేశీయులతో కలసి మెలసి తిరిగియు, నిచటి పూర్వ గ్రంథములను బఠించియు, దేశీయుల యక్కరలను కనుగొని శక్తికొలది తోడయ్యెడిది. ముఖ్యముగా భారతాంగనల యధ్యక్షయమును గూర్చి తరచుగా తలపోయుచుండెడిది. చిత్రమేమన పువర్తన్మ గావించినట్టిమె తాను విదేశీయనను భావమునే మరచి మనలో నొకతయై, యాదేశకపు స్త్రీలను, వారి యక్కరలను గూర్చి మాట్లాడునప్పుడు “మనస్త్రీలు మన యక్కరలనియే” మాటాడెడిది. స్వసంఘమును దృఢీకరించి,

యామె హిందువుల నడుమనుండు టాంగ్లేయులకు కంటకముగా నుండెను. ఆమె భారతదేశ ప్రేమను “తల తిక్క”యని “పిచ్చ”యని అంగ్లో హైందవ పత్రికలు వెక్కిరించుచుండెను. కాని వాటినామె లక్ష్యపెట్టి యెరుగదు. అట్టి వారితో చర్చించుట కామెకు వ్యవధియుండెడిది కాదు.

ఆమె తరుచు, మన నాగరికత, యాచారములు, స్త్రీవిద్య, పౌర బాధ్యతలనుగూర్చి మాసపత్రికలకు వ్రాయుచుండెను. తనవారతలవల్లను, యూరపులలోని యొక యభిమానురాలి సాయమువల్లను ఆమె తనదేవిత్తమును, శిక్షదాలయమును సాగించుచుండెను.

తీరిక లేకున్నను, కష్టసాధ్యమైనను, చిత్రురచేతబట్టి యీమె తన సంతను, పరిసరములను స్వయముగా నూడుచు, పౌరబాధ్యతలను సంతోషముతో పెర వేర్చుచుండెను. ఒకసారి కలకత్తానగరమున, ప్లేగు విజృంభించి, జనులు భయాతురులై, బండ్లు, ఓడలు, రైళ్లు నిండి పారిపోవుచుండిరి. అప్పుడీమె యావంతియు చలించక, యొక నేనాదభయ వేర్వరచి, మరికీ వీధులను స్వయముగా నూడ్చియు రోగబాధితుల కుపచరించియు తోడ్పడెను. పాపముక యనాధరాలిక, మాతృమూర్తియై యుపచారములు సల్పుచున్న యీమెచే తల్లిగా భావించి, బిగ్గ కవుగలించుకొని యీమె యొడియందే ప్రాణములను వీడెనట. ఆహా! ధీరస్యాంకులకు రానినుండదనియు, అపసరమైన వారు మృత్యువుతో పోరాడ జంకరనియు నీమె ఋణాత్మ పరచినది గదా?

ఒకసారి యీమె గురుదేవునితో కూడి హిమాళయముపైనున్న సారానాథునకు దోలీలో పోవుచు నడువలేక యవస్థపడుచున్న యొక వృద్ధయాత్రికురాలిని చూచి జాలిపడి వెంటనే నేలకురికి యీమెను దోలీలో కూర్చుండపెట్టి యాశ్రచేయించి తాను వెళ్లునప్పుడు తిరిగి వచ్చునప్పుడునూడ నడచెను.

ప్రయోగములో కటికనెలను బండుకొనుచు, తన జన్మలో నట్టి ముఖమెరుగనని పల్కెను.

మానవస్వభావమునం దీమెకు విశ్వాసము మెండు. ఇండియాకు వచ్చుచు వెంట్రొ ప్రాణము విసిగించుటచే చేతవైసయైన నీయక తల్లిదండ్రులు యిండియాకు స్త్రీమయి బీకెట్టుమాత్రము గొనియచ్చి దయకు గొట్టిన యొక యాంగ్లబాలని చూచి యామె దుఃఖించి వారికి తన ప్రయజనని జన్మదినకానుకగా కొనగిన విలువగల ఏకైకవస్తువగు బంగారు గడియారము కొనంగి బుద్ధిగానుండునుని బోధించెను. నాటి నుండి యాబాలకు పశ్చాత్తప్తుడై బాగునడి మరణ కాలమునందు పైక మామెను మువవలేదట!

అక్రమము, దౌర్జన్యము నామె సహించెడిదికాదు. ఒకనాడు రానులీలోత్సవమును చూడబోయి ఉత్సవము సమీపించుకనే బండిదిగి కాలినడకను గుంపులో బ్రకేళించెను. తెల్ల దొరసాని వచ్చుటను చూచి యుత్సవములోనున్న పోలీసుధటుడు కంగారుపడి ఆమెకు చారిత్రేయుటకై జనులను లాటిలతో గొట్టకొచ్చెను. అదిచూచి యామె యంతవరకుగల ప్రపన్నమాని బోహాద్రిక్తయై ముఖము జేవురించ రివ్రువబోయి వాని చేయిబట్టుకొని “వారి నిట్లెల చెవగొట్టెదవు? నీకు బుద్ధిలేదా?” యని నుండలించెను. వాడు భయభ్రాంతుడై ప్రాణము వచ్చినట్లే వెనుకకు ఓసరియెను.

ఆమె బంగారా బాలీయోద్యమములో శ్రీ చాల ముఖ్యపనుయమున బనిచేసెను. దేశభక్తియే సుతమని, నిస్వార్థమని లోకనీవయే జ్ఞానమని యామె బోధించెడిది. కృష్ణభగవానుడు బోధించిన “కృష్ణి, కృష్ణి” యనునదియే యామె నిత్యకంఠారావముగానుండెను. బ్రిటిషుపరిపాలన ఎన్ని పాకరియములను కలిగించినను చాస్తవలాభకారి గాక దేశీయులను బలగవలె వారి రక్షణాశములను పట్టి నీడించుచున్నదని, యందుచే తొలగించవలెనని బోధించెడిది.

ఆమె గొప్పవక్త. కంఠము నీజావాదమువలె నుండి సభ్యులను గంటలకొలది మంత్రమునలవలె గూర్చుండలేట్టెడిది. ముఖ్యముగా యువజనులపై నామె శక్తి యధికముగానుండెను. వారిమె యువ వ్యాసముల నత్యుత్సాహముతో నాలకించెడివార. 1902 సం.నుండి యువవ్యాసములు ప్రారంభించి పంచార కార్యక్రమ మేర్పరచుకొని కలకత్తాలోనే గాక మద్రాసులోను, పశ్చిమదేశమున బెన్గులలోను మూర్తీధవించిన పురుషమూర్తియొ యను నట్లు హిందూధర్మప్రకాశకుగూర్చియు, సూరనాథ మలతో పురారవాచారములనుగూర్చియు, బాతీయ తనుగూర్చియు సుశ్రేజకరములగు సుప వ్యాసముల కొనిగియుండెను. తన భావములను విరచయముగా వెల్లడించెడిది. భారతీయులు విదేశీయుల ననుకరించ రాదని యామె యెలుగెత్తి చాటుచుండెను. దీని పర్యవసానముగా మన వాఙ్మయము, కళలు, పౌర విధులుమారి, స్వయంవ్యక్తిత్వముతో బ్రకాశించ సాగెను. ఆమె కాంగ్రెసులకు బోవుచుండెను. స్వాతంత్ర్యభారత మామె స్వప్న మైయుండెను. ప్రపంచములోని యన్ని పత్రికలకంటె నామె యధిక యకాంతిని కలిగించెనని యొకరు వ్రాసియున్నారు.

ఆమె గ్రంథములు

1800 సం.లో “కాలీమాత”, 1904 సం.న “భారతీయ జీవితరంగము”, 1909 సం.లో “నా గురుదేవుడు”, “హిందువుల బోలపాటలు”.

పైగ్రంథములన్నిటిలో “భారతీయ జీవితరంగ” మత్యుత్తమమని చెప్పుదురు. అయితే దీనిని అత్యుక్తి యని విమర్శించువారుకూడ లేకపోలేదు. మన నిత్య జీవితమునందలి మనము గుర్తించని విషయములను పరదేశీయైన యామె గుర్తించగలుగుట క్లాసునీయము కాదా?

ఆరిప్రయాసవల్ల నీమె యాలోగ్యముచెడి 1905 సం.న శ్రీరమగు మలేయాకు గరియయ్యెను. భిష

గృహిణుడు నీలరత్న సర్కార్ రీమేకు చికిత్సయొనర్చి సంతోషముగా విశ్రాంతి దీసికొమ్మని హెచ్చరించెను. కాని యందు కామె కవకాశమెక్కడిది? ఆసమయమున తూర్పుబంగాళమున వరదలు, వ్యాధులు సంభవించి యీ మానవసేవాపరాయణురాలి దృష్టి నాకర్షించెను. తోడ్పాడ నీమె తన యాశోగ్యమును లక్ష్యపెట్టక యచటికురికి బాఠశాల జిల్లా యందు బురదలు, వాగులలో నీడులాడి, గ్రామగ్రామము, యిల్లు దిరిగి ఆర్దుల కుపచించెను. ఈ సంచార ఫలితముగా 1908 సం.న నామె తీవ్రమైన మలేరియాకు గురియై కొంతకాలము ఆశోగ్యము పొందినను పూర్తిగా తేరికొనలేదు. ఈ సమయమున నైన నామె నివాసమును మార్చవలెనని మిత్రు లామెకు సలహా యిచ్చిరి. కాని తొలుత మావసవేద కవకాశమిచ్చిన యా స్థలముననుండు కామె యంగీకరించలేదు. మరి కొన్ని మాసముల కీమె మిత్రుల యొత్తిడివల్ల ఆశోగ్యముకొర కీ చేకమునుపిడి ఇంకాండు ఆమెరికా చేకములలో దిరిగి 1910 సం.న నిచటికి దిరిగివచ్చి డార్జిలింగునందు నివసించెను. అనే యామె కడపటి రోజులు. జబ్బుగానున్నను నామె యల్లాసముతో మిత్రులతో నున శ్రీల విద్యాభివృద్ధివిగూర్చియు ముచ్చటించెడిది.

జన్మమంతయు నజ్ఞానమును తొలగించుటకై పోరాడిన యీ లేజర్కాలిని యాదిగువ శ్లోకమును జదివి ప్రకాశమానయయ్యెడిది.

“అసతోమా సదమయా
తమసోమా జ్యోతిర్గమయా
మృత్యోర్మా మృతేంగమయా.”

“ప్రథూ! నమ్మ ఆసత్యమునుండి సత్యమునకును, అజ్ఞానమునుండి జ్ఞానమునకును, మృత్యువునుండి యమృతమునకునకు మరల్చుము.”

డార్జిలింగునకు వచ్చుటకు కొలదిరోజులు ముందు గనే యీమె దిగువతెలిపిన బుద్ధిదేవుని సందేశరత్నమును అంగ్రహన కనువడించి దానిని ప్రపంచమునకు ప్రార్థనగీతముగా నొనర్చుకోరుడు మిత్రులకు బంపెను.

“సర్వజీవజంతువులు శత్రువులు లేకుండ ఆటంకములు గడచి దుఃఖమును జయించి ఆనందమును పొంది ఎవరి పథమున వారు స్వేచ్ఛగా ముందునకు సాగుదు!”

“ప్రాచీ, ప్రతీచీ దిశలయందును ఉత్తరదక్షిణము లందును నుండు సర్వజీవులును, శత్రువుల నెరుగక ఆటంకములు గడచి దుఃఖమును మరచి ఆనందమును పొంది ఎవరి పథమున వారు స్వాతంత్ర్యవిరాజితమై ముందునకు సాగుదు!”

జీవితమంతయు ప్రార్థనగానే గడపిన యీమె యీ కడపటి ప్రార్థనయే లోకమునకు కడపటి సందేశ మయ్యెను.

1910 సం. ఆక్టోబరు, 10 లేదీని, కొద్దిగామేఘములు తెరపియై, సూర్యోదయమై, కిరణము లీమె గదిలో బ్రవేశించగానే మహాక లోకమున మేల్కొనుటకై చిరునవ్వుతో నీమె కాశ్యరముగా కమలమూపెను. (అప్పటి కీమె వయసు 44 సం.లు మాత్రమే).

ఈమె మన యత్యంత్రమావసర సమయమున వచ్చి తాను పరదేశిని భావము మరచి మనలోకాక తెయై తొలుకని ధైర్యము, ఔచార్యము, దయాద్రావ్యుదయము, అద్భుతమైన మేధాశక్తిని విరామమెరుగని కృషితో తన జీవితసర్వస్వమును మన మాతృపదారవిందములకడ నర్పించి కాశ్యరకాంతిగాంచెను.

అచంట లక్ష్మీనరసింహం.

అ బ ల లా?

శ్రీమతి అంగర వెంకటకృష్ణారావుగారు

అలాంటి వర్షము ఎన్నడూ కురియలేదు. భోరుమంటూ ఏకాధ్వరంగా ఇరవై ఎనిమిది గంటలు పడింది. పెనుగాలివల్ల వేళ్లతో కూడా ఊహించి పెద్దవృక్షాలు పొంగి పారుతూన్న నదీనదాలవల్ల కొట్టుకొనిపో బడుతున్నాయి. మనుష్యసంచారం లేదు. చీమచిటుక్కుమంటే విసబడేటంత నిశ్శబ్దంగా ఉంది నిశీధము. చీకటి వట్టంగాఉంది. నక్షత్రాలైనా లేకపోవడంవల్ల దగ్గరగా ఉన్న వస్తువులే అగుపడడంలేదు. అప్పుడప్పుడు మెరుపులు తళుక్కుమంటే పరిసర వస్తుసమితి స్పష్టంగా కానవస్తూంది. మొత్తానికి ప్రకృతి మూర్తీభవించిన మృత్యుదేవ తలాఉంది.

అలాంటినమయంలో తన వాడుకప్రకారం నీతి, పల్లెకుపోతూంది. నీతి ఒక హరిజనయువతి. తన పల్లెనుంచి రోజూ పట్నంవెళ్లి అక్కడ భిక్షమెత్తుకొని రాత్రి ఏడెనిమిది గంటలయేసరికి యిల్లు చేరుకుంటుంది. నీతికి భర్త లేను. చనిపోయాడు. ఇద్దరు మొగపిల్లలూ, ఒక ఆడపిల్ల ఉన్నారు. పిల్లలు చిన్నవాళ్లవడంచేత వాళ్లని పోషించడం బాధ్యత నీతిదే. ఇళ్లలో కూలి చేసి ఎక్కువగా డబ్బు సంపాదించామంటే; హరిజనయువతి అయిపోవడంవల్ల దగ్గరికి రావడానికి వల్లకాదు. మైల! మైల!

అంత భయంకరసమయంలోకూడా, పిల్లలపై ప్రేమచేత నీతి పట్నానికి బయలు

దేరింది. అవునుమరి. తను బయలుదేరక పోతే ఇంటిదగ్గర పిల్లలదారి? వారికి రాత్రి తిండి ఎలావస్తుంది. అప్పుడే ఎనిమిది అయి పోయింది. వెళ్లాలి. దొరికిన నాలుగు గింజలు ఉడకెయ్యాలి. పాపం ఇంటికెళ్లగానే పిల్లలందరూ ఎంతో ఆతురుతతో చుట్టూ మూగుతారు అమ్మ ఏమిటో తెచ్చిందని. అందుచేతే బయలుదేరింది ఇంటికి ఆ భయంకరసమయంలో.

నీతి వెళ్లేదారిలో ఒక వంటెనఉంది. అది రైలువంటెన. రోజూ నీతి ఆవంటెన దాటి తన పల్లెకిపోవాలి. నడచినదచి ఆ నాడు వంటెన చేరుకుంది. నాడు వంటెన మీంచి నీరు జోరుగా పారుతోంది. పాపం ఎలా వెళుతుంది. అలా నిలిచిపోయింది అతిదీనంగా నీటివైపు చూస్తూ పిల్లల్ని తలుచుకుంటూ.

వర్షం ఆగకుండా కురుస్తోంది. గాలి 'భోరు'మని వీస్తోంది. వారధిమీంచి నీరు జోరుగా పారుతూంది. నీతి హృద్వాహిని ఇంటివేపు పరువెడుతోంది. లెక్కలేనన్ని తలంపులు ఉద్భవిస్తున్నాయి. ఏమిచేయడం? పరాకుగా నిలుచున్న నీతికి గుభిల్లని శబ్దం విసబడింది. నీతిగుండెలు 'పూలు'న పగిలిపోయినట్లయ్యాయి. వంటెన కూలి పోయింది. మరి ఇల్లు చేరుకొనడం కల్లో వార్త. హృదయం బరువెక్కిపోతూంది. పిల్లలు ఏమి ఇబ్బంది పడుతున్నారో? ఎంత

ఏడుస్తున్నారో?

హటాత్తుగా వెనకతట్టునుండి 'ఝం' మని శబ్దం వినబడింది నీతికి. వెనక తిరిగి చూసింది. పేసీంజరుబండి. అతివేగంగా వస్తుంది. దానినిండా జనం క్రిక్కిరిసి ఉన్నారు. ఎంతోదూరంలో లేదుకూడాను. తప్పక అతిత్వరలోనే వస్తుంది. వంతెన దాటుతుంది. జీవకోటికోసమే గంగచా తాతుంది. ఏమి చెయ్యడం? అన్ని ఆలోచనలూ నీతికి ఒక్కలిప్తలో తట్టినవి. ఎంత తెలివైన వ్యక్తి! ఎంత భూతదయ!

అన్నిప్రాణాల్ని రక్షించడానికి నీర తన ప్రాణమైనా పోగొట్టుకో విశ్వయించింది. ఆ సాహసం! ఆ తెగింపు! ఆ భూతదయ! ఎవరికుంటాయి? కులము తక్కువైతేనేమి? పిల్లల్ని ఒక్కసారి తలచుకుంది. ప్రాణముల పై తీపివిడచింది. పోయిన భర్తని తన మనసార తలచుకుంది. అమాయకమైన నిష్కల్మషమైన హృదయంతో దైవాన్ని ప్రార్థించింది. ఇటుఅటు వెట్టిగాచూసింది. ఏమి తోచలేదు. అట్టే ఆలస్యమైతే ఎన్ని ప్రాణాలు ఒక్కసారిగా మృత్యుగవ్వరాన్ని బడిపోతాయి. ఏమి చెయ్యడం? నీతికి పిచ్చై తినట్లయింది. ముందు వెనుక లాలోదించుకుండా పరుగెత్తడం ప్రారంభించింది. మహా శక్తిలాగ విజృంభించి రైలువట్టల మధ్య నుంచి రాయనక, రప్పనక కోలయమునిలా వచ్చే ఆ రైలుకెదురుగా పరుగెత్తడం ప్రారంభించింది. ఎంత విచిత్రము! నొప్పి! బాధ, పిల్లలు, తాను, ప్రపంచం ఒకటేమిటి! అన్ని మరచిపోయింది. రైలు

నాపి ప్రజలని రక్షించడానికే తాను జన్మించి నట్లుగా భావించింది. 'వంతెన పడిపోయింది. వారధి విరిగిపోయింది. రైలు ఆపండి' అంటూ అరవడం మొదలెట్టింది. వినిపిస్తుందా? ఘణఘణా శబ్దంలో. కోకిల కూతని ధిక్కరించే ఆనీతి ఎలుగు వినిపిస్తుందా? అసలు రైలుకూతలోనే మనిషికూత వినపడదు. అందుకు తోడుగాలి హోరుమంటూంది. క్రమంగా ఒకరివైపొకరు వస్తున్నారు. ఉక్కుగుట్టలాగా వస్తున్నది రైలు. వచ్చి వచ్చి పెధిల్లని రైలు నీతిని ఢీకొన్నది. మరుక్షణంలో నీతి అగువడలేదు. 'ఇన్ని ప్రాణాల్ని రక్షించేను. ఇక నాకు స్వర్గమే' అని చెప్తున్నాడనట్లు అంతరిక్షాని కెగిరి పోయింది. కాని రైలు జనంతోకూడ రక్షింపబడ్డాది! ఎవరివల్ల! ఒక్క అబల వల్ల!!! ఎంత తెగింపు! మృత్యుదేవతలా నోరు తెరచుకున్న ఆ వారధిలేని లోయకు ఇరువదియడుగుల దూరమున రైలు ఆగింది. ఆ ప్రజలసంతోషం! రైలును రక్షించిన వారిని చాలా స్తుతించేరు. ఏమి లాభం? విన సహ్యముకాని పిల్లలకోసం! పాపము నీతి పిల్లలు! ఎంత ఏడ్చిస్తే నేమిలాభం? పిల్లల విషయమై వేడెక్కిఉన్న నీతి ఒళ్లు, రక్తం చేత శాంతిపరచబడ్డది.

స్త్రీలు! అబలలా? కాదు కాదు. పోనీ యండి. అబలలైనప్పడే ఇంతటి ఘన కార్యాలు చేయగల్గితే సబలలైనప్పడు ఇంకెంతటి పనులు చేయగలరో! ఈపాటికి భారతీయులకి స్వరాజ్యం వచ్చేయండి!

రాణాప్రతాపుని శపథము

శ్రీమతి జూవావల్లభుల వెంకటరత్నమ్మగారు

రాజ్యమును దాసి దారాపుత్రాదులతో మహారాజ్య మధ్యమున కష్టముల బడుచున్న ప్రతాపసింహుడు, తనకమ్ముడు శక్తసింహుడుగూడ అగృహపక్షముఁ జేరి మహావైస్యసమేతుడై సరిము చక్రవర్తితో కూడ యుద్ధమునకు వచ్చుచుండెనని తెలిసి తన స్వల్ప పరివారముతో కాలికాదేవి యెదుట జేయుచున్న ప్రతిజ్ఞ.

ఉ. వెంగలినాడు సోదరుడు వీడి తురుష్కుల పంచశేరిన్
 పొంగిన సంద్రమోయనగ ప్రోగయి సైన్యము తెత్తివచ్చినన్
 సంగరరంగమందురికి చచ్చెద మంతియెకాని, మూత్ర దే
 శాంగిన వజ్రకేసి కుటిలారుల జేరగనీయ, మీశ్వరీ!
 అచ్చపు మాతృభక్తి, బ్రహ్మయార్క మహోగ్గ నిరర్గళప్రతా
 పోచ్చయఖడ్గధార శరియోధుల కుత్తులలూడ్చి యాజిలో
 నిచ్చటి రాజపుత్ర బలమెంతయు జూపెదమంటెకాని, వె
 న్నిచ్చితి మన్నదుర్యశము నెన్నడు బుట్టగనీయ మీశ్వరీ!
 చేరు తురుష్కువాహినికి జేర్చినయగ్భరు మాయకానికిన్
 భారత రాజపుత్రుల పౌరుషధాటిని జూపి, గౌరవం
 బారవిచంద్రతారకము నారనిరీతిగ జేతుమంటె కా
 నేరికిలొంగి దాస్యమున కెన్నడునొప్పము సుమ్ము శాంకరీ!
 పోయిన రాజ్యముం దిరిగిపొందెదుభాగ్యము గల్గుదాక మే
 మీమటవిన్ సుఖాన భుజియింపక తల్పమునన్ బరుండకే
 రేయిబనల్ స్వతంత్రవద ప్రేతమానన శక్తిచేతనే
 మా యరులన్ జయింతు మనుమానము నొందకుమమ్ము శాంకరీ!
 నీపయి నొట్టుబెట్టుకొని నిల్చితిమీనత ఘోరదీక్షలో
 ప్రాపుగ నుంటివేని పరిపంథిమహార్ణవ మంధనోర్జితా
 శాపరిపూర్ణ నిస్తుల యశఃప్రభ నన్యలకెల్ల మార్గమున్
 జూపి పరాక్రితాత్మకుల శూరులబుద్ధి మరల్తు మీశ్వరీ!
 సోదర పుత్రమిత్రతతి సుస్థిరభోగ నిలాస సంపదల్
 బూదిగనైనగాని, పరిపూర్ణ మనః పరిపాక పౌరుషా
 రాధనచే స్వతంత్రమునకై యిదె జీవితమీయనెంచినా
 మీదశజూచి మాయెడల నించుక పత్కృపనింపు మీశ్వరీ!

గాంధీజీ-స్త్రీ ప్రబోధము

కుమార ప్రేమాకణ్ణక్

ప్రపంచమొక రసాయనిక ప్రయోగశాల. ఇందు పరమేశ్వరుడు ప్రయోగముల జేయుచుండును. అతని సంయోజనము లద్భుతములు. సాధారణ మానవులు వానిని తెలియజేరరు. సర్వశేషులగు గాంధీజీని సృష్టించిన దాని నేటివఱకెన్నియో చనుక్కారముల భగవానుడు చువకు జూపెను. వారిద్వారా వానిక ప్రయోగముల ప్రదర్శించెను. నాదృష్టిలోమాత్రము వారొప్పిన కార్యములలోకల్ల మిన్న అది శక్తి యొక్క పునరుద్గరణ. మనదేశమువందలి స్త్రీలలో నణగియున్న శక్తిని ప్రైకిడినీ వారల జీవితమున సమగ్రము గావించుటకే ఆయన చేసిన ప్రయత్న మెంతయు క్లాఫింపదగియున్నది.

సంఘమునందేమైన మార్పుగలుగజేయవలెనన్న, స్త్రీల సహాయమువలనము అను నభిప్రాయము సాధారణముగా పురుషులకులేదు. సంస్కరణలో స్త్రీకారిక ప్రతీకములేక పోవుటచేతనే సంఘసంస్కరణ ప్రయత్నములు విఫలమయ్యెనని నేటివరకుగల ఇతిహాసము తెలుపుచున్నది. అన్నివిధములను స్త్రీలను నీచముగా తలంచు పురుషులు తమ పక్షలలోగల చిహ్నులను కొంచెముగా గ్రహింపగల్గిరి. సంస్కరణవాతావరణము విస్తృతమైనదికొలది, ఏభూమిలైన పండితులు ఈ విషయమును ముఖ్యముగా తెలుసుకొనకొచ్చిరి. కాటిమండియే స్త్రీలకు సంఘసేవ యొనరింప నవకాశము గల్గెను.

భారతమహిళలు ఆనాడుఃఖము, అనంతఃఖము అను స్వప్నులాలములో చిక్కుకొనియుండిరి. కొందరు సంస్కర్తలు స్త్రీ విద్యాప్రచారముకై పాటుపడుచుండిరినారు. కాని స్త్రీల జీవితమును సమగ్రమొన

రించు దృష్టి వారికి లేకుండెను. నిజమేమన, స్త్రీలను తమతో సమానముగా చూచు ప్రయత్న మెవ్వరును జేయలేదు. స్త్రీ విద్య కేవలము నాగరికతాలక్షణమును ఈ మహాత్మాప్రయోగమును నై యుండెను. పాశ్చాత్య సంస్కృతియొక్క అంధానుకరణమూడనింటి యుండెను. కావుననే నేడించుమించు నూలు సంవర్సరములైనను విద్యావతులైన స్త్రీల సంఖ్య నూటి కొక్కటికిమాత్రం తక్కువగా నున్నది. (75% మాత్రమే.)

పాశ్చాత్యదేశపు స్త్రీలు స్వాతంత్ర్యమునకై పోరాటమొనర్చుచు ఆంగ్లేజన పాగించు సమయములో మన హైందవస్త్రీలు ఉత్సవములు మొదలగు సామాన్య కార్యకలాపములలో ముగ్ధి తలచుచుండిరి. బహుళసంఖ్యాకులు ఉదారపోషణకొరకే, తమ వారి కొఱకే పాటుపడుచుండిరి. విద్యావతులైన కొద్ది పాటి స్త్రీలు మాత్రము జీకసంచార మొనర్చుచు తీవ్రక సమయములలో సంఘసేవ చేయుచుండిరి. అవకాశము లేకుండుటచే నేమి, కొంచెము అయితప్పక, మఱియు ఆభ్యాసము లేనికారణముచే నేమి క్లిష్టములైన ప్రపంచ సమస్యలను విడదీయు రీతమైన ఆ కాంక్ష ఎవరియందునా కలుగలేదు. జీవితముమండి నూతనవిధాన మెవరికిని దొరకలేదు; ఎవరునుకూడ దానికొఱత ప్రయత్నించనూ లేదు.

ఈ విధముగా నెంతో కాలము గడచెను. దేశములో చాలమంది నాయకులు పాదయాసిరి. దేశము నంతయు కలవరపరచునట్టియు, జీవితలో పరిపూర్ణ పరివర్తన కలుగజేయునట్టియు, పాశ్చాత్య మెవరికిని కలుగలేదు. కాని తిమింగిలము తనతోక విడలించుట

తోడనే సముద్రములో కల్లాలము సంధించు విధమున, గాంధీజీ పాదసూపినంతనే దేశమంతటను ప్రబోధరూపముగ కల్లాలము వ్యాపించెను. “నక్షత్ర మండలమునుండి ఒకానొక కుభగ్రహము తన అవ్యక్త మహిమవలన ప్రకాశకరణములను భూమిపైకి చేర్చుటకు ప్రయత్నించుచున్నదో” అనునట్లు, దేశకార్యముల మాత్రమును గాంధీజీ చేరాలివలెనే ఎల్లదనద్యుత పరివర్తనము కలుగజేచ్చెను. ఆపటివరకును ప్రతిష్ఠగల ఆచారములన్నిటిలోను అలజడి కలిగెను. కాంతిపదనమొక క్షణములో సమరభూమిగా మారెను.

గాంధీజీ దేశమంతటను ‘సమానత’ సందేశమును వినిపించినప్పుడు, అనిష్ట రవ్వలలో కొన్ని మహిళా సమాహములలో పడెను. “మనలో కూడ చాలినంత కత్తియున్నది. మన మబలలముకాదు. పురుషులతో కాటు మనముకూడ సంఘాన్నతి! వలయుపనులను చేయ గల్గుదుము,” ఇవి యునిదల తలంపునకు వచ్చెను.

‘ఉత్పాదన మపత్యస్య, భార్యస్యపరిపాలనమ్’ అను మను వాక్యమును ప్రాచీనకాలమునుండియు స్త్రీలు స్వధర్మముగా నెంచియుండిరి.

గాంధీజీ మహిళావర్గమునకు స్వాతంత్ర్యముయొక్క ప్రకాశమును చూపించెను. “స్త్రీ తప్పక వివాహము చేసుకొనవలయుననుట మిథ్యాభ్రమ. అజ్ఞుబ్రహ్మచర్య మొనరించుట కామెకు సంపూర్ణమైన హక్కుగలదు.” అని ఆయన బోధించెను.

మొన్నటివఱకు తన సంసారముయొక్క నేపథ్యపు ఇతరములైన సంఘనీవలను వాంఛించుటకూడ ఏదేశములోను స్త్రీ భారతీ మంగళప్రదముగా భావించబడియుండలేదు. కాని గాంధీజీ ఇట్లు తెల్పెను—“సామ్యజనిక కార్యములలో స్త్రీల భాగము పురుషులతో సమానముగా నుండవలెను. మద్యపాన నిషేధము, పతితస్త్రీ సముద్ధరణ మొదలగు పనులలో స్త్రీలే

అధికమైన పథులతో పాల్గొనగలరు” గాంధీజీ నేపాధర్మమును బాగుగా వ్యాప్తమొనరించెను.

ప్రాచీనవామనలకు స్త్రీ సమస్యలపై అట్టి ఆకర్షణలేకుండెడిది. వారికి రాజనీతిలో ఎక్కువ ఆనందము కలుచుండెడిది. వారి రాజనీతిశీలము వాగాదంబరములలోనే ప్రవహించుచుండెను. వారి కార్యకలాపము సభాసమ్మేళనము కొద్ద, మఱియు ఆసెండ్లీవఱకే. అట్టిచో సోదరీమణులకు నేవయొక్క అవసరమెట్లు తెలియును? పురుషుల కార్యములలో స్త్రీల శిపాటియు నమరాగములేకుండెను. విద్యాపతులు కూడ అరుదుగానుండిరి. భక్త! ఈ రాజనీతి కార్యములలో స్త్రీలెట్లు పాల్గొనగలరు?

గాంధీజీనీతిలో గ్రామోద్ధరణ మొదలుకొని సత్యాగ్రహమువఱకు నిమిదియున్నది. స్త్రీల కిండులో వలసినంత పనియున్నది. తమకత్తులన్నియు వారుపయోగించు కొనగల్గిరి. స్త్రీస్వాభావికధర్మమగు అహింసాధర్మపు పునాదిపై మహమ్మది రాజనీతిస్థాపించబడినది. కావున నాక్షేత్రమున నులభముగా స్త్రీలకు అధికారయుక్త ప్రదేశముకల్గెను. అన్నితరగతుల, అన్నిజాతులస్త్రీలును, మూఢత్వము తెరచుకొనిగించుకొని, ఈనూతనాందోళనములో ప్రవేశింపగల్గిరి. వాటివీరములలోని ఆకాంతి విడిపోయెను. గాంధీగారి సమత్వసందేశము స్థూలపరిస్థితిని భేదించుకొని, స్త్రీల హృదయములలో ప్రవేశించెను. గాంధీగారిట్లుచెప్పిరి— “స్త్రీబాలిని ఈర్ష్యావృద్ధిచోచాచుట హిందూసమాజముయొక్క దురలవాటై యున్నది. ఇది ధర్మముకాదు. స్త్రీ అవిలకాదు. ఆమె తనకత్తిని తానుచక్కగా వర్ణముచేసుకొన్నచో పురుషునికంటె విలపతియగును. స్త్రీభారతీనికత్తి ఆమెయొక్క విద్యక్తులేక కరీరవిలమువలన కలిగినదికాదు. ఆమెయొక్క అనంతమగుక్రద్ధభావోద్రేకము, అత్యుద్యమగు త్యాగకత్తివలననే అట్టికత్తి ఆమెకుగల్గినది.

స్వభావవిధముగా నామె జోమలత్వమును, ధర్మభీరుత్వమునుగలది. మరియు తెచ్చట పురుషుడు శ్రద్ధను గోల్పోయి సోమరియగునూ, అచ్చట శ్రీధర్మముతో తనమార్గము ననుసరించి నడచుచున్నది."

శ్రీ పురుషులను వేలువేలు శ్రేణులలో నియమించుచు ఈ దేశములో నాచారముగ మండెను. శ్రీని మాయలాడి యని నుడివడివారు. శ్రీ మోసముతోగూడిన యొక వస్తువుగా పురుషులను గోచరించుచుండెడిది. గాని సార్వజనిక కార్యములలో శ్రీబారికి ప్రవేశము కల్గిననే వాతావరణము పనిత్రయు కాగలదను సంగతిని గాంధీజీయే మొట్టమొదట తెల్పిరి. శ్రీల ఆహింస పురుషుల క్రూరత్వమును తొలగించి వారికి జోమలత్వ మొసంగును. అంతయు కాక శ్రీలు తమ భీరుత్వమును వదిలి నిర్భయుమును, సాహసమును అలవర్చుకొందురు. ఈ విధమైన అమరతతో గాంధీజీ శ్రీ పురుషుల జోకరివద్దకు జోకరిని తెచ్చి వారి జీవనమును సంపూర్ణ మొనరించుటకును, సామాజికతంత్రమును స్వాభావికమును, సముజ్వలమును చేయు నభిప్రాయముతో నూతనప్రయోగము నారంభించెను.

నేడు శ్రీలకు ఒక శ్రేణుమైనను మూయబడలేదు. వా రెంత ఉన్నతివైనను పొందవచ్చును. అన్నిటిలో వారికి పురుషులతో సమానమగు హక్కుగలదు. వారు తమ తపస్సు, సాహసము, నేర, వీరివలనకూడా ఇట్టి పరిస్థితిని పొందగల్గిరి. గాంధీజీ ప్రేరేపణ, వారి మహత్వ, గౌరవముల పహాయిము, కల్పనే కల్గినది. గ్రామహిమను బాగుగా తెలుసుకొని గాంధీజీ ప్రబుద్ధ శ్రీబారియొక్క శక్తిని గ్రహించి దానికి ముందున కడుగువేయు నవకాశము కల్గించెను. ఆమె నేరను గౌరవించెను.

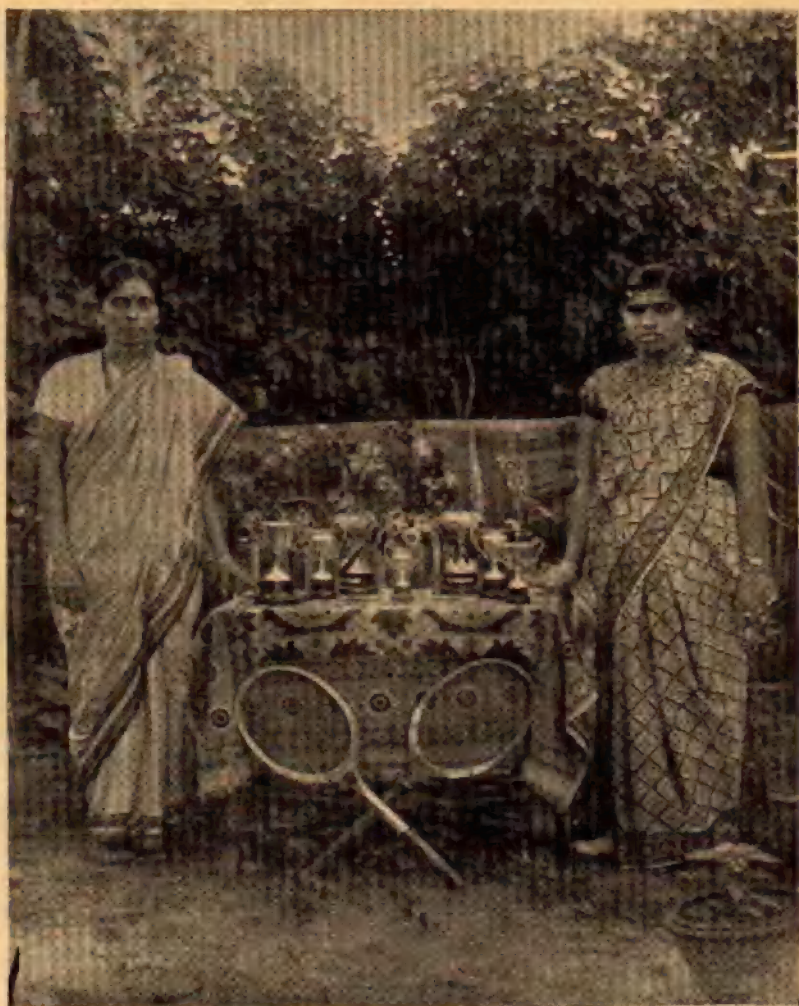
నేడు శ్రీలందరు గాంధీజీకి ధన్యవాదము లర్పించుచున్నారు. తమలో గల్గిన బ్రాంతియొక్క శ్రేయము

చాలభాగము ఆయనదే నని వారు తలంచుచున్నారు. వా సంచారములలో దూరపు జీవములందును గ్రామీణ సోదరీమణులతో నాకు సంభాషణ జరిగెను. నే నెన్నియోపార్లు వారల నోటినుండి ఈ మాటలను వింటిని—“మేము వంట, వడ్డనలలోనే మునిగి తేలుచుంటిమి. నేడు గాంధీగారి ద్వారా నవజీవన దర్శనము మాకు కల్గినది. మాలో నూతనవికాసము కల్గెను. మేము వీర్గులవలె నుంటిమి. ఆయన ఊపిరి పోసి మాలో నవజీవమును వికసింపజేసిరి. కావున మేము వారి కెంతయు కృతజ్ఞులము."

సత్యమును దర్శించుటకు ఆహింసను సాధనముగా గొనిన మహాత్మాజీ ఆహింస బ్రహ్మచర్యముపై నాధారపడియున్నదని తలచుచున్నారు. "నా ధర్మము బ్రహ్మచర్యమును పాలించుట, పాలింపజేయుటయై యున్నది—వివాహమును, ప్రజావృద్ధిని నేను అనిష్టముగా నెన్నుచున్నాను. ఆయిననూ నా ఆదర్శము వేలు. ఏది అనివార్యమును, సర్వాంశమునుండియు అనిష్టము కానిదో అట్టి కార్యమునందు భోగములను తగ్గించుకొనుట, త్యాగము నభివృద్ధి నొందించుకొనుట, బుద్ధిమంతుల కర్తవ్యము" అని గాంధీజీ వాస్తవియున్నారు.

తన సిద్ధాంతముల నిలబెట్టుకొను దీక్షయు, ఇతరులకుకము చేసుకొను అత్యర్థశక్తియు గాంధీజీలో నున్నది. వీరివలన వారు తన ఆదర్శములను వ్యతిరేకించువారల తనవశము చేసుకుని వారల జీవితములో నున్న తిని కలంగజేసెదరు. ప్రపంచ శ్రీలందరివైనను వారి కోరికే విధమగు పవిత్రప్రేమగలదు. శ్రీ స్వయముగా ఉన్నతి పొందవలయునని వారు కోరుచున్నారు. తమ యావనములో శ్రీని భోగ్యవస్తువుగా తలంచిన గాంధీజీ ఉగ్రతపో మననముల వలన నేడు ఇంకొక నిశ్చయమునకు వచ్చియున్నారు. పురుషబారియొక్క అహంకారము నేడు వారి హృద

మచిలీపట్టణము లేడీస్ రిక్రియేషన్ క్లబ్బులో
 1938-వ సంవత్సరములో జరిగిన పోటీ ఆటలలో టెన్నిసులో గెలుపొంది
 కోరింగు కప్పును కాశ్వత కప్పులను బహుమానముల పొందినవారు.

శ్రీమతి దుల్ల వెంకటరమణమ్మగారు
 (క్లబ్బు కార్యదర్శి)

శ్రీమతి వట్టూరి సుమిత్రాదేవిగారు
 (క్లబ్బు గేమ్స్ కార్యదర్శి)

‘చిట్టితలపులు’

యమునుండి వెడలివది. మరియు భార్యను మాత్రు
స్వరూపమున బాడగల మార్పు గల్గెను. శ్రీ జగ
న్మాత, జగత్సోదరి గావలెనని వారాశించుచున్నారు.
శ్రీయొక్క త్యాగవృత్తి పతిత్రాజులానే పరిణతి
నొందుచున్నది. పత్నిత్వ మావశ్యకమే, కాని దాని
నెరవేర్పుకొన నావశ్యకము లేదు. ఏమన, దానిలో
వికృతకాంతికి పీలున్నది. జగత్సోదరియగుట కష్ట
సాధ్యము. స్వభావసిద్ధముగా బ్రహ్మచర్యము, నేవా
భావము పూర్ణముగా గల్గినట్టి శ్రీయే సోదరి కా
గలదు. శ్రీలను సార్వజనిక కార్యములలో ప్రవ
ేశింపజేసిన గాంధీగారు తమ బాధ్యతను ముఖ్యలేదు,
వారు శ్రీ దాక్షిణ్యతయొక్క పక్షపాతి మాత్రమే

కాదు. శ్రీ విజయగు కర్మచారిణి కావలెనవియు,
తన బాధ్యతలను గురుతింపవలెననియు, ఆదర్శసీవిక
యై తన ఉజ్వలచరిత్ర తపస్సులచే సంఘమును పవిత్ర
ముగా చేయవలెనని వారు నిత్యమును కోరుచున్నారు.
సాధనశుద్ధిపై జీవితవికాస మాధారపడియున్నది.
సాధనశుద్ధి తపస్సయమముల వలననే కల్గుచున్నది.
ప్యాభావికముగా శ్రీ త్యాగమూర్తి, నేవాశీలమై
యున్నది. దానిని పెద్దకళింది వికార శూన్యయ్యి
పవిత్ర వాతావరణమును కలుగజేయవలయును; ఇదియే
గాంధీజీ మనశ్రీలను కోరునది.

ఆంధ్రీకరణము—భావరాజు రాజరత్నము,
(రాష్ట్రభాషా విశారద్)

‘చ లో క్తి’

రామ సీతమ్మతోడ నారామస్వప్రభు
బొలతి దమయంతిగూడి యా సలవిభుండు
చంద్రమతితోడ నాహరిశ్చంద్ర పృవతి
పడతి ద్రావదితో పంచసాంధ్యలును
కలసినాతోడ కొన్నాళ్లు మెలసితిరిగి
వాసిగన్నారు దురపిల్లవలదు మీరు
నాదుపేరన్న ? దారిద్ర్య ముండునన్ను.

* * *

వారిసననేల మీరు నావారుకార ?
వాస మీదేశమందునే జేసినాను
రూప రాహిత్యనయ్యను ప్రాపునిడుదు
సీచకార్యేచ్చ గొల్పినా సీతిగూర్తు
నష్ట కష్టాలదోసియు నాదరింతు
నిచటగాకున్న నటనైన నిత్తు సుఖము
జీవినాచేత సుఖదూర జీవియగును
నాదుపేరన్న ? దారిద్ర్య ముండునన్ను.

శ్రీ పవ్వుచిట్టి వేంకటసుబ్బారావుగారు

పాపగరినాదు ప్రజల పాపాలకొండ
యేడుసంద్రాలు నాసఖులేప్పు నీరు
నగ్ని నాన్నే హితుల హృదయాగ్ని సుతుడు
నెన్ని యవలక్షనాలైన యున్నవైన
నాదుమిత్రులు దుఃఖాంత మందబోరు
అందిరా ! స్వర్గసంవాసు లన్నమాట !!
నేల భయమంద నాచెల్మి కేమిలోటు
నాదుపేరన్న ? దారిద్ర్య ముండునన్ను.

* * *

రాజులైనను వైభోగ రాజులైన
త్యాగులైనను సర్వ సత్యాగులైన
నాదు సంపర్కమందక లేదుముక్తి
కూడవచ్చిన ముక్తి ముంగొంగుపసిడి
యేల జిజ్ఞాసయింకను చాలునింత
నాదుపేరన్న ? దారిద్ర్య ముండునన్ను.

అంటరానితనం-భారతదేశం

ఎ. సు.

ఈ ప్రశ్న మన దేశాన్ని అట్టుడికించుతూ వుంది. అంటరానితనం గురించి అనేకమంది చర్చించుకుంటూ శిఖపట్లవరకు కలహిస్తున్నారు. అభర్వవేదంలోనుండి ఆధారాలు చూపేవారు కొందరు, ఆపస్తంభసూత్రాల నుడవారిచేవారు కొందరు, మనువును మన్నించేవారు రింక కొందరు, భగవద్గీతను పాటించువారు వలువురు, ఈవిధంగా "అహం" అంటే "హం" అంటూ అసలు జరుగవలసిన కార్యక్రమాన్ని వెనుక వేస్తున్నారు. శాస్త్రచర్చలతోనే కాలం వెళ్లుచున్నదం కనబడుతోంది కాని, మహాత్ముని ఆభిప్రాయానుసారంగా నిర్మాణకార్యక్రమంలో ఈసమస్యను జతపరచి దానికి సఫలత్వం చేకూర్చడమునకు పాటుపడే వాళ్లు నూటి కెందరోలేరు.

ఈ భయంకరసమస్య ఈరోజుల్లో విడదీస్తేనే దేశానికి కళ్యాణప్రాప్తి—దేశీయులలో నైకమత్యవ్యాప్తి—స్వాతంత్ర్యసమరానికి విజయలాభం సంభవం—ఇవ్వుడుపేక్షించితే మున్ముందు దీనివలన భారతదేశానికి కలుగజోయే తీరని నష్టం వర్ణనాతీతం అంటే చాలును.

ఇది సార్వజనీనమైన సమస్య అనాలి. దీనికి మతాలు—ఆధునిక మతాలు అడ్డు

తగలవు. పురాతనములు ఇందుకు అంగీకరించరు. దేశ కాల పరిస్థితుల్ని అనుసరించి ఈ అంటరానితనం తనంతట తానే అన్నిజాతుల మధ్యనుండి తొలగిపోతూవుంది. ఆహారాగ్నుల సంతానములు అంగ్లవిద్యాభ్యసనం చేసినపుడే ఈ అంటరానితనం బ్రాహ్మణ్యం నుండి తొలగిపోయిందని ఊహించాలి. పాశ్చాత్యులు సమస్త విభాగాలకు అధికార్లు కావడంతోడనే అంటరానితనం అడుగుంటిందనే నిశ్చయానికి వచ్చితిరాలి. కాఫీక్లబ్బులు ఏర్పడినప్పుడే ఈభావం దూరంగా తొలగిపోయిందని చెప్పాలి. సీక్ల కుళాయిలు, రైలుమార్గాలు మొదలగునవి తెరువబడినపుడే ఈభేదం నశించినదని అనుకోవాలి.

బహుపురాతనకాలంనుండి అమల్లోవున్న ఈ జన్మసిద్ధభేదభావం నానాటికీ తనంత తానే మాసిపోతూవున్నప్పటికీని ప్రత్యక్షంగా అంటరానివారిని తాకడం అంటే గుండెలు పగులునట్లు గోలపెడుతున్నారు సనాతనులు. మనం మన దృష్టులు వెనుకకు మళ్లించి చూస్తే ప్రాచీనచరిత్రలలో వర్ణవ్యవస్థను పుగాదిగగల ఈ భేదభావం రచింపబడినట్లు తోచదు. గ్రంథస్థములైన ఉదాహరణలను చూపి "ఇకనైనా ఈభావం విడవండి" అని నామమాత్రపు ఆహారాగ్నులను బ్రతి

మూలికే “వీటితో మాకు ప్రయోజనంలేదు. “శాస్త్రాల్ రూఫీః బలీయసీ” అని విశంధ వాదానికి దిగుతున్నారు. లోకోక్తులను ఉదాహరించితే శాస్త్రాల శరణు దూరుచు న్నారు. ఈలాటి పరిస్థితుల్లో మన దేశ నాయకుల ప్రాణాలు విసిగి ప్రభుత్వం వారితో పోరాడి అంటరానివారికి కొన్ని సుఖపులు చూపెట్టారు. ఇక ప్రభుత్వావ్వజ్ఞలను జవదాటడమునకు వీలులేదు; ఐనా చట్టాలమూలంగా ననాతనుల వాగ్భంధ నము సంభవమైనది గాని, వారి అంతరంగిక అభిప్రాయాలు ఈ సంస్కారంవైపు జోగ లేదనే చెప్పవలసివస్తూవుంది. ఇది ఎంతో దుఃఖదాయకవిషయమని అందరు ఒప్పు కొనకతీరదు. బ్రాహ్మణులే అనండి, ఇంకొక తెగవారే అనండి, మొత్తముమీద “విద్య” దాని పతనము, అభ్యాసనము అనే క్రియలు ఒక తెగవారికి వశమైపోవడంచాలను, తది తర తెగలవారు విద్యాభ్యసనంవైపు దృష్టి మల్లించుకొనకాలకపోవడంచాలను, మనలో మనకుగల తగవుల పరిష్కారానికై మనం మధ్య వర్తుల అండజేరవలసివస్తున్నందుకు ప్రతిభారతీయుడును విచారించవలసిందే!!

ఈభేదం పవిత్రమైన భారతజాతిలో ఏలాగు సంక్రమించిందో తత్కారణం దురూహ్యం. ఏదో ఒక దుర్లుభనవలన దీనికి మన జాతిలో అంతురార్పణం సంభవ మైంది. దీన్ని దేశంలోని మూలమూలల నుండి తొలగించి, వ్రేళ్లతో పెల్లగించి రూపుమాపితేనే మనం ప్రస్తుతం జరుపు

తూవున్న స్వాతంత్ర్యసమరానికి విజయం సంభవమాతుంది! మన జనాభాకు చెందిన కొన్ని కోట్లమంది మన దేశంలోనే పుట్టి, మనవలెనే జన్మపొంది, మనవలెనే రక్త మాంసపు కీమాదుల గలిగియున్నపుడు, మనకు గర్హితములైన నీచాతినీచపు పనులు నిర్వర్తిస్తూ మన కెంతో ఉపకారం చేస్తు న్నపుడు వారిని మన సంఘాల్లోనుండి విడ పెట్టడం, వారికి మనకున్న హక్కుల్లో కొన్ని అయినను ప్రసాదించకపోవడం ఘోరం కాదూ? అమానుషం కాదూ?

చేతులార మనవాళ్లని మనమే ఇతర మతాలవారికి అప్పగిస్తున్నాం. ఇది చూసి ప్రపంచంలోని ఇతర ఖండాలవాళ్లు నవ్వు తున్నారు; మన సోదరీసోదరులనే మన మూర్ఖత్వపు టవకాశం తీసుకుని తమ మతాల్లో చేర్చుకుంటున్నారు. మతం భిన్నం కాగానే మనవారు మనలను మరచిపోతూ వున్నారు. మతాభిమానంతో సహా మన పైన వారికిగల అభిమానం మాయమవుతూ వుంది. మన సంఘం బలంలేప్పి ఊడిస్తూ వుంది. ఇతరదేశాల్లో చూడండి ఈభేదం ఏలాటి హద్దులోవుందో? వాళ్లలోకూడా ఇంకొకరూపంతో ఈభేదం పుచ్చప్పటికిని, సాధారణ సమస్యలలో దేశం ఏకం కావలసి వచ్చేటపుడు రోడ్లు తుడిచేవారు చీపుర్లు వదిలి, కమ్మరి కుమ్మరులు తమ పనిముట్లు విడిచి, కాపులు కంబారులు కావల్సివచ్చి, నోబుల్సు, కామన్సు, లార్డుస్ అందరూ “పోలో”మని ఏకమై ఆయా సమస్యల

గురించి చర్చించుకుంటారు, పరిష్కరించుకుంటారు. మనమో ఈ సమాసతకు తావే ఈయకున్నాము.

వర్ణవ్యవస్థ గుణవృత్తుల ననుసరించిగాని జన్మచారే ఏర్పడలేదని రూఢిగ “దయానం దుడు” వక్కాణించాడు; చివరకు తన ప్రాణాలు ఈ సమస్యకొరకే అహుతి గావించుకొన్నాడు. అతని అనుచరు లెందరో ఈ సమస్యగురించి ఇప్పటికీని పడరాని పాట్లు పడుతున్నారు. ఈవిధంగా మనం ఎందరనో దేశహితైషులను, ఎందరనో సంఘసంస్కర్తలను దిగమింగినాము. నేడు కూడ మన భేదాభిప్రాయం పూర్తిగా విడువలేకున్నాం.

ఇంతయేల. మన శాస్త్రానికి ఒకటిలో ఒకటి బిప్పకున్నాయి. అదే శాస్త్రకారుడు ఒకచోట “వద్ద”ని వ్రాస్తాడు. వేరొకచోట “కూడును-బేను” అని లిఖిస్తాడు. సాధారణులు దేనిని విశ్వసించాలో తెలియక చికాకుపడతారు. ఆ శాస్త్రాల్లో గల “మంచి”ని మనం గ్రహింపకున్నాము. “చెడ్డ”ను స్వీకరిస్తున్నాం. మన మత గ్రంథాలు మనకు ఏకమాత్రైశ్వర్యాలైన వేదాలను విశ్వసించకున్నాము.

“సవిశేషోఽస్తి వర్ణానాం సర్వం బ్రాహ్మమిదం జగత్” అని “భృగు” పుడ హరించినదానిని మనం అంగీకరింపకున్నాము.

“శక్తేనాపి హి శూద్రేణ సకార్యో ధన సంచయః” అని మనువాక్యము. దీని ననుసరించి శూద్రాదులకు ఏలాటి హక్కులు లేకుండ అణగద్రొక్కుతున్నాము. పైగా ఎంతదూరం పరుగెత్తి పోయినప్పటికిని, — “చతుర్థ ఏకజాతిస్తు శూద్రోనాస్తితు పంచమః” అను స్వర్ణాక్షరాలే మనకు గ్రంథములలో గోచరిస్తూవుంటే ఈ “పంచమ” శబ్దం ఏలాగు పుట్టిందో తెలియదు. ఈ భేదానికి.....(1) భాష (2) ఆహారం (3) ప్రాంతీయత (4) వృత్తి; ఈ నాలుగే కారణాలు.

కారణాలేలాటివైనను మనం ఈనాడు వాటిని మరిచిపోయి “సమానీప్రపా సహవాం అన్నభాగ” అను వైదికోపదేశాన్ని మన సంచేస్తూ జాతిభేదం విస్మరిస్తే దేశాన్ని బాగుచేసినవారమగుదుము. లేదా ఇంకొక శతాబ్దం గడిచినప్పటికీ మనకు మానసిక శుద్ధి లభించదు. మానసికశుద్ధి లభిస్తేనే గాని పూర్ణస్వాతంత్ర్యం మానవజాతికి లభించడం దుర్లభం.

శ్రీమతి సుబ్బరాయనుగారి చిట్లు

౧

పురుషులకే ఉపయోగము

శ్రీమతి పాలూరి సత్యకుమారిగారు

శ్రీమతి రాధాబాయి సుబ్బరాయన్ సతిగారు, పెంట్రర్ ఆపెంట్లీలో బహుశక్తి నిరోధకాన నము నుపపాదించు నున్నారు.

5 సం॥ పైబడి భార్యభర్త ఒకరినొకరు విడిచియుండిరని యజ్ఞపై పురుషుడు పరిహారమియ కయై పునర్వివాహకారము బొందుననియు నిందుగలదు. యీ చిట్లు శ్రీలక్ష్మణుని పురుషులకే చాల ఉపయోగముగ నున్నది. భార్యయందు యిష్టము లేనిచో యేదో ఒకవంక బెట్టి పరిహారమియ నిష్టములేక పుట్టి నింటికీ భార్యను పంపిలేసిన 5 సం॥లైన పిమ్మట నువాయాసముగ వివాహమాడవచ్చును. అప్పుడు యీ చిట్లు ఆతనికి వర్తించదు. దుష్టపురుషునకు భార్యను ఆయిదుసంవత్సరములు వదలియుండుట కష్టమైన పనికాదు. భర్తచే విడువబడి, ఎట్టి ఆస్తి యులేక ఆ శ్రీ చేయునది ఏమి? కాన పరిహార మియ నక్కరలేదనుట చాల అన్యాయముగా కన బడుచున్నది. ఆదియును గాక మనదేశమున శ్రీలు

భర్తను వదలి వివాహమాడ నిచ్చునంపడు.

ఇష్టమున్ననూ వారి యవ్వనము కొలదికాలము లోనే మొదటి భర్తవద్దనే వసింపిన ఆమె వానించు వారెవరి? సాధారణముగా మనదేశములోని శ్రీలక్ష్మణు 25 సంవత్సరములకే (?) మనుచు పుట్టుచుండుట మనము చూచుచున్నాము. అప్పు డామెకును, భర్తకును, చెడినదకొనుడు, భర్త ఆమెను విడిచి మరియొక శ్రీని వివాహమాడె ననుకొనుడు. అప్పుడు యీ అమ్మమ్మ నెవరైననూ వివాహమాడుదురా? నను పరిణయ మాడుమని ఆమె యడుగగలవా? అట్టి పుట్టింటివారు ఎవ్విధమైన కల్పమును యివ్వనిచో భర్తకట్టి ఆస్తి గాని లేవన్నచో, నీమె ఏమి చేయవలెను. ఈ చిట్లు ఆమె కెటుల సాయపడును? కావున ఆస్తిలేక, భర్త తీరగాడైన యదల జీవమునుండి 3-వ వంతు భార్యకు యిప్పించిన బాగుగా నుండును. చిద్దలన్న చో వారిపోషణ భారమంతయు భర్తయే వహించ యువనిమాడ కానించవలెను.

2

పురుషుల కవకాశమేరాదు

శ్రీమతి కాకులపాటి రాధానుందరమ్మగారు

ఇందు 5 సం॥ల కుదురని జబ్బుచే భార్య బాధ పడుచుండిన భర్త ద్వితీయవివాహమాడ వచ్చుననుట సమంజసముగ లేదు. వీలన అట్లు ద్వితీయవివాహ మాడ దలచిన దుష్టురుషుడు 5 గాదు 10 సం॥

లైనను భార్యబబ్బుకు పరిష్కార మందు యిప్పించక ఆమె దీర్ఘ సంకటపరురాలగునట్లే చేయును. భర్త సత్పురుషుడైనచో నిజముగా నామె వ్యాధి కుదు రనిచేయునచో ఆమె యిష్టమును దీసికొనియే పెండ్లా

దును. గనుక యీ నిబంధన విలువం దుండరాదు. దీని నుంచినచో పాదపని యొద్దవకు పోట్లు నువ్వి నట్టి ఆశేతులు ఇవ్వమనే భార్యలను చావమోది ఆమె జబ్బుపడినచో నెట్లో యీ 5 ఏండ్లు గడసి విడచి పెట్టుదురు. అప్పుడామె గతియేమి? ఇక “5 సం॥ అన్యోన్య ప్రేమ లేకుండిన” అను విషయము కూడ బాగులేదు. ఆరవసంవత్సరము గ్రహములు మారి అన్యోన్య ప్రేమ కలిగి వారు సుఖింపకూడదా? “1 సంవత్సరము ఇతర పరిష్కారము కలిగియున్న” అనుటలో పురుషునకు ప్రస్తుతము లైసెన్సే యిచ్చి యున్నందున శ్రీ రుక్మా ప్రేమకొనకాలదు. ఇక శ్రీ విషయమై పురుషు డిట్టి అపవాదు తెచ్చుట కవకాశ మిచ్చుట మిక్కిలి విచారకరము. శిలవతియగు హిందూ శ్రీ యొన్నడట్లు చేయదు. చేయనివానికి చేయనేర్పుటయే యగును. కనుక ఇదియు బాగులేదు.

“జీవాశాగ్రము చెడినను” అనగా, చెడినప్పుడు చికిత్స చేయింపవలెను గాని విడిచిపెట్టుదురా?

“ఒకరివలన ఒకరికి ప్రాణహాని కలుగునప్పుడును” అన్నప్పుడు తప్పుక విడిచివలసినదే. ఎందుకన మూర్ఖులగు భార్యగాని, భర్తగాని తన యర్థశరీరమునే కోను కొన నుద్యుష్టలై నపుడు విడిగానుండి పరమావధిని సాధించుకొనుటే యొప్పును. ఇట్టితరి భర్తవలన భార్యకు తగు పరిహార మిప్పింపబడవలెను. భార్య దుంతగముచే భర్త వీడవలసి వచ్చుచో కోర్టువారు విచారించి దానిభర్తమున దానిని పరిహారమివ్వకయే తొలగింపవచ్చును. ఆ పిమ్మటనైన నది సద్భర్తవ

కలిగియుండ నేర్చుకొన నవకాశముండును. “భార్య యొక్క అన్యోన్యతవలన భర్త విడాకులు కోరుచో” అన్న మాట కూడ బాగులేదు. అట్టి వామనులకే పురుషుల కవకాశ మివ్వకూడదు. అట్లైన వారు జబ్బుతో నున్న భార్యలను సగక బాడరు.

ఇవి అన్నియు విశ్లేషించిచూడ నుబ్బిరాయన్ పరి విల్లు నీ క్రిందివిధముగ సవరించిన బాగుండునని నాయుద్దేశము.

“భార్య జీవితకాలములో భర్తయు, భర్త జీవిత కాలములో భార్యయు ఒండొరుల అనుమతి లేనిది ద్వితీయ వివాహమాడరాదు. కాని ఒకరివలన ఒకరికి ప్రాణహాని కలుగ నున్నదని ప్రబల సాక్ష్యమున్నపుడు నీవిలుకోర్టులో పీటిషన్ పెట్టి విడాకులు పొంద వచ్చును. అప్పుడు ఆ ప్రివి టిట్టి కోర్టువారికి యుక్త మని తోచు పరిహార మిప్పింపవలెను. దంపతులలో నెవరైన ముసలి అంటువ్యాధితో వీడింపబడుచున్న యదల కోగి గౌరవముగ జీవించాలిసంత పరిహార మిచ్చి విడాకులు పొందవచ్చును. భార్య అనుమతితో భర్త ద్వితీయ వివాహమాడి ఆమెను తిన్నగా చూడ విచో తొలిభార్యకు తాను ద్వితీయవివాహమాడు నాటినున్న నగలన్నియును, ఆమెకు ఆమెవిడ్డలకును తన యావదాస్తిలో సగభాగమును ఇచ్చి విడాకులు పొందవచ్చును. ఆ ప్రి యేమియు లేక నిత్యబిర్యము తెచ్చుకొను కులీవాడుగాని, జీతగాడుగాని అయి నచో తెచ్చుకొనుదానిలో సగభాగ మామె కిచ్చు చుండవలెను.”

3

మ హా వ కార ము

శ్రీమతి జరుగుమిల్లి రామాబాయమ్మగారు

శ్రీమతి నుబ్బిరాయనునతి భర్త మాయని, లండనును నిక్కింకగానుండవచ్చును, యావజ్జీవము శ్రీలు నిర్భయముగా బ్రతుకవచ్చును. తల్లితండ్రు పిల్లకు నుఖముండదని ఎటులనో సామ్యము సమహర్షి

శ్రీమతి సుబ్బరాయనుగారి విల్లు

అల్లునకు కట్టుమిద్ది వివాహముచేసి పిల్లను కాత్తురము నకు పంపిన, తమవిడ్ల ఎంతయో, నుఖపడునని గంపెడు ఆకతోనుండు సమయమున, వాని కేసో దుర్మర్తి త్తుట్టి మామగారు గొప్పగాయున్నచో, “కారు” ఇవ్వమనియో, లేక ఇంకోకటి కోరియో, ఇవ్వకున్న, పిల్లను చవలిచేసెనని తెదరించి, చివరకు భార్యను విడచి తేలొకపిల్లను పెండ్లియాడి ద్రోహమునర్పట మనము కనులార చూచుచున్నాము. ఇటీవలననే గౌరవకుటుంబమునకు చెందిన ఒకయెవకుడు మామ గారు తనకు లండనుపోవుటకు సొమ్ము ఇవ్వలేదని ఆ పిల్లనువదలి పెద్దలు ఎంతరుచెప్పినను వినక పోలీసు బందోబస్తుతో వివాహమాడెను. ఇట్టి అన్యాయమును తొలగించి దేశమునకు ఈచట్టము మహాపకారము గావించును. ఇట్టి చట్టములున్నగాని అకాపాతకులగు

భర్తల అర్హతముల దౌర్జన్యము, నిర్దయ, పాపభీతి రాహిత్యమును తొలగవు. సంఘము బాగుపడదు. ఈ చట్టమున్నచో దుష్టులు బంకకమానరు. అప్పుడు అడ విడ్డలను కొంత కాంతి నుఖము లేర్పడగలవు. ఈ చట్టమును కాననసభ్యులందరును ఇండియా ఆసెంబ్లీలో ఏకగ్రీవముగా ఆమోదించి వారీలోకముయొక్క కృతజ్ఞతను చూరగొనెదరుగాక. సంఘమునకు ఈ చట్టమున్నగాని, భర్తల నిరంకుశత్వము, అక్రమము, దయారాహిత్యము అడుగుంటువు. ఎన్ని కుటుంబ ములు లోలోపల భర్తల అక్రమముచే కృంగి కృంగి మ్రగిపోవుచున్నవో ఆ పరమాత్మునిచే ఎరుక. ఈ విల్లును తెద్దిన సుబ్బరాయను పతిగారికి సభ్యులంద రును చేయుత నొసగెదరుగాక.

౪

హెచ్చరిక

శ్రీమతి పంగులూరి రాజ్యలక్ష్మమ్మగారు

శ్రీమతి రాధారాయ సుబ్బరాయన్ సతిగారు పెట్టెనున్న ‘బహుపత్నీవివాహనిరోధపు’ విల్లు విష యముపై సోదరికుటుంబ అభిప్రాయము కావలసి యున్నది. అందుకొరకు ఇదివరకే గృహలక్ష్మీ మన కొరకు దండోరా చేసియున్నది. కాని మన శ్రీ సంస్థలు విద్రుతుండి మేల్కొని మన భవిష్యత్తు నను సరించి జరగజోవు పనిని చక్కగా ఆలోచించి ఈ పత్రికాముఖమున తెలియపరచుట అవసరమైన పని యైయున్నది. ఈవిల్లులో (4) (ఏ) సెక్షన్ ప్రకారము 5 సంవత్సరముల కాలము రోగము నయము కాని హేతువువలన రెండవ వివాహము చేసినాన వలసినవచ్చునప్పుడు పురుషునికీ ఆ స్త్రీలేనిరొ ప్రధమ భార్యను పోషించు బాధ్యతతో రెండవ వివాహము నకు కోర్టువారు అనుమతి ఇవ్వవలెను అని ప్రత్యేక ముగ ప్రావైజో (2) కలుపవలెను. ఏలననగా ఎట్టి

ఆస్తిలేక రోగపీడితులయిన అశేకమంది స్త్రీలు కలరు. వారలలో చాలామందికి రోగమునకు ముఖ్య కారణము వివాహము, అందువలన సంభవించు కాన్పులు. ప్రస్తుతము అట్టిస్థితులలో సంఘకట్టు బాట్లకు లోబడిలయినా పురుషుడు విచ్చమెత్తి రోగ పీడితురాలగు భార్యను ఏదోవిధముగ పోషించు చున్నాడు. ఇకముందు చట్టముప్రకారము అట్టి బాధ్యతలేకుండా రెండవ వివాహమునకు అనుమతి పొందినచో రోగపీడితురాలగు ప్రధమభార్య గతి అతికష్టమగును. మనదేశములో అట్టి దిక్కులేనివారి పోషకార్థము ఎట్టి వసతులున్నూ సర్కారువారివలన గాని, సంఘమువలనగాని ఏర్పాటు చేయబడియుండ లేదు. విల్లులోని మిగతా విషయములన్నీ మనకు అనుకూలముగ నేయున్నది.

గ

పురుషులకే వర్తించవలెను

శ్రీమతి డి. భారతదేవిగారు

శ్రీమతి రాధాబాయిగారి బిల్లువలన దేశములో నపుడే యాందోళన ప్రారంభమైనది. ప్రస్తుత మీ బిల్లు “బహుపతి బహుపత్ని నిరోధక కాసనము” అని వ్యవహరింపబడుచున్నది. పై పేరును చూడగ నే యీ చట్టము విచారణచట్టముతో నవిభాజన సంబంధ మేర్పరచుకొనుచున్నదా? యను సందేహము గల్గును. విచారణచట్ట మునుబోనుండి బహుపతులను బొందుదున్న పద్ధతి హిందూ శ్రీలలో నున్నప్పటి గదా బహుపతి నిరోధన కాసన మవసర మునదా? శ్రీ విశంకూర్వాహమే నీ మేధింపబడు నీ దేశములో బహుపతి నిరోధనకాసన మొందుట? శ్రీలుగూడ పురుషులలో యిచ్చవచ్చినట్లనేక వివాహము లాడు చున్నచో వ్యాయమే గాని యిచ్చ డీ బిల్లు హస్త్యా స్పదముగ నున్నది. కావున “బహుపతి” యను మాటను తీసివేసి “బహుపత్ని నిరోధకకాసనము” అని వ్యవహరించుట సమంజసము. యిది శ్రీలకు వర్తింపజేయరాదు. శేవలము పురుషులకే వర్తింప జేయు టుచితము. వ్యాధిచే బాధనందను వారికి యావధివేదనముగాని యాశోగ్యవంతులకు కాదు గదా? సంతానవతిగాదనియో, మారుగారు కోరిన ద్రవ్య మొసంగలేదనియో, రూపవతిగాదనియో స్వల్పకారణముల పురస్కరించుకొని భార్యల విడ నాడి వారి నిక్కట్లల తెట్టుచున్నవారు పురుషులే గాని శ్రీ లెవ్వరును పురుషుల నిట్టి కష్టముల పాలే యుట లేదుగదా?

ఈ బిల్లు శ్రీల కుపయోగకారి యైనట్లు గవ్వట్లు చున్నను పురుషులకు లాభ కారిగా నున్నది. యిదివర లో శే కారణముచేత భార్యను వడదీసినను యామెకు

మనోవర్తి నొసంగవలసిన బాధ్యత భర్తకు గలదు. యీ బిల్లువల్ల నిక నా బాధ తొలగి సులభముగా భార్యను త్యజించుటకు మార్గ మేర్పడుచున్నది. యిందులో చేర్చబడిన నిబంధనలే నీటికి కారణము. యీ నిబంధనలు చాలా సంబంధముగా నున్నవి. అయిదేండ్లు వ్యాధివీడితరుగు భార్యను విడనాడుట పురుషులకు సులభమే గాని అయ్యది మెచ్చుకో లగిన యుక్తమకార్యము గాదు. అయిదేండ్లు గాదు పది పన్నెండేండ్లు వ్యాధివీడితరు తదుపరి యాశోగ్యము బడసి సంతానవతులైన శ్రీ లెందరో గలరు. అట్టి సందర్భములలో నామెను విడనాడుట వ్యాయమని యెవరని చెప్పగలరా? హిందూధర్మకాన్త మట్టి యీక్రమ కార్యమున కొప్పకొనలేదు. యిక శ్రీల విషయ మాలోచించినచో శే భారతయువతయు పై కారణమువల్ల భర్తను విడనాడ సాహసించదు. శోగ గ్రస్తుడై యున్న భర్తను మిగుల శ్రద్ధతో యుపచరించును గాని వివాహము రద్దు గావించుకొని వేరొకనిని చేపట్ట దలచునా?

క॥ నమవడి కొలుకు గాన్నను

బడుగైన కురూపియైన పామరుడైనవా

జరుడైన శోగియైనను

విడుచుట మర్యాదగాదు విధు నంగనకుళా.

యినెడి యార్యధర్మము ననుష్ఠించెడి భారతశ్రీల విషయములో నీ మిసహాయిత్ర మిగుల హస్త్యాస్ప దమే గదా? అయితే శ్రీ లెల్ల రిట్టి ధర్మానుష్ఠాన తత్పరులేనా? యిది ప్రశ్నింపవచ్చును కాని మహా తిక మువ్వీస మట్టివారు గలరని చెప్పటలో నతి శయోక్తి లేదు. యిక నితరుల విషయమై చెప్పు

వక్రములే లేదు. అట్టివారు తమ శ్రేణిలో చేర్చు నట్లులుగాను గదా? అట్టి వ్యర్థా వివరములే చట్టము నిర్బంధింపలేదు. యే కావనము సరిదిద్దలేదు. పాపభీతి లేనివారికి చట్టభీతి యే? ఇక రెండవది యొకేంద్రు వరుసగా భార్యను విడనాడియున్నచో నామెను కాశ్యపముగా వదలివేయవచ్చును. అపు డామె శ్రమియు నష్టపరిహార మియు నక్కరలేదు. మొదటిదానికంటె మరి వింతగ నున్నది. అయితేంద్ర వియోగమాత్రముననే దాంపత్యము పరిత్యాజ్యమునకుచో హిందూ వైవాహికాచారమే నిం వార్హ మైనట్లు భావింపవగును. వివార్థవక్త యే యింగ్లండ్లో ఆమె రికాయో పెదలి కొన్నిసంవత్సరములు తిరిగి రావంత ముండి వచ్చిన వనరాకకై నిరీక్షించియున్న భార్యను విడచివేయుట యెట్టి నీతి? నిరంకుశాధికారులగు పురుషులు కొందరు భార్యయొడ విజమైన ప్రేమ లేక నిష్కరణముగా నామెను బాధింపుచు అయితేంద్రు విడిచియుండి తమపరి యే విధమైన నష్టపరిహార మియు కనే వివాహము రద్దు గావించుకొనవచ్చును. అట్టి వారి విషయములో నామెకు తగిన ధనము నొసంగి రక్షణ నొసంగునట్లు బిల్లులో సవరించుట ముఖ్యమగు విషయము. శ్రీల విషయము ఆలోచించినచో పై స్వల్పకారణమును నిరూపించుచు ఏ హిందూ భార్య యే తనకై తాను స్వయముగ భర్తను విడనాడుటకు నివిరోధోద్ధ ద్వారా వివాహము రద్దు కావించుకొనుట కేచ్ఛగింపదు, ఇక C, D గుర్తులు కల కారణముల

వల్ల భార్యను విడచుట కట్టి పరిహారములేదు. ఆవిష యమై ఏ విధమైన ఆక్షేపణ చేయబడదు. ఈ రెండు గుర్తులు కల కారణముల వల్లను శ్రీలు భర్తలను విడనాడ ప్రయత్నించినచో విఫలమౌదురు కాని సభ లులు కాలేరు. వ్యవహారదక్షులగు పురుషులు ఏ విధ మైన కూటపాక్ష్యముచేనైనను మిగుల కష్టతరమైన శేనులుకూడ నులభముగ తప్పకొనగలరు. కావున, వారు స్వల్పవిషయమును ఋణాపుపరిచినట్లు, శ్రీలు ప్రజల కారణమైనను ఋణాపు చేయలేరు. వారి కట్టి ఆవకాశములు చాలినన్ని కలవు. శ్రీలకు ఈ విషయ మై సరియైన పాక్ష్యముకూడ లభింపదు. కాన శ్రీల శ్రమియు లాభములేదు. ఇట్టి కారణములవల్ల ఈ బిల్లులో క్రిందను కనుపర్చిన సవరణ కావించుట అవసరము.

1. ఆనాలోగ్యకారణముచేత అయితేంద్రు కాని, ఏదేంద్రు కాని భార్యను విడనాడకొరరాదు. ఆక్షాణ తోలగింపవలెను. అయితేంద్రు వరుసగా భార్యను వదిలియున్న కారణమున ఆమెశ్రమియు నష్టపరిహార మివ్వకయే వివాహమును రద్దుచేసికొని పునర్వివాహ కారమును పడయుటకు నిరాకరింపవలెను.

ఇట్టి మార్పులతో బిల్లును ప్రజక పెట్టి పెంటనే ఆమలుకూడ జరిపినచో అనేక స్వల్పకారణములవల్ల భర్తలచే విడనాడబడి అవదలె అల్లాడుచున్న శ్రీ లోకమునకు రక్షణ ఏర్పడును. అట్టి అల్లొక్క చే నీడింప బడుచున్న మామగార్లుకూడ రక్షణ గలుగును.

౬

స వ రి ం చా లి

శ్రీమతి కందర్ప కమలకుమారిగారు

శ్రీమతి కాధారాయి బిల్లునందు చూపబడిన లేక పోవకులకు రిక్ష విధించేలాగున చేయాలి. ఏ కారణములేకనే ద్వితీయవివాహమాదు పురుషునికి శ్రీయు 5 సం॥ వ్యాధికి లోనైయుండుట ఆసంధ వము. ఒకవేళ అట్లున్నను భార్య నుభదఃఖములలో

పాల్గొనని భర్త ఎందుకు? ఆమె నుఖమును మాత్రమే ఆశుభవింది విడచుటకు ఆమె నిర్ణీతపరిమితి గాని, ఇంకాపుగాని కాదు. భార్యయు భర్తయు ఒకరి కష్టసుఖములలో ఒకరు తోడుగా నుండవలయుననియే మన హిందూధర్మము చెప్పుచున్నది. ఒకరికోకరు తోడువారైయుండనిచో అట్టిది దాంపత్యమే కాదు. ఇంకను భార్యయు భర్తయు ఒకరి నొకరు అర్థముచేసుకొనలేకనే ఇట్టి చిక్కులు వచ్చుచున్నవి. అట్లు అర్థముచేసుకొన్నవారల సంసారములు చాల అపదముగను నుఖముగను పెట్టును. కాని ఏ శ్రీమతియిన కుష్టు, మొదలగు వ్యాధులకు లోనైనచో అట్టిశ్రీమతికి తగిన పరిచరమిచ్చి ఆమె అనుమతికూడ తీసుకొని తిరిగి వివాహము చేసుకొనవచ్చును. 5 సం॥ బబ్బుగానున్నంతమాత్రమున ఆమెను విడచి తిరిగి వివాహము చేసుకొనవచ్చునని బిల్లువందన్నచో పునర్వివాహమాడే పురుషునికి ఈబిల్లు వర్తింపదు. పునర్వివాహము చేసుకొనకలచు పురుషునికి

5 సం॥ భార్యను విడచియుండు టాక కష్టముకాదు. 5 సం॥ బబ్బుపడినంతమాత్రమున పునర్వివాహము చేసుకొన్నచో తిరిగి ఆమె అనాగృహంతురాలయిన ఆమె గతి ఏమి? 5 సం॥ ఐదువరి అనాగృహముచే బాధ పడుచున్న శ్రీమతిగాని పురుషుడుగాని 5 సం॥ అనాగృహ ప్రేమలేనంతైన 1 సం॥ ఇతర సంపర్కము గలిగిన దేవానాగృహము చెడినగాని ఇరువురులో పెవలైన వివాహలిచ్ఛుటకు కోర్టులో అడ్డపెట్టుకొనవచ్చును. కోర్టుద్వారా ఆమె నగలు ఆమె కందనేతిబడును. ఒకచేత ఆమె తల్లిదండ్రులు వీడవారైనందున ఆమెకు ఏమియు పెట్టక పోవచ్చును. ఆమె అందముమహిమి ఆతడు వివాహముచేసికొని అందము తనివితీరాగ్రోలి ఆమెను అనానాగృహవరిగాచేసి తిరిగి తన బాధ్యత కోర్టుద్వారా తీసికేసుకొన కలచుచో ఆమె గతి ఏమి? ఆతడు ఉద్యోగిఅయిన మూడవవంతు ఇచ్చు నట్లు చేయాలి.

2

దీర్ఘరోగములకే వర్తింపవలెను

శ్రీమతి భూపతిరాజు వెంకమ్మగారు

5 సంవత్సరములు అనాగృహవారైన పునర్వివాహమునకు ఈచట్టము అనుమతించునని చెప్పటం కోసం నీయును.

ఒక దాంపత్యమున భర్తగాని భార్యగాని అనాగృహయైన ఒకరిమీద మరియొకరు విరక్తిపెట్టుకొని పునర్వివాహమున కవకాశమిచ్చు రీతి కాకించుట వ్యాయముకాదు. వివాహము భోగవిలాసముకొరకు మాత్రమే కాదు. తల్లిదండ్రులు తమ విడ్డూకు ఈడువచ్చి లోకపరిజ్ఞానము కుట్రంబవ్వనహార భార్య నిర్వహకత కలిగిన తదుపరి వివాహము చేయుచున్నారు. వారు ఒకరికోకరు సన్నిహితస్తేహముతో నుండి ఒకరికి వచ్చు కష్టములు మరియొకరు నివారించు

కొనుటకొరకై సహాయము చేయవలెను. అంతకాలమునకైనను అనాగృహ తనభార్య అనాగృహవారైనైతను తనకు అన్నివిధముల తోడ్పడుటకు అవకాశమున్నను భర్త కాపనముద్వారా సహనశక్తి కల్పించుటకు బదులు వానిని నిరుత్సాహపరచుటకు అవకాశమిచ్చు కాపనము ఏల? అనాగృహవారయగుటకు అవకాశములున్నప్పుడు భర్తయే పునర్వివాహము చేసుకొనిన భర్తకంటె తక్కువ బాధ్యతగల బంధువు లేనరు ఈమెకు అనాగృహవృత్తికి సహాయపడుదురు? కాన అనాగృహవృత్తి కవకాశములున్న అనాగృహ భార్యను వదలి పునర్వివాహమాడుట కవకాశమిచ్చుటకంటె దీర్ఘవ్యాధులు (మూర్ఛ, కుష్టు మొదలగునవి) ఉన్నట్లు

శ్రీమతి సుబ్బరాయనుగారి విల్లు

తెలియనివ్యవహారా వివాహము చేసినట్లైన ఆనయను ములందు మాత్రము పునర్వివాహము చేసుకొనుటకు అవకాశములుండవలయును. అటువంటి శోగులను కూడ తప్పుక ప్రభుత్వమే తన అధీనమందుంచుకొని నివారణకై ప్రయత్నించుచుండవలయును. ఏపురు ఘడుగాని ఏశ్రీగాని వివాహమయినది మొదలు చవిపావువరకు శోగితో జీవింతుట కష్టము. దీర్ఘ శోగితో నిరుత్సాహజీవితము విహవకరము కనుక ఆనయనుములందు మాత్రమే విడాకులచట్టము ఆవసరము. ఇదివరకు ఎన్ని చట్టములున్నను వ్యభిచార నిర్మాణ చట్టము, లంచగొండినిర్మాణ చట్టము ఉండినగాని శ్రీలకు లాభములేదు. శ్రీలకు పురుషులు సహాయముచేయరు. శ్రీల కష్టాలు చెప్పుకొనుటకు శోర్లుకు చెల్లితే పోలీసులు సమీప పెక్కుర్లు న్యాయాధికారులు లంచాలు పుచ్చుకొనుట మానభంగాలు

చేయుట నిందలు మోపుట పరిపాటైపోయినది. అందుచే శ్రీలు పురుషుల సహాయములేనిదే శోర్లులకు చెల్లదు. కష్టాలతో జీర్ణించిపోతున్నారు. ఆశ్చర్యకరముగాడ చేసుకొనుచున్నారు.

కావున న్యాయవిషయమున ఏ సంవత్సరములు కాల పరిమితి లేనివేని భార్య దీర్ఘ వ్యాధి పీడితురాలైనచో ప్రభుత్వము నాధ్యక్షత తీసుకొని విడాకుల కమిషనివ్యవస్థ వలెను.

కొంతమందికి వివాహమైన తదుపరివారిలో వారికి అభిప్రాయ భేదములు కలిగినను అనేక ఇక్కట్లులకు పాల్పడుచు జీవితము గడుపుకొనుచుండురు.

“దాంపత్యములో ఇద్దరకు అభిప్రాయభేదములు కలిగి ఇక్కట్లులకు పాల్పడు జీవితము గడుపుటకంటె సింహాదల ఇష్టప్రకారము తన పునరరమిచ్చి విడాకులు పొందవచ్చును” అని మార్పుటకూడ ముంది.

౮

ఈ చట్ట మేలావుండాలి?

శ్రీమతి పాకల రాజామణెమ్మగారు

ఇందులో కొన్ని మార్పులుండాలి. ఏవంటే

(1) భార్య విడుసంవత్సరాలు శోగిగా వుంటే, (2) విడుసంవత్సరాలు భార్యాభర్తలు విడచివుంటే, (3) సంవత్సరమునకు పైగా వ్యభిచారులైవుంటే, (4) ఆశోక్త్యానికిగాని, భద్రతకుగాని, భంగంకలిగించే ప్రకార ప్రవర్తన కలిగివుంటే సివిల్ శోర్లులో రుజువు పరచి వేరే వివాహానికి అధికారం తీసుకోవచ్చు.

(1) వ గుర్తుకు మాత్రం భర్త, భార్యకు పుట్టింటివారి కిచ్చిన కట్నం, వగలు, తన ఆస్తిలో మూడవవంతు ఆమెకు స్వాధీనం చెయ్యాలని వుంది. కాని తక్కిన వాటి కనీ లేవు. ఈకాలంలో పెండ్ల ఒకటికై తల్లి ఆమెటప్పటికే శోగిస్తులవుతున్నారు. ఆ శోగాలు ఆ జన్మాంతంకూడా వుంటున్నాయి. కొన్ని శోగా

లకు భర్తలే కారకులవుతున్నారు. అలాంటప్పుడు నిర్ధయగా వేరేవివాహం చేసుకోవడం న్యాయమా? వివాహమూడ వలదినవారి కది కారణమవుతుంది. మన భారతశ్రీలలో దీర్ఘశోగులుగానో, వంశ్యులుగానో వుంటే వారే వాళ్ల మీకు ముఖంలేదు. వేరే పెండ్లి చేసుకోవడని భర్తలని బలవంతపెట్టేవాళ్లున్నారు. ప్రాణం పోయేటప్పుడు భర్తను మళ్ళీ పెళ్లిచేసుకోమని చెప్పే సాధ్యములున్నాయి. అటువంటప్పుడు వాళ్లని కష్టపెట్టడమెంతకు? శ్మయ, కుష్టు మొదలైన నివారణకాని అంటుబాధ్యాలైతే వాళ్లని అడగించి తగిన సదుపాయాలు చేసి వివాహమూడవచ్చును. పురుషుడిలాంటి శోగాలు కలిగివున్నప్పుడు శ్రీమూడాపై విధంగా చేయవచ్చునని విల్లులో మన్నది. కాని యే

భారత శ్రీ కూడా, చట్టమున్నా భర్తను త్యజించలేదు. ఇక విడచివుండవలసిన అనేక కారణాల వల్ల జరగవచ్చు. పరిత్యజించవలసిన భర్త యొక్క కారణాలు నిరూపించి వెళ్లవచ్చు. కాని శ్రీ తన నిర్దోషిత్వాన్ని రూఢిపరచలేక పోవచ్చు. అప్పుడామె గతియేమి? భర్త లెంత ఆస్థానం చేస్తున్నా కిక్కురుమనకుండా రెండో కంటివారికి తెలియకుండా భరించే మానవకు లెంతయింది లేదు. పురుషుడెంత సాహసపైసా చేయగలడు. శ్రీ చేయలేదు. శ్రీలలో మాత్రము భర్తయం దిష్టమైతే, భర్తతో కాపురంచేయక పుట్టింట్లోనే వుండి వ్యభిచారిణి యని పేరుబడ్డ స్త్రీలు లేరని కాదు. ఉన్న మాటి కొక్కరు దొరుకుతారు. అటువంటి వడవడి గల స్త్రీని వేరము దుబైవనో పరిత్యజించవలసి వచ్చింది. కాబట్టి ఉద్యుత్తివలన గాని, భర్తయం దిష్టం

లేక కాపురం చేయక గాని విడచి వున్నపైతే వ్యాయాలయం ద్వారా రెండవ పెండ్లికి అనుజ్ఞ లేదు కోవచ్చును (1) వ గుర్తునందు నూదించిన కట్టుం, వగల అమెకు స్వాధీనం చేయవల్లు సవరింపవలెను. భార్యవొంది భర్తలు వీరొక స్త్రీతో భార్య యాచు చుండగానే పంతోషిస్తూవుంటారు. వద్దగా యింటి యందొక స్త్రీతో కాలక్షేపం చేస్తావున్నా ఆభర్త కుకూడా భార్యను పరిత్యజించి యవ్వనివాహం చేసు కొనే భర్తకు వర్తించు వ్యాయానాగ్రాహి వర్తించవలెను.

స్త్రీలందరు ధైర్యంతో పట్టు విడుదల శ్రమతి రాధాబాయి సరీమణికి సహాయం చేయవలెను. సమస్త భారత స్త్రీలను వుద్ధరించే చట్టం కాబట్టి స్త్రీలందరూ పుష్కలంతో ధైర్యంతో కార్యరంగానికి పురకాలె.

కోకిల

శ్రీమతి యం. శకుంతలా దేవిగార

- గీ. స్వాగతంబును నీకును నల్పుచున్న
గున్నమామిడి యందును గూరుచుండి
గోకిలా నీవు పాడగ గొంతునెత్త
దన్నయంబగు నుల్లముల్ తొండవించి.
- గీ. పెంచువారల బుద్ధులే పిల్లలకును
గలుగుననుటను నక్షరాలే గల్గజేసి
గాయకుండవే గాదులే కవివిగూడ
పాడు దవ్యక్త భాషలో పాటలేమొ.
- గీ. అందమంతగ లేదని యడలకమ్మ
వేద జకుడట లేవమ్మ వెట్టిబమ్మ
గుణములే కద లోకముల్ గొనును నిజము
గొంతు సవరించుకొనుమమ్మ కోకిలమ్మ.
- గీ. చిగురుదొడగిన మామిడి చెట్టు నీకు
బరగ సింహాసనంబై బ్రాహ్మ మెరయ
సాటిలేకుండ రాజ్యము సాగనిమ్మ
యెవరి వ్రాతల దెలియగా నెవరితరము.

కాశీ రమణి లు

శ్రీ జొన్నలగడ్డ సత్యనారాయణమూర్తిగారు

(చీకటిలో మహావ్రళయము)

అంతనటకు వడవడ వడకించు చలి ఏమైనదో! కొట్టలోని పెచ్చందనము మనసున కాముహూర్తమున నెంతో సుఖముగొలిపినది. త్రోవలో ఎంతో హైరానాసుపడి వచ్చితిని కావున నిమిషములో నిద్రపట్టినది. ఎంతసేపు నిదించియుంటినో ఎఱుగను. ఇంతలో అరుగు పొంత ఏదోకేక వినబడినది. నిద్దరలో గుండె నది చీల్చినది. చివాలునలేచి నిలిచితిని. ఎదుట నేమియుఅగపడలేదు. వికృతశబ్దముచేయుచు అరుగుమూల కొట్టలో బుడంకాయ దొరలుచున్నాడు. కేకవేసినది వాడై యుండదు. ఏదో బొబ్బవినియే భయముతో వాడు మూలమూల పొరలుచున్నాడని గ్రహించితిని. బొండా ఎదుటి అరుగుపై నిదించుచునే యున్నాడు. మఱెవ్వరును నాకందు కనుపింపలేదు. “ఏమిరా?” అని పిచికిని కదపితిని. నేను వానిని కదపుటయు, మరల వెనుకటికేక వినబడుటయు నొక్క పర్యాయమే జరిగెను. “బాబారే!” అని అటచుచు బుడంకాయ నన్నుగట్టిగ బట్టుకొనినాడు. వాని పట్టునుండి విడలించుకొనుటకుముందు మరల బొబ్బ వినబడినది. “భూత్! భూత్!” అని అటచుచు కొట్టలో తలదూర్చికొని వాడు మూలనక్కినాడు. మరలకేక! బొండాగాని మఱెవ్వరు గాని లేవలేదు. అరుగుమీదినుండి క్రిందికి దుమికి నలునైపుల దేజిచూచితిని. ఎవరో వ్యక్తి మెల్లమెల్లగా కొంతదూరమనుండి నడచిపోవుచున్నాడు. కేకవేయుచున్నది వాడే యనియూహించుచుండగా ఆతడు లొబ్బ పెట్టినాడు. పదియడుగులువేసి ఆతడట్లు అటచు చున్నాడు! వాడెవ్వడై యుండునో! దొంగకాదు కదా! దొంగయైనయెడల అటచుచు నేలపోవును? అందుచు నిముసముసేపు నిలుచుచు, ఇండ్లను పరీక్షించుచు మరల వాడు కదలిపోవుచున్నాడు. గస్తీతిరుగువాడని గ్రహించి, సంగతిని పిచికితో చెప్పి “భయములేదు పరుండు”మని ఆ దౌర్భాగ్యునిగుండె చిటపుచేసితిని. నిమిషములో వాడు మరల నిదించి నాడు. దొంగయైనను వానికంత అడలెందులకో! వానికడ మూటముల్లెలు మాత్ర మేమున్నవి?

మరల నరుగుపై చేరితిని. కాని నాకేక నిద్రపట్టినదికాదు. క్రిందికిదిగి పచారుచే యుచు నైశదృశ్యమును పరికింపసాగితిని. మరల శబ్దమేమియు వినబడలేదు. కొంతసేపు శిథిలమైన నిస్తబ్ధత మరల దొంటిసిక్కిరింపినది. తమతమ తావులందు అష్టదిక్కులు నిద్రించి నవి. అంతరిక్షమునుండి ఏదియోపక్షి సుషుప్తి మగ్గుమైయున్న విశ్వసామాన్యమును

పరిక్షించుచు నెగసిపోయినది. నిశాకాంతాయూరును తన యూరువునకేర్చి, జోకొట్టినది. ఇండ్లదాపుననున్న చెట్లు అప్రమత్తులై నిలిచిన పారావాండ్రవలె తోచినవి. అనంతశాంతి! వరుండిన పుడమిసాంపును, సారును నింగినుండి చుక్క-నెలంతలు రెప్పలువల్పుక చూచుచున్నవి. మానమూని అనిమేష లోచనములతో బరిశీలింపగలవా రెట్టి విజ్ఞానము వందగలరో! చుక్కల దృష్టాంతములు జిజ్ఞాసువులకెట్టి మేలిబంతులుకావు? ఒక్కచూడ్కి నవనిమిదను వేటొకచూడ్కి సంతరిక్షముమీదను నిబద్ధమొనరించినిలిచినపుడు హృదయ మానందపూరితమైనది. కడలేనిశాంతి మానసమునవిడిసినది. జలచరముల కడలిక నెలుగని కాసారమువలె పెరలలపుల స్వర్ణనందక నాశాంతి విరాజిల్లుచున్నది. ఆహా! ఆనందమునకును, అనంతశాంతికిని ఎట్టి చుట్టటికముకలదో! వీనిని తనమననన నిముచ్చుకొనిన చిత్తము సుధాకలశముపోలునదని వదించును. అమృతముపై దోమలు వ్రాలజాలనట్టిటి మానసమున దుశ్చింతలు వ్రాలజాలవు.

ఆ ముహూర్తమండే జగదీశుడు రమానతిగూడి జగతియందు విహారముచేయ నవతరించును గాజోలు! కన్నుల బడకున్న నేమి భగవతియు భగవంతుడును సమీపమండే కలరని సమీరమందత్తటికలుగు అపూర్వసంచలనమే చెప్పక చెప్పునుగదా! ఆహా! సర్వేశునకును, సమీరునకును నెట్టి నేస్తముకలదో! ఇరువురును అదృశ్యులే! కాని మనుజునకు ఆయువుయైనవారును, మానవ హృదయమున నద్భుతభావసృష్టి గావించువారును వారిద్వారే! హిల్లోలతరంగములం దీదుకొనివచ్చు దివ్యబాలయై సుందరభావము ప్రవేశమభిలషించి హృదయకవాటమును తట్టును. ప్రతనిష్ఠకై పూజాగృహమునజొచ్చుగృహిణివలె, కమలాకరమున తలముంచి గభీరధ్వానమున నాత్మవిస్మృతయగు పద్మినిపగిది, మధురముహూర్తమున శయ్యాగారమున బ్రవేశించు నగుమోము యిల్లాలులీల, ఎవ్వరులేని యదనుగని తీపిగునగునలందు వింతకబురులు తెలుప దివినుండి దిగివచ్చిన అచ్చరనెచ్చలి పోలుపున బూర్వోక్తభావము హృదంతరాళమునజొచ్చి ఆ మంగళముహూర్తమున సంతోహోయిగొలువను? కవిచంద్రులకును, మునిచంద్రులకును, మిగులగూర్చు ముహూర్తమిది! వీరి నయ్యమును, వియ్యమును కాంక్షించి భూతలమున వీరినిగలయ స్వర్గమవతరించు శుభముహూర్తమిది!

అరుగుమీది స్తంభమున కాసుకొని కూర్చుని రెప్పవల్పుక నిశ్శబ్దనైశదృశ్యమును పరిశీలించుచు, మనసున తనంతలాను తలనూపు భావసృష్టికలన ననల్పమైన హోయినందుచుంటిని.

ఆపుడెదుటి యరుగుపై నిద్రించుచున్న బోండా ఎవరితోనో పోరునట్లు పలవించి రెండుమూడుతూరు లిటునటుదొరలి గుట్టుపెట్ట నారంభించినాడు. క్రమక్రమముగ నది

హెచ్చుస్థాయి నందినది. సరిగ నా నిమిషమందే లోపలినుండి గుఱ్ఱువినబడినది. ఈతడును ఇంటిలోని యాడువారిర్వురును ముందుగనే కూడబలుకుకొని అపుడపుడు గుఱ్ఱుపెట్టుచుందురు కాబోలు! స్వప్నసృష్టిని చాలించి స్తంభముకడనుండి కదలి, మరల రొట్టపె నొడలు వాల్చితిని. నిరంతరాయమైన శబ్దము మనసునకు బాధ కలిగించునదేయయ్య విని! డికి నలవడుననియు పదపడి విరమించినపుడే అది యుండెనను భావము మనసునకు తట్టుననియు మనశ్శాస్త్రమున చదువుకొంటిని. తెల్లవారుపాటకు నీవింతశృతి ముగియదని తలచితిని; కాని మొదటివలె నది చెవిని బాధించినదికాదు కొంతనేపటికి సావము గుఱ్ఱు అడగినది. ఆమువ్వురు మరల గాఢ నిద్రబడియుందురు. మరల యోచనలో బడితినిగాని యోచన ఈమాటు నిద్దురలోనికి దారిదీసినది. మరల నేదియో భయంకరశబ్దము వినబడినది. గూబపై నెవ్వరో గట్టిగ చాచినట్లయ్యెను. “శ్రీహరి!” యని చివాలునలేచి నిలిచితిని. క్రొత్తవారెవ్వరు ఆగవడలేదు గాని కొంపలో గగ్గోలు అధికమైనది. “హా! హా!” అని యెఱచుచు, ఎంతోకష్టముతో బోండా లేచినాడు. అరుగుమూల బరుండి యుండిన బుడంకాయీ చివాలునలేచి, కనులుమూసికొని పోయిపోయి ఏలకో బోండాపై పడినాడు. ఒకరితో నొకకు ఏరావేళముతో పోరుచున్నారు. లోనున్న స్త్రీలును ఇట్లే డీకొనినట్లు వినవచ్చు అటపులవలన విశదమగుచున్నది. మనుష్య శబ్దములేకాక మత్తేవో వికృతశబ్దములు లోపలినుండి వినబడుచున్నవి! కొండొకపడి నిలిచినచోటునందే తొట్టు పడియుంటిని. ఈ యాకస్మికభీషణ సంఘటనము స్వయంభువుయైన బడబాగ్నివలె నేల విజృంభించుచున్నదో? ఏదో విభీషిక గృహమధ్యమున, పుట్టెనని మెలకువచ్చిన మరుక్షణమున గ్రహింపగలిగితిని గాని, అదెట్టిదో తెలియరాలేదు! ఒకపరి కొంపనడుమ చిచ్చంటుకొనినదనియు, ఇంకొకపరి వన్యమృగమో క్రూరసర్పమో పెనుభూతమో, భయంకరదస్యుడో పదనమున ప్రత్యక్ష యమలోకమును సృష్టించుచున్నదనియు యోచించి ఒక్కదాటున గుమ్ముముదరికి ఊటికి బలముకొలది తలుపుతట్టితిని. శబ్దమునకు లోపలి యల్లరి మఱింత యధికమైనది! తలుపు నెవ్వరును తీయలేదు. దానిని గట్టిగ బిగించి ఏదో రక్కసి ఒక్క రొక్కరిని నమలి మ్రొంగుచున్నది కాబోలు! ఇటు బోండా బుడంకాయలు పెనగులాడుచు అరుగుమీదినుండి గుఱాలున వీధిలోబడిరి. పోయి పొట్టి పొచికిని బరబరలాగి అరుగుపై గూలద్రోసి మరల డలుపుపై బాదితిని. తలుపు ఊడి పడినది. ఇంతలో ఇరుగుపొరుగు వారు పరుగెత్తుకొనివచ్చి కొంపలో ప్రవేశించిరి. బోండా అక్క, పెండ్లామూ ఒకరినొకరు కాగిలించుకొని రోదన మొనరించుచున్నారు. పిల్లలు ఎచ్చటి వారచ్చట గోలపెట్టుచున్నారు. “దొంగయేడి?” అని వచ్చిన పెద్ద మనుష్యులు వారిన గి వారినొక దరిశేర్పదొడగిరి. కొండలు దొడ్డివైపునకు పరుగులెత్తి

మూల మూలలను గలయజ్ఞాడ దొడగిరి. ఇంతలో అరుగుపై పడిన బుడంకాయి “తేలు! తేలు!”ని గోలపెట్ట పాగినాడు. చేతలాంతరుగొని ఒక పెద్దమనిషి అరుగును పరీక్షించినాడు; కుట్టినతేలు రొట్టలోదూరనని యూహించి దానిని దిగువకు త్రోసినాడు.

ఈసమయమందే ఎట్లో బయల్పెడలి పాపము బుడంకాయిని తేలు కుట్టినందులకు దుఃఖించితిని. అపరిచితుడైన వికృతమానవు డొకడు ఆకస్మిక యాతనముపాల బడుట గాంచి ఒకరిద్దఱు పొరుగువారు తేలును చంపి, బుడంకాయను చేతులమీద వేసికొని ఎదుటి యరుగుమీదికి గొనిపోయిరి. పాపము అభాగుని తేలు తీసముగ కుట్టియుండును. దుస్సహమైన బాధతో అతడు నిలపించుచున్నాడు. భయములేదని వానికి ధైర్యము చెప్పి, బోండా గృహమున ప్రవేశించి విషయ మరయపాగితిని. ఇప్పటికి అడువారు కొంత తెప్పిరిరి. కనులుమూసికొని, అజుచుచు డగ్గుత్తికతో నేదో పలుకసాగిరి. దొంగగాని, పిశాచముకాని, పాముకాని, అడవిమృగముగాని మూకగవడలేదు. సరియగు ప్రత్యుత్తరమునా యాడువారివలన పడయనేర మైతిమి. ఇల్లంతయు వెతకుచుంటిమి. అడుగు ప్రక్క బడిపోయిన బోండాను కొలది నిముసములనుండి లేవదీయుటకై కొందఱు విశ్వ ప్రయత్నములు చేయుచుండిరి. స్వతస్సిద్ధముగా చాల బరువైన మనిషి! అందును పెనగు లాటలో చివాలున వెలికిలబడినాడు! ఇంతలో లేవదలచుకొనక పడియే యున్నాడు! అతి కష్టమున ఆగంతువులు వానిని లేవదీసి అరుగుపై స్తోభముప్రక్క జేర్చిరి. ఒక పర్యాయము “దొంగ”ని, ఇంకొక పర్యాయము “దూడ”ని అతడు అజునసాగినాడు. చీకటిలో తనకును, బుడంకాయికిని ద్వంద్వ యుద్ధము జరిగెనని ఆతడు గ్రహింపలేదని, ఏదియో దూడయో, ఎవండో దొంగయో తన్ను మార్కొనెననియే ఆత డూహించె ననియు గ్రహించితిని. అంతరంగికముగ “అమ్మయ్యా!” అనుకొంటిని. పరస్థలమున అతిభయమిచ్చిన పెద్దమనిషి! వీనివల్ల నాటి యల్లరిలో నాయనుచరుడు బుడంకాయి ఆచరించిన విధమునకు దుఃఖావమానములతో అంతరంగికముగ దగ్ధమైపోతిని. కొంత అపచారము పొట్టి పిచికివలన జరిగెనని ఆతడుగాని మతెవ్వరుగాని గ్రహింపజాలనందుల కును, మాపరువునకు భంగము రానందులకును, సంతసించి ఈమాటయును ఆమాట యును చెప్పి, బోండాను కుదుటపఱచితిని. మెల్లగ నాతడులేచి గద్దద స్వరముతో లోని యూడవారిచేత చతికిలపడి మనుమరాలిని కాగిలించుకొని నిలపిందినాడు. మరల గొంత నేపండఱు పెద్దపెట్టైన నేడ్చిరి. “భయములేదు, ప్రాణములు దక్కినవి. ఎక్కడి పెట్టె లక్కడే యున్నవి. ఊరుకొను”దని పలుమాటలు చెప్పి ఎట్టకేలకు వారిని మేముజడింప జాలితిమి. అనంతరము నేను బుడంకాయియున్న చోటికిపోతిని. కాని పొంత గూర్చుని ఒకరు మంత్రము వేయుచున్నారు; ఇంకొకరు చికిత్స చేయుచున్నారు, ఒకరు నేనచేయు

మిస్. ఆనీ మాన్స్ఫీల్డ్

తిరువాంకూరు సంస్థాన కాంగ్రెసు పథ్యురాలు. ఆ సంస్థానమునందు వ్యాకంత్స్యోద్యమము ప్రారంభించి నప్పటినుండి అమితోత్సాహంతో పాల్గొంటూవుండే వారు. అందుచేతనే ఇటీవల తిరువాంకూరునందు జరిగిన ఆందోళనా ప్రారంభమునా డర్బారులు వీరి ఇంటిని దోచుకొన్నారు. (దోపిడిని గురించిన వివరాలు కానుపంచిలో ఉన్నాయి.) ఆందోళన ప్రారంభమైనపుడు వీరు ఖైదయ్యారు కాబట్టి జైలు లెప్పింది. వారిపుడు సంస్థానం ప్రతేకించగా రాజ శ్రోహపు ఉపవ్యాసము లిచ్చారని వారిని ఆరెస్తుచేసి జామీనుమీదమీదా విడుదలన్నది తిరువాంకూరు ప్రభుత్వము.

తాడేపల్లి గూడెం సరిహిత సమితివారి కారవ్యగంధాలయ ప్రవ వార్షికోత్సవము
క్రియతి గంధం అయ్యన్నరాజా వి.వి. యల్.టి., ఎన్. ఎల్.వి. వారి అధ్యక్షతను
జరుపబడిన సందర్భమున తీయబడిన ఛాయాపటము.

చున్నారు. కొంతసేపటికి రోదనముమాని బుడంకాయ లేచి కూర్చున్నాడు. తన కేమియు జరుగనట్లును, స్వప్నవ్రవంచముచుండి అపుడే లేచివచ్చినట్లును ఆత డగపడినాడు. “అదేమి?” అని వాడెదుటి యల్లరినిగుఱించి ప్రశ్నించినాడు. చికిత్స బలమో ముత్ర మహిమో పనిచేసినది. నిముసములో నాతడు బాగుపడినాడు. “ఎక్కడ కుట్టినదిరా తేలు? ఎంతవఱకు ఎక్కినది?” అని వానిని ప్రశ్నించితిని. జవాబులేదు. ఎక్కడ కుట్టినదో వానికి తెలియలేదు! పెద్దమనుష్యులు చికిత్స ఎక్కడ చేసిరో చావము! నాపొట్టి పీడికిని నేను బాగుగ నెఱుగుదును. నిజముగ పీచిని తేలుకుట్టలేదని గ్రహించుకొంటిని. కాని కిక్కురుముపక, బోండా యింటిలో ప్రవేశించితిని. అల్లటి ఇప్పటికి చల్లారినది. చావము బోండా అక్కమొగము కందిపోయినది. కొంతవఱకది గీటుకొని పోయినది! ఏలరో? “ఏమిజగెను అమ్మా!” అని ఆస్థూలకాయను ప్రశ్నించితిమి. మొగమును, అటకను చూపుచు “ఉటికెను! నన్ను సగము తినెను” అని ఆమె విలపింపదొడగినది. ఉటికిన దెవ్వరో? సగము తినిన దెవ్వరో? దీపపుబుడ్డి క్రింద బడియున్నది! ఇట్లు కలయ నెదుకగా మూలగదిలో క్రోధోన్మత్తములైన రెండుపిల్లు లగనడినవి. పెనగులాడుచు, అటకమీదినుండి ఆకస్మికముగ నవి నిడుండుచున్న బోండా, అక్క వదనారవిందముపై పడినవని, దీపముబుడ్డి మీదినుండి యవి దుమికిపోవుటచే అది దొరలిపోయినదని, తోడన చీకటిలో నీ మహాప్రళయము సృష్టియయ్యెనని గ్రహించితిమి.

గానకళ

శ్రీ గాలిసెంచల సరసింహారావుగారు
మ్యాజిక్ డెక్కర్

నందీశ్వరి - ఆదితాళము

ఆరోహణ :	స రి మ ద ని స	}	స రి మ ద ని స (గ)
అవరోహణ :	స ని ద మ గ రి స		,, చ శు చ కై,, (సా)

22-వ మేళకర్తయగు “ఖరహరప్రియ” యందు జన్యము

ఔడవ పాదవము :

వ్రేలికి నాలుగుఅక్షరముల చొప్పున ఘోరముండి మూడుఅక్షరములు క్రిందికాలము
త్రోసి పాడుకొనవలయును.

పల్లవి. మనసా! వృధా - గరువమేలనే?

మహారాజెయైన - మనుజుండే గాదా!

మనసా!

అనుపల్లవి. మమత భేదరహిత - మాశ్వులై నవారి
మనసే నాక్షిగాని - మహిని వేరుకలదే॥

మనసా॥

చరణము. ధరణిలోన తాము - తనరియుండు వజ్రకే
తనయు లా పులమ - తలచి కాన లేరు
మహిని వెతకిచూడ - మహిమ వేరు కలదే ?
మదిని వెంకటేశు - స్మరణమొకటే గాక॥

మనసా॥

పల్లవి. . . . :	సరిమా , , , మా		రిమగరిసా సా		రిసనిదానీ
:	మనసల , , , వృ		ధలలలలల గ		ర్యమేవదీలా
సరిమాగరి :	సరిమదనిస నిదమా		రిమగరిసా సా		రిసనిదానీ
శివదీవి :	మనసలలలల లలవృ		ధలలలలల గ		ర్యమేవదీలా
సరిమాగరి :	రిమదనిసరి నిదమా		రిమగరిసా సా		రిసనిదానీ
శివదీవి :	మనసలలలల లలవృ		ధలలలలల గ		ర్యమేవదీలా
సరిమాగరి :	రిమదనిసరి గరిసనిదామా		రిమగరిసా సా		రిసనిదానీ
శివదీవి :	మనసలలలల లలలలలల వృ		ధలలలలల గ		ర్యమేవదీలా
సరిమాగరి :	రిమ దనిసరి మగరిస నిదమా		రిమగరిసా సా		రిసనిదానీ
శివదీవి :	మనసలలలల లలలలలలలలవృ		ధలలలలల గ		ర్యమేవదీలా
సరిమాగరి :	రిమదనిసరిమగరి రిసనిదామా		రిమగరిసా సా		రిసనిదానీ
శివదీవి :	మనసలలలలలలలలలలలలలలలలవృ		ధలలలలల గ		ర్యమేవదీలా
సరిమాగరి :	రిమా మాదాదా		నీ,దా,మద		నీదామాగా
శివదీవి :	మహారాత్ర		యై,వా,మల		మాదాండా
రి,సా :	రిమా దని సాసా		నిసనిదా మద		నీదామాగా
గా,దా :	మహారలలలల		యైఇఇఇ మల		మాదాండా
రిగా,సా :	రిమా దనిసరిసరి		నిసనిదా మద		నిసనిదమాగరి
గలదా :	మహారలలలలల		యైఇఇఇ మల		మాదాండా
రిగాసా :	రిమమా దనిసరిమగరిసరి		నిసనిదా మద		మదనిసరిసరిమగరి
గలదా :	మలమా రలలలల లలలలలల		యైఇఇఇ మల		మాదాండా
రిగాసా :	సరిమమద నిసనిదమా		రిమగరిసా సా		రిసనిదానీ
గలదా :	మనసలలలల లలలలలల		ధలలలలల గ		ర్యమేవదీలా
సరిమా, :					
శివదీ, :					
(మనసా వృధా గర్యమేలదే)					
. . . :	మమమా దనిసాసా		సససా , , సా		రిసనిదానీ
	మమత భేదర		రహిత , , మా		శ్వులై ఇతర

సా,సా, :	మమమా దనిసరిగరి	సససా ,, సగ	, రిసనిదానీ
చా,రీ, :	మమత థేఎఎదళ	రహిత ,, మల	మ్యులై ఇతన
సా,సా, :	మమమా దనిసరిమగ	రిససా ,, సస	గరిసనిదానీ
చా,రీ, :	మమత థేఎఎదళ	రహిత ,, మల	అమ్యులై ఇతన
సా,సా, :	మమమా దనిసరి మగగరిసారీ	సససా ,, దనిసరి	మగగరిసా, సనినిదానీ
చా,రీ, :	మమత థేఎఎఎ ఎఎఎదళ	రహిత ,, మలలల	అలమ్యులై ఈఇఇఇతన
సా,సా, :	సససా నిసనిదా	దా,మా, మద	నీదామాగా
చా,రీ, :	మననీ సలలక్షి	గా,నీ, మహి	నీశేవరు
రిగాసా, :	సససా నిసరి నీ	దనీదా, మద	నిసనిదమాగా
కలాదే, :	మననీ సలలక్షి	గలనీ, మహి	నిఇవెవరు
రిగాసా, :	సససా దనిసరి మగరిస సారీ	సనీదా, మద	మదనిరి సనిదమగరి
కలాదే, :	మననీ సలలలలలలలలలక్షి ఈ	గలనీ, మహి	నిఇఇఇ వేఎఎవరు
రిగాసా, :			
కలాదే, :			

(మనసా వృధాగర్వమేలనే)

, , , :	మమమా దా ,, దా	దనీదా, మద	నీదా మాగరి
	ధరణీ లా ,, వ	తలమూ తన	రీయంతుడి
రిగాసా, :	మమమా దనిసాసా	నిసనిదా మద	నిసనిదమగగరి
వరకే, :	ధరణీలోపక్షి	తలలమూ తన	రిఇయంతుడు
రిగాసా, :	సగారి పనిదానీ	సససా సరి	మామా ,, మా
వరకే, :	తనాయలలలలలలలల	లమచు రల	చికా ,, వ
రిమగారీ, :	సగారి పనిదాదని	సససా సరి	మా సరిమద నిదమా
శేవీయ :	తనయలలలలలలలల	లమచూ రల	చీ కలలలలలలలల
గరిమగరి :	మమమా దనిసాసా	సా, సా, సగ	, రిసనిదానీ
శేవీఎయ :	మహిని వెలతకి	చూ,దా, మహి	, మవేవరు
సససా, :	మమమా దనిసరిగరి	సా,సా, సరి	మగరిసనిదనీ
కలదే, :	మహిని వెలతలకే	చూ,దా, మహి	మల వెఎఎయ
సససా, :	సససా నిసనిదా	దా,మా, మద	నీదామాగా
కలదే, :	మనిని వెంక	తే,మా,స్మర	ణ మొకటె
రిగాసా, :	సససా నిసరినీ	దనీదా, మద	నిసనిదమాగా
గలక, :	మనిని వెంక	టేవరు, స్మర	ణల మొకటె
రిగాసా, :			
గలక :			

(మనసా వృధాగర్వమేలనే)

:	సరిమాగరిమదమ	దానిమదని దని	సానిదనిసరిస
గరిసమగరి :	సనిదనీ గరిసనిద	నిసాని దనిస రి	సనిదమ సనిదమ

(మనసా వృధాగర్వమేలనే)

పుష్పచయము

రెండుతలల మనిషి

మానవప్రపంచంలో ఒకమనిషిని పోలిక మనిషి ఇంకొకడువుండడు. వ్యక్తికి వ్యక్తికి మధ్య ఏదో భేదం వుండితీరుతుంది. ఇదే పెద్దవిదిత మనుకుంటూన్న మానవులకు సృష్టిలో మరివిదితమైన సంఘటనలు గోచరిస్తుంటాయి. మన గంగమ్మ, గౌరమ్మ అనే కవల పిల్లల విషయం సృష్టిలో విదితసంఘటనగాక మరే మిటి? ఇద్దరికీ వేరువేరు తలలు వేరువేరు చేతులు, వేరువేరు భాకులు; నమంమూత్రం కలుసుకొనివుంటుంది. ఈ విచారక సృష్టికి కారణం ఇంద్రియాణువు సక్రమంగా విద్విష్టం గాకపోవడమే నంటారు శాస్త్రజ్ఞులు. మన గంగమ్మ, గౌరమ్మలు ఇటీవల జరిగిన పారిస్ ప్రవర్తనలలోకూడా పాల్గొన్నారు. వారి విషయ మేమైందో, వారిమీద శాస్త్రజ్ఞులేమైనా పరిశోధనలు చేస్తున్నారో లేదో తెలియదుగాని, మాస్కోనుండి ఇదే విధముగా విచారక కవల పిల్లలు ఒకరికొకరు కరుచుకొని పుట్టారని వార్త వస్తున్నది.

ఈ కవల పిల్లలు పుట్టి ఇప్పటికి సరిగా ఏడాదైందట! మాస్కోలోవున్న ఆర్ యూనియన్ ఇన్ స్టిట్యూట్ లో ఆ కవల పిల్లలమీద కారీంక శాస్త్రజేత్రులు పరిశోధనలు సాగిస్తున్నారు ప్రస్తుతం.

ఆ ఇద్దరిలో ఒక పిల్ల వేరు ఇరివా, రెండో పిల్ల వేరు గాలియానా. ఈవిధంగా ఒకరికొకరు కరుచుకొని పుట్టిన కుమవులు అట్టికాలం లేదనివరకీ, పుట్టిననే చచ్చిపోతారని అంటారు తెలివినవారు. ఇరీ

నాకు, గాలియానాకు వేరేవేరే తలలు, చేతులు, రొమ్ములు, వేరేవేరే పాట్లు, వున్నాయి. రక్త ప్రసరి మూత్రం ఇద్దరిలోనూ ఒకేవిధంగా వుంటుంది. పొత్తికడుపు, రహస్యంగానూ మూత్రం వేరువేరుగా లేవు.

సోవియట్ రష్యా ను ప్రసిద్ధ కారీంక శాస్త్రజేత్రులు డి. ఎన్. మెరెస్కిన్, పి. కె. ఆనోష్కిన్ అనే వారిద్దరూ ఆ కవల పిల్లలను పుట్టినప్పటినుంచీ శాగ్రతగా పరిశీలిస్తువున్నారు. మొత్తంమీద పరిశోధనలవల్ల యేమి తేలింది అంటే ఆ కవల పిల్లలిద్దరికీ యెవరి బాధ వాళ్ళదీ, యెవరి ఆకలి వాళ్ళదీ అని, మొట్టమొదట ఆ ఇద్దరిలో ఏ ఒకరికైనా బాధ కలుగజేస్తే రెండో పిల్ల పీలవునునా అని పరీక్షించిచూచారు. ఇరీనా తలమీద నూచిలో పొడిచి చూచారు. ఇరీనా కత్తున కేక పెట్టింది. గాలియానా ఈయంగా అడుగుంటూనే వుండిపోయింది. ఏ బాదైనప్పటికీ ఎవ్వరూ పెంటర్ నర్స్ ను పిల్లమలో ప్రారంభమవుతుందన్న సిద్ధాంతాన్ని నై అంకం దుజువుచేస్తున్నది. నూచి గుచ్చడంవల్ల ఇరీనా నర్స్ కి సిస్టంమూత్రమే చేరింది

దమ్మ మాట. ఇకపోతే ఆకలివిషయం! ఈవిషయాన్ని పరిశోధించడానికి శాస్త్రజ్ఞులు ఇరీనాకు మాత్రమే ఆహారం పెట్టి గాలియానాకు మానేశారు. ఇరీనా హాయిగా నిద్రపోయింది. గాలియానా ఆకలి బాధకు తాళలేక నిలగిల్లాడింది. ఇంతకు పూర్వం ఆకలిండుకు వేస్తుందని ప్రబుద్ధ రక్తానికి ఆహారం కావలసినదని నమ్మడల్లా ఆలివేస్తుందని సిద్ధాంతీకరించేవారు పెద్దలు. అదంతా తప్పుని కేవలం వర్సస్ సిద్ధమే ఆలివీ కారణమని ప్రాంతంవల్ల స్పష్టమవుతున్నది.

ఇక నిద్ర విషయం! కవల పిల్లలిద్దరూ ఏ పిల్లకు ఇవ్వమొచ్చినప్పుడు ఆపిల్ల నిద్రపోతుంటే గాని, రెండో పిల్లతో వంతు తేనేలేదు. ఒక పిల్ల హాయిగా నిద్రపోతోంటే రెండో పిల్ల హాయిగా మేల్కొనితే వుండవచ్చు. ముప్రసిద్ధ ఫ్రెంచి కారిక శాస్త్రజ్ఞుడు పీరాన్ కరీరంలో మత్తును కలిగించే విషవదార్థాలు చేరడం వల్లనే నిద్రవస్తుందనే ఒక సిద్ధాంతాన్ని కనిపెట్టి దానికి ప్రచారం చేశాడు. ఈ కవల పిల్లలమీద చేసిన పరిశోధనవల్ల ఆ సిద్ధాంతం తప్పుని తేలిపోయింది.

రక్తంలో విషవదార్థాలు చేరడంవల్ల నిద్ర వచ్చేట్టయితే ఒకే రక్తస్రావం కలిగిన ఈ ఇద్దరు కవల పిల్లలూ ఒకేసారి నిద్రపోవాలి కదా? ఎవరి ఇవ్వమొచ్చినప్పుడువారు నిద్రపోవడం ఎలా సంభవిస్తుంది?

ప్రధానమైన మనో ప్రవృత్తుల విషయాన్ని గురించికూడా కొద్దిగా పరిశోధించారు. కరీరంలో నిద్రం తరం ప్రవహిస్తూన్న కొన్ని రసాయనిక ద్రవ వాయువదార్థాలవల్ల మానవుల మనోరేఖలు ఏర్పడుతుంటాయని కొందరి వాదన.

అది తప్పుని ఈ కవలపిల్లలవల్ల తేలిపోయింది. ఒకే కరీరాకరం, ప్రత్యక్షంగా ఒకే విధమైన రక్త ప్రసరణీకల ఈ ఇద్దరి కవలపిల్లల ప్రవృత్తులు వేరువేరుగా వున్నాయి. దానికి నిదర్శనంగా! ఇరీనా పెద్దగా కేకలు వేస్తుంది. గాలియానా సాత్విక శిశువు; ఇరీనాకు చిరాకు, కోపం—గాలియానాది శాంతస్వభావం.

ఇవన్నీ చెప్పినప్పటికీ పాతకులకు ఒక అనుమానం కేయవచ్చు. ఒక పిల్లకు ఏదైనా జబ్బుచేసిందను కొండి—రెండోపిల్ల విషయమేమిటి?

గాలియానాకు తలమీద కురుపు ఒకటి చేసింది. అక్రమపు ఫలితం ఇరీనామీదా యే విధంగా పరిణమిస్తుందోనని పరిశోధకులు బహుభాగ్రతగా నిర్ణీంచి చూశారు. చివరకు ఇరీనాకు కూడా తలమీదనే కురుపు చేసింది. ఒక పిల్లకు కొంచెం జ్వరం తగిలితే రెండో పిల్లకుకూడా తగిలింది.

వైద్యశాస్త్రాభివృద్ధికి ఈ పరిశోధనలన్నీ ఎంతయినా సాయపడలేవని శాస్త్రజ్ఞుల నమ్మకం.

—ప్రజాబంధు.

అందరికీ నమ్మకమే

ప్రస్తుతము టీయొక్కు గుణములు అందరికీ తెలిసిన విషయమే. పూర్వకాలమున మన భారతీయులు కూడ టీ విలువ తెలిసికొనియుండిరి. 'సాలిగామనిఘంటు భూమణ'మున వైద్యశ్రుద్ధమందు, 'టీ కరీరము నందు ఉష్ణము కలిగించును. శీఘ్రకాలములో మేలనిపించును. ఆకలి కలిగించును. జీర్ణశక్తినిచ్చును. మైకము నివర్తిగావించును' అని ఉన్నది. ఆయుర్వేదమందు టీకి నాలుగు పేర్లుగలవు. పిల్వమూరి, గిరివిద్, మ్యామపిరని, అటనిడ్రి.(?) 'టీ దగ్ధమ బావును. చెమటను గలిగించును ఆకలి గలిగించి రోహమునకు శక్తినిచ్చును.'

ఈనాడు టీని ముందుగా ఉపయోగించవలయునని. దినవ్యసనమయినది. ఆయుర్వేదము, అంగ్లశాస్త్రము పరికించినప్పుడు దీనిలో మేలుతప్పుక యెవగూడును.

తీర్థము పానీయములనుగూర్చి తర్కించుచు డాక్టరు జి. రాన్ లింగ్ చ్, లాన్ సెటులో "వైద్యశాస్త్రములో టీ, కాఫీ వీటిలోనుండి కాఫీక బంటికి చురుకుదనము నిచ్చుచున్నది. దానిని త్రాగువారు సదా చురుకుగాను కులాసాగానుందురు. మందమకులకు దీనిని మించినదిలేదు" అని వ్రాసినారు.

పుష్పచయము

శ్రీలు చేయలేనివి !

‘పురుషులగా మేమా చేయగలుగుతాం’ అని శ్రీ లవకుశేపములు చాలావున్నాయి—నిజంగా వారని చేయగలిగేవారే—అయితే ఏ కారణంచేతనో వారు ఆపనులను చేయలేరు.

ఏ విషయములోనైనా పురుషునికి శ్రీ వెనుకబడదని నిరూపించిన యీదివాల్లో నా యిలాంటి విపరీతపు మాటలు?—అంటే అదీనికంటే.

యదండీ. మనకంటే కూడా నిపుణంగానూదితో తమప్రవీణతను చూపుతారు పాశ్చాత్యశ్రీలు. కాని వారిచేతికొక చాతుగాని పేనాకత్తిగాని ఇచ్చిచూడండి. ఆవిడ అసీనుపని చేసుకుంటుంది. టైపురైటరును ఉపయోగిస్తుంది. అడులో రిబ్బిత పోలేకూడ చేసుకుంటుంది. కాని పెన్సిల్లను చెక్కమనండి. ఆవిడ దానికై పడేబాధ చూస్తే దుఃఖమువస్తుంది. అంటేగాదు, అసలా పెన్సిలే పనికిరాదు. కొత్తపెన్సిలు తీసుకరావాలనింటే. పైనా ఆవిడచేతికి బాండాడిట్టడానికి పామానుకూడా అత్యవసరం !

ఓ చిన్నపని— అసలదిపనేగాదు— ఏ శ్రీనైనా పుత్రికనిచ్చి చదవమనండి. అవిడీవ్వల్సి విషయాన్ని సరిగాచేయలేదు! ఇక ఆపత్రికలోని పుటలన్నీ ‘ఎవరికీవారై’ నప్పగావుండి పోవలసిందేగాని మరిఆపత్రికగా వుండదు. ఇదేకారణం ఎన్నోవివాదాలకు.

బహుశకు కెల్ల రావడమన్నా, సరుకులు కొనడమన్నా సరదాపడతారు, మాటగాకొంటా రని కూడా శ్రీలకు చేరు. అయితే ఎంత చదువుకున్నవారైనా, ఏలాంటివారైనా, ప్రయాణానికి టికెట్టు కొనలేరు !

ఒకవేళ కొంటే—ఎంత గోల! ఎన్నిప్రక్కలు, ఎన్ని సందేహాలు, ఎంతకొందర. ఆమెకు టికెట్టుట్టిచ్చి పంపించేలోపల ఆ అసీనులోని ఉద్యోగులకు తలప్రాణం లోకకు వస్తుంది. ఈ బాధనుండి ఆ ఉద్యోగులను తప్పించడానికే మనషి సహాయంలేకనే ఎక్కడికైనా టికెట్టు ఇచ్చే మిషన్లని పాశ్చాత్యదేశాల్లో ప్రవేశపెట్టడమంటే విచిత్రం గాదు.

ఇంకోటి. ప్రతి శ్రీకూడా పాకళక తెలిసిందే. అయితే నుప్రసిద్ధమైన పాకరహస్యాలు పురుషులకే తెలుసు !

శ్రీ చేయలేని దింకోటి వుంది. ఏమంటే టెలిఫోనులో మాట్లాడడం తెలుసుగాని అది ఏలా ముగించడమో తెలియదు. అందుచేత ఎంతసేపైనా మాట్లాడుకుంటుంటారు. వారి పని అయినా ‘తెలవు’ అని వారడలేరు. వారి నోటికది రాదు. ప్రక్కనున్నవారవరైనా టెలిఫోను అందుకొని ఆ ముక్క అని ముగించినా వారిట్టే. సంతోషమూడా !

అక్కడక్కడా మోటారుడ్రైవర్లు వైమానికులు వున్నారని సాధారణంగా శ్రీలకు యంత్రాలంటే సానుభూతిలేదు; ఇష్టమూ వుండదు.

నిజాబంగా సంగీతము అలవడే ప్రతిభవున్న వారు గాయకులూ, గాయకుల నుపయోగపడే కర్తవ్యము రచించేవారూ ఎప్పుటికీ కారు. ఆ రంగంలో ఇప్పటికీ పాశ్చాత్య ప్రపంచంలో వారి ప్రత్యేకప్రతిభ చాటుకోవడానికి సమీపము.

దుస్తుల విషయంలోనూ ఇంటే. కిల్లులుగా, చిత్రకారిణులుగా తయారయ్యారు కాని తమకానికి కావలసిన దుస్తులలో నవీనత సృష్టించడములో వారు ముందుకు రాలేదు.

ఎంతో ఆభివృద్ధికి వచ్చిందన్న పాశ్చాత్య శ్రీలోకమే ఇలావుంటే మరి మెలా వున్నామా? దీనికంతా కళాబాలనుండి ఆపవంశికంగా వస్తూవున్న ఆచారాలు వాడుకలు కొంతవరకు కారణం.—హిందు.

గ్రంథ సమీక్ష

✓ మాతృమందిరము (ప్రథమ, ద్వితీయ భాగములు)

'సవలారత్నమాల' ప్రథమరత్నము. రచయితలు నువ్వసిద్ధులు, శ్రీ వెంకటపార్వతీకృష్ణరవులు. ప్రకటన కర్తలు ఆంధ్రప్రచారిణి లిమిటెడ్ కంపెనీ, కాకినాడ. ప్రతిభాగము 12 అణాలు.

పాశ్చిమసంప్రదించిన పైగా ఆంధ్రుల మన్ననలను పొందుతూవుండే రచయితలనుగూర్చి కాని, వారి రచనలను గురించి కాని వ్రాయవలసిన మూలకాంక్షము లేమీ ఉండవు.

'మాతృమందిరము'నందలి కథ: స్వార్థపరులై నీతి, నియమానికి, ధర్మానికి, న్యాయానికి దూరమై పరపింపల జేసిన పలువురు ప్రజాధానముచేత, ఆతని కిష్టాలచేత పశ్చాత్తత్తులై 'మాతృమందిర' భక్తులగుదురు. అధర్మమును ధర్మముచే తాగుచేయవలె ఉద్దేశం రచయితలది. ఆంధ్రమూల నైక్యకంఠమున పేరించవలసిన అవసరముగల నేడు ఇలాంటి గ్రంథాలు ఉత్పాదకరీతంగా వుంటాయి. కాని ఇందులోని సిద్ధాంతాలు ఇప్పటివారి కంఠవలన నచ్చుతాయని నేడేపాం.

✓ విశ్వనాథకవిరాజు వినోదనాటికలు

ప్రకాశకులు శ్రీ మల్లాది అవధాని, నాట్యభారతి, విజయనగరం. వెల రు. 0-8-0.

మనసంఘములోని కుళ్లునంతా-కుళ్లుకలనారు సహితం నొచ్చుకొనకుండా వుండు భోరణిలో భాషలో-నాటికలలో వెల్లడించి సంస్కారానికి ఉత్తమమార్గం చూపినవారు కవిరాజుగారు. వీరేది వ్రాసినా, అది ఎంతయరుకుగా దురాచారాలను తాకుతూవున్నా, ఆ హాస్యభోరణి చదువవలసిన వత్తువుట్టిస్తుండేకాని కోపంలేదు. కుళ్లున్నవాడుకూడా చదువుకొని వత్తుకొని సంస్కరించుకుంటాడు తనని. కావలసిన దీటాంటి రచనలే.

ఈ పుస్తకంలో 'పారెగదిలో', 'శ్రీరంగానుగ', 'దొంగలుకం', 'ప్రహేళిక', 'అపరూతి' అనే నాటిక

లున్నాయి. ఇవన్నీకూడా ఒకదానికొకటి రీసీపోతు. అయితే వెండటికూడా, నాటిలో చివరికి అత్యుత్తమంగా కనిపిస్తాయి. ఇది ప్రతివారూ చదువవలసిన పుస్తకం, వినోదానికేకాదు లోకవిజ్ఞానానికీకూడ.

నవకవి ✓

కర్త శ్రీ బుద్ధవరపు నాగరాజుగారు, బి. ఎం. ఆర్. ప్రెస్, పితాపురం, తూ. గో. వెల రు. 0-8-0.

రామం నవకవి-అంటే అభావాలచేత బ్రష్టుడైన యువకుడన్నమాట. మణిని ప్రేమిస్తాడు-ప్రేమించినట్లే అనుకోని ఆత్మవంచనకదవుతాడు. మణి తగినవరకు పెళ్లి చేసుకుని భర్తయింటికి వెళ్లిపోతుంది. అప్పటినుంచి రామం మణిని ప్రేమిస్తాగా వెంచి, తనప్రేమ విమోఢమైవట్టు చెల్లకవిశ్వంవ్రాస్తూ తుదకు మణిని కలిసికొని, ఆవిడకు తన ప్రేమను వెల్లడిస్తాడు. ఆ విడ రామాన్ని ప్రేమించివానంటుంది గాని రామం చెప్పినట్లు అతనితోకూడా రానంటుంది. రామం మణి భర్తతో చెప్పి ప్రేమించిన మణిని తీసుకొనిపోతానని ప్రగల్భాలాడుతూవుంటే మణిభర్త పరకువస్తాడు. రామం పిల్లి అవుతాడు. పరుకు సంగతి తెలిసికొని రామం ప్రేమను పరీక్షిస్తాడు. భయపడి రామం పారిపోతాడు. ఇది ఇందులోని కథ.

ఇది ఏకాంకిక. ఇందులో పాత్రలు మువ్వులే. ప్రేమ అని దేవులాడే యువకప్రపంచంలాని ప్రేమ వ్యవహారాలని చూపించాలని రచయితగారి ఆశయం. ఇందులో రామం పాత్రమాత్రం ఆ వుద్దేశాన్ని పెరచేసింది. తాగా పోషింపబడింది. పాత్రలన్నీ ఆరురై నవని విదిల్చి మైనవని రచయితగారి అంటారు. అయినా మణి అసభ్యసంభాషణ ఆ రెండుగురాలనుకూడా మించిపోయింది. చదువుతూవుంటే కథ సాఫీగా నడచి వట్లు కనపడదు. చివర కథను రంగంమీద ముగించకుండా, తెరమరగన ముగించినవిధానం నూతనం. ప్రయత్నిస్తే నుంచి నాటికలు వ్రాయగలరు రచయితలు.

కోసెఫ్ స్టాలిక ఎమిల్ లిడ్విగ్గుల సంభాషణ అనువాదములు శ్రీ కాజ శివరామయ్యగారు,

ప్రకాశకులు శ్రీ గద్దె లింగయ్యగారు, ఆదర్శగ్రంథ మండలి, ఎలమట్టు, కృష్ణాజిల్లా. వెల ఆణాన్నర.

ఎమిల్ లిద్విగ్ ను ప్రసిద్ధ జర్మను గ్రంథకర్త. అతను 1931-వ సంవత్సరములో స్టాలిన్ గెరిల్లాని సామ్యవాదముమీద రహ్యమీదా సాధారణంగా వుండే సందేహాలనుగురించి అడిగినాడు. స్టాలిన్ చెప్పిన జవాబులు చాలా ఆపోహలను పోగొడతాయి, సామ్యవాదాన్ని గురించి, రహ్య రాజ్యాంగవిధానాన్ని గురించి.

వ శుభ మా లిక /

కవులు శ్రీ కవశంకరరామ్రామగారు. ప్రకాశకులు వశ్యసాహిత్య పరిషత్తు, గుంటూరు. వెల 8 ఆణాలు.

ఇందలి ఇతివృత్తమంతా ప్రేమవగర్జిత రాసా కవితమై అనే మాత్రమీద ఆధారపడివుంది.

'ఇందిరాదేవి, వశ్యమాలికనుగూర్చి వృద్ధయవ్వ భువి కంఠసీమ నలంకరించింది. ప్రియుడామెను అగ్రాం గిగా కోరాడు. ఆమె కంఠకంటే కావలసిందేమి? ప్రియుడింటికివచ్చి వృద్ధయేక్వరిచ్చిన మాలను కేటి కలో భద్రపరిచాడు. కొంతకాలానికి ఇందిరాదేవి ప్రియుని కంఠరీయకంఠాదా ఇచ్చిందని వశ్యమాలిక కను ప్రియుడు చెప్పాడు. ఇందిరాదేవి తన గృహిణి అవుతుందని మురిసిపోతూవుండేవాడు.

కాలం గడిచిపోయింది. ఒకకోణ ప్రియుడు మాలికనుబాది ముఖముతో ఇందిరాదేవి వృద్ధయం

మారినదని, ఆకస్మాత్తుగా అనిదహ్వదయం సాహిత్య మైందనీ చెప్పాడు. మరికొన్ని దినాలకు ఆమెను కలిసికొంటననీ ఆమె ప్రేమ మారలేదు గాని వివా హాని కంగీకరించుట లేదనీ సోపరథావంతో చూస్తున్నానని చెప్పిందనీ విచారించాడు, అని వశ్యమాలిక తనచరిత్రనూ, తనస్వామిచరిత్రనూ చెపుతుంది.

రచనంతా గీతాల్లోనే వుంది. వశ్యమాలికలోని సౌందర్యమూ, సౌరభ్యమూ, మార్గమూ, అనందమూ చదివిమాదిసవారికి గాని సులభంగా తెలియవు.

'అమృతమల్యమలైన
అతని వాక్కులు విన్న
అనంద ముప్పుంగనే
మాలికా,

అవశ్యమే కల్లుకే.'

అని వాడునిగురించి ఇందిరాదేవి అన్నవాక్కు వశలమాలికను చెల్లుతుంది.

'మెరుగదిపోవాలి
మందమారుతముతో
చొక్కీపోవలె నేను
మూర్ఖకిరణాలతో
పండువెన్నెలలోన
పరవశము కావాలి!'

ఈ కోరిక ఎవరికున్నా సరే, వశ్యమాలిక చది వితే చాలు.

పత్రికా లో క ము

శ్రీల వోటింగుహక్కు

ఇది బాపట్లశ్రీ సీతైషిణి మండలి ప్రచురణము లలో రెండో కరపత్రము. వోటింగు అక్కతుంటే ఏమో, అది శ్రీ లో ఉపయోగించుకోవలెనో తెలుపుతుంది. ఈ కరపత్రాలను శ్రీలకు పంచిపెట్ట దలచుకునేవారు కార్యదర్శిగారికి పోస్టు చిత్తలు పంపి తెప్పించుకోవచ్చును. 100 టికెట్ 0 8 0, పోస్టు కర్రు ఆణా.

అడ్వర్టైజరు ✓

ఆంధ్రాంగ్లమాసపత్రిక. సంపాదకులు శ్రీనివాస రావుగారు, విజయనగరము. సంవత్సరపుచందా 8 ఆణాలు, విడిద్రవతి ఆణా.

వైద్యకళ

మాసపత్రిక. సంపాదకులు శ్రీ చార్లెస్ చక్రవర్తుల వరసింహాచార్యులుగారు ఏ.ఆర్.ఏ.సి. తెజవాద సర్వ చందా రూపాయ.

విజయవాడ

అనంతపురమునుండి ప్రతి బుధవారము వెలువడు ప్రతీక. సహపాఠకులు శ్రీ వి. అత్మారామప్పగారు, దబులుక్రాసు కి పైదాన 12 పుటలు. సంవత్సరము చందా 3 రులు. విడిప్రతి అదా.

విజ్ఞానం

రెండోసంపుటం మొదటి సంచిక అందుకొన్నాము. ఇందులోని అశీసులను బట్టిచూస్తే 'విజ్ఞానం' ఎంత అవశ్యకమైందో, విలువఅయిందో, దీని ప్రచారాన్ని రాష్ట్రీవాసులు పరరాష్ట్రీయులందరి ప్రవీణులుకూడా ఎంతహర్షిస్తారో తెలుస్తుంది.

తేకభాషలో విజ్ఞానకాస్త్రీలని బోధించడానికి సాధ్యంగాదంటావున్న విశ్వవిద్యాలయాలకు పాఠం వెలుకూ సాధారణంగా చదువను వ్రాయను చేర్చిన వారికి కూడా సులభంగా విశ్వవిజ్ఞాన్ని బోధపరుస్తావుంది 'విజ్ఞానం'. విజ్ఞానం అభివృద్ధిపొందుగాక !

ఈకృషికి కారకులు శ్రీ కాలీపట్నపు కొండయ్యగారు రాజమండ్రి. 'విజ్ఞానం' పాలుచందా 3 రు. విడి ప్రతి 12 అణాలు. సంవత్సరానికి ఆరుసంచికలు.

నవకక్తి (రమ్యసంచిక)

ఇది ఆంధ్రరాష్ట్రీ కాంగ్రెసు సోషలిస్టుపార్టీ ప్రతీక. కార్యాలయం బెజవాడ. ఈ ప్రత్యేకసంచిక వెల నాలుగణాలు.

రమ్య రాజ్యాంగవిధానం వీడోవిధంగా ప్రపంచాన్నంతా ఆకర్షిస్తుంది. కుదకు ప్రపంచకార్యాణానికి కూడా దానిదారే మంచి దౌవుకుందేమో అనికూడా అనిపిస్తుంది. అయితే సామాజ్యవాదాలచేత, నియం తృత్యాలచేత ఉగింపబడుతూవుండే రాజ్యాలలో రమ్యఅంటే మంటగానే వుంటావుంది. అయినా ప్రజాసమదాయానికి రమ్యమగూర్చిన వివరాలు తెలిసికోవాలని ఉత్సాహంఉంది. కాని మార్గాలు చాలాపట అరికట్టబడి వున్నాయి.

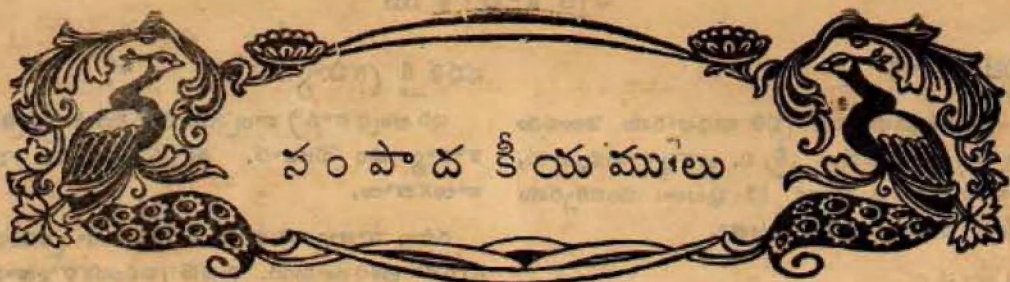
రమ్య సంగతులను ప్రకటించటానికి 'నవకక్తి' ప్రత్యేకశ్రద్ధ వహిస్తుంది. ఈ ప్రత్యేక సంచికలో రమ్యనుగురించిన, రాజకీయ, సాంఘిక, ఆర్థిక, సారస్వత విషయాలు విద్యాధికులచేత వ్రాయబడ్డవి. వాటితోకూడా 18 చిత్రపటాలు-రమ్య వివరాలు తెలిపేవి-ఉన్నాయి. రమ్యనుగురించి తెలిసికొనదలచు కోనేవారంతా యీ ప్రత్యేక సంచికను చదువాలి.

జ్వరం వ్యాపారుల వ్యవహారాన్నే చెడుస్తుంది

బాంబ్రానుండి మిస్టర్ ఎ. వి. రావు అనే వ్యాపారి ఇలావ్రాస్తున్నారు. "కంట్రాక్టు తీసుకోదాని తీక మూడు వారాలేవుంది. అప్పుడు జ్వరం ప్రారంభించింది. క్రమంగా నిమ్మరీంచి నా వ్యాపారంలో దిగడానికి నాకు భయంపడింది. తిండి దిగదు; దోకులు ; బతువు తగ్గి పోయింది. అప్పుడు చాక్లరు హార్లిక్స్ పిఫార్మచేసాడు. కలిగిన మార్పుమాత్రం అద్భుతం. నాకు తిరిగి బలంవచ్చింది. జ్వరంచేత బలహీనత మాయమైంది. గడువు ముగించడానికి రెండు దినాలు ముందుగానే కంట్రాక్టు తీసుకున్నాను. నా వ్యాపారం నాకు దక్కంది; హార్లిక్స్ కృతజ్ఞుణ్ణి."

మిస్టర్ ఎం. వి. రావు, బాంబ్రా.

నేడే హార్లిక్స్ కొనండి—అంతటా దొరుకుతుంది.

సంపాదకీయములు

కెమాల్ ఆస్తమయము

టర్కీ అధ్యక్షుడు, ముస్తాఫా కెమాల్ పాషా నవంబరు 10-వ తే ఉదయము అస్తమించినాడు. ప్రాచ్యదేశాలన్నింటిలోనా ఆతని అస్తమయానికి అమితంగా విచారాన్ని సూచిస్తూ సమావేశాలు జరిపినారు, మహమ్మదీయులూ, తదితరమతాలు వారు కూడాను.

టర్కీ ఆసియాఖండములోని ఒకగొప్ప దేశానికి సరిరాదు; కెమాల్ నియంతలలోనే లెక్క; కాగా అతని మృతి కంత వగవెందుకు? అతని సంతగా పొగడడము దేనికి?

పైవి రెండూ నిజమైనా ఆసియాఖండాని కంతా కెమాల్ అద్భుతమైన పాతాలు నేర్పినాడు; అదర్భాన్ని చూపించినాడు.

టర్కీ 1922, నవంబరు మొదటి తేదీ వఱకు సుల్తానుల ఆధిపత్యములో ఉండేది.

ఈ దేశములో కొంతభాగము యూరపు లో చేరివున్నా ఇది ప్రాచ్యఖండములో చేరిందే—ఈమాట ఎందుకు వ్రాస్తామంటే ప్రాచ్యఖండములోని దురదృష్ట దేశాల లాగే రాజకీయ, ఆర్థిక, సాంఘిక స్థితులలో టర్కీ అధో లోకములో వుండేది. ప్రజలన్నివిధాలా బాధపడేవారు; పరిపాలకులన్ని విధాలా వారిని బాధపెట్టేవారు.

పాశ్చాత్యులు ఎప్పుడీ దేశాన్ని కబళిస్తామా అని ఎన్ని ఎత్తులైనా ఎత్తేవారు.

ఈ స్థితిలోవుండి టర్కీ; అపుడు అధికారము స్వీకరించినాడు కెమాల్.

1923 అక్టోబరు 29 వ తేదీ టర్కీ ప్రజా ప్రభుత్వమైంది; కెమాల్ అధ్యక్షుడైనాడు. తన అధికారం క్రింద టర్కీ ఉన్నది 15 సంవత్సరాలే. అయితే ఏమి! ప్రపంచమంతా మెచ్చుకొనదగి సంతమార్పు!! టర్కీకి పాశ్చాత్య ప్రపంచాన్ని ఢిక్కరించి నిలువ గలిగిన శక్తి; అంతర్జాతీయగౌరవము!!!

అధికారాన్ని స్వీకరించిన వెంటనే దేశోద్ధరణకు పూనుకున్నాడు కెమాల్. తాను చేసినవి రెండు:

మొదట దేశాభివృద్ధికి ఆటంకముగా నున్న పూర్వపద్ధతుల నన్నింటినీ అరికట్టినాడు; శాసనాలు చేయించి వాటికి శాస్త్రీ చేయించినాడు. జాతీయతనే అంధకారములో ఉంచుతూవున్న ఘోషాపద్ధతి మాయమయింది. అందరికీ విద్య అందుబాటులోనికి వచ్చింది. పురుషునితో సమానముగా సంఘములో సంచరించడానికి స్త్రీలకు హక్కులు కలిగినవి. స్త్రీల అభ్యుదయాని కడ్డుతగులుతూవున్న ఆచారాలన్నీ అంతరించాయి. అంతేగాదు. పురుషులతో సమాన

ముగా శ్రీ లే పుద్యోగమైనా చేయవచ్చు; వారి కట్టి అవకాశాలు కలిగినవి.

తరువాత దేశభివృద్ధికై పాశ్చాత్య పద్ధతుల ననుకరించడము, పరిపాలనా పద్ధతులలో, పరిశ్రమాభివృద్ధిలో, భాషలో, భావాలలోకూడా పాశ్చాత్యుల ననుకరించి నాడు కెమారల్.

ఫలిత మేమయిందో నేటి టర్కీ నడి గితే చెపుతుంది.

ఇరువది సంవత్సరాలక్రింద 'యూరపు రోగిగా'నున్న యీటర్కీ ఇపుడు రోగాన్ని పోగొట్టుకొని చక్కని ఆరోగ్యం చేకూర్చు కొని, శత్రువులను ఎదుర్కొనే శక్తి సంపాదించుకొని, వేషంలో, భాషలో, ఆచార వ్యవహారాలలో పాశ్చాత్యులకు తీసిపోకుండా ధీమాగా తయారైంది.

కెమారల్ ఇలాంటి ఆశియారోగుల కద్దుతమైన పాతము నేర్పినాడు. ప్రతి ప్రాచ్యదేశమూ టర్కీవలెనే అభివృద్ధిచెంది పాశ్చాత్య ప్రాబల్యాన్ని పారదోలవచ్చునని ఘంటాపథంగా చాటినాడు.

ఆ అద్భుతపీఠస్యము, నిర్మాణకౌశలము, అసమానమైన ప్రతిభ, దేశభక్తి, స్వాతంత్ర్యపీఠాస, స్వార్థత్యాగము, అకుంతితనవా శక్తి వున్న కెమాలులు బైలుదేరితే తూర్పు ఖండంకూడా తేడరల్లిపోతుందని అంటాము.

ఆంధ్రరాష్ట్ర మహిళాసభ

నవంబరు 12, 13 వ తేదీలలో రాజ మహేంద్రవరములో శ్రీమతి రాచేలు దేవదాస్ బి.ఎ. గారి అధ్యక్షతక్రింద పద

మూడవ ఆంధ్రరాష్ట్రీయ మహిళాసభ జరి గినది.

అధ్యక్షోపన్యాసమున శ్రీమతి రాచేలు రెండు ముఖ్యవిషయాలను వెల్లడించిరి; శ్రీకి భగవంతు డనుగ్రహించిన స్థానము: సంతానమును చక్కదిద్దవలసిన విధి.

శ్రీ గృహిణిగా తన విద్యుక్తధర్మమును విచక్షణతో నిర్వహిస్తూవుంటే ఆమెదే వుత్తమమైన దేశసేవ; తరువాత ఆమె ప్రత్యేకముగా సంఘభివృద్ధికని ఉపన్యాస వేదికలు ఎక్కవలసిన పని లేదన్నారు అధ్యక్షులు.

ఇది సశ్శేతరము కాదు—అయితే శ్రీ లను నాల్గుగోడల మధ్యనే బంధించవలెనని అభిప్రాయ మిందులోవుందని భ్రమపడ కూడదు.

ప్రతి ఇల్లూ చక్కబడితే సంఘమూ దేశమూ చక్కబడినట్లే. అదెలా సాధ్య మవుతుంది? గృహిణి వివేకముతో గృహిణీత్వాన్ని నడపుకొంటూ భావిపౌరులు కాబోతూవుండే తన సంతానాన్ని ఉన్నతా శయాలతో పెంచితే అది సాధ్యమవు తుంది. ఈ వివేకము కావాలంటే స్త్రీలకు ప్రత్యేకశిక్షణ, విద్య వుండవలెను. ఇపుడు కళాశాల లేవీ ఇలాంటి స్త్రీలను తయారు చేయడములేదు.

అందుచేత బాలబాలికల విద్యావిధా నమే మారవలెనుగాని స్త్రీలకు ప్రత్యేక కళాశాల ఉన్నంతమాత్రాన వారి స్థితి బాగుపడబోదు.

అధ్యక్షులు గమనించమన్న రెండో విషయము పిల్లలనుగూర్చిన అశ్రద్ధ. చాల వజ్రకు స్త్రీలు తమ భర్తలకు జూపునంత శ్రద్ధాప్రేమలు పిల్లలపైన జూపుటలేదు. అందుచేత వారికి శారీరక మానసిక రోగ్యము కొరవడి సంఘభివృద్ధికి తోడ్పడ లేకుండా ఉన్నారు. చిడ్డలకు బాల్యము నుండి ఇరవై సంవత్సరాలు పైబడేవరకు నియమజీవితము, ఉన్నతభావాలు, చక్కని వాడుకలు విద్యతోటి చెప్పింపగలిగిన యీ సంఘములోని కుళ్లు ఎంతోకాలము ప్రాణముతో ఉండదు. ఈ ఆశయాన్ని గృహిణులంతా మననము చేస్తారనే ఆశిస్తాము.

ఈ సమావేశము చాలా తీర్మానాలను చేసింది. వానిలో విద్యనుగురించి చేసిన తీర్మానా లెక్కువ. బాలబాలికల కొకే బడి ఉండవలెననీ, అందులో స్త్రీలే ఉపాధ్యాయులుగా నుండవలెననీ చేసిన తీర్మానాన్ని ప్రభుత్వము గమనిస్తుండనుకుంటాము. పట్టణాలలోనా పల్లెలలోనా చిర్పావతన విద్యాసంస్థల నేర్పరచి స్త్రీలు విద్యను ప్రోత్సహించవలసినదిగానూడా తీర్మానించి నారు. దానికి తగినకృషి చేయు వారు మాత్రము కనపడరు. విద్యావతులు పూను కొనవలెను.

హిందీభాషావిషయములో యీ సమావేశము చేసినతీర్మానము ఉపయోగకరమనుటకుకష్టము. హిందీభాష ఐచ్చికమే అయితే ఆ భాషావ్యాపకోద్దేశము ఎంతమాత్రము నెరవేరదని వారు గ్రహింపక ఉండరు.

పదమూడు సంవత్సరములనుండి ఆంధ్ర మహిళాసభలు జరుగుతున్నా మహిళోద్యమము పట్టణాలను విడిచి జైటకు వెళ్లి నట్లు లేదు. ఇటీవల కృష్ణాజిల్లానుందు కొంతవజ్రకు వ్యాపించినట్లు కనపడుతుంది. అంతే. ఇప్పుడీ సభ శ్రీమతి ఎస్. సుభద్రమ్మ గారిని మహిళోద్యమ వ్యాపకానికై నిర్మాణ కార్యదర్శినిగా నియమించినది. వీరి యుద్యమము ప్రతియూరికి వ్యాపించునట్లు చేయగలిగితేనే సభాశయము సఫలమౌతుంది.

అఖిలభారతదేశమునందు వలెనే ఆంధ్ర ఆంధ్రమహిళాసభ వార్తా విద్యావిభాగాన్ని అంగీకరించింది. అంతేగాకుండా వెంటనే దాని నమలులో పెట్టమనికూడా కోరింది.

సాంఘికాభివృద్ధిని గోరి, రాష్ట్రీయ, కేంద్రశాసనసభలందు ప్రవేశపెట్టబడుచున్న చట్టములకు వీరు సుముఖులుగ నున్నారు. వరశుల్కము, వృద్ధులు బాలికలను వివాహమాడుట వీరు నిరసించుచున్నారు. వీటి వలన ఎక్కువఫలితము కలుగవలెనంటే సమావేశమునకు వచ్చినవారందరు, అచట తమ సంఘాభివృద్ధికరములని తీర్మానించిన విషయాల సన్నిటిని, తమవెంట తీసికొని వెళ్లి సోదరీమణులలో వ్యాపకము చేయవలెను.

ఆంధ్రరాష్ట్ర సంపాదనావిషయము వీరు మరువలేదు. నిరుత్సాహపడక దౌర్జన్య రహితమైన తీర్మానోపసము చేసి కృతకృత్యులగువజ్రకు నిదురపోనూడదని ఆంధ్రలోకాన్ని యీసమావేశముపెచ్చరించింది.

